

Igy élt

Édesanyánk

Édesanyánk: Nagy Józsefné szül. Ruzsits Ilona.

IGY ÉLT ÉDESANYÁNK

1877—1930

ÖSSZEÁLLITOTTÁK:
HÁLÁS GYERMEKEI

BUDAPEST, 1946
KORDA R. T. KIADÁSA

Nihil obstat. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus. Nr.
4244/1945. Imprimatur. Strigonii, die 13. Dec. 1945. Dr. Joannes
Drahos vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest,
VIII., Csepregy-utca 2.

ELŐSZÓ

Egyszerű, de meghatóan szép és tanulságos életet tár elénk ez a könyvecske, amelyet ugyancsak érdemes volt megírni. Remekbe készült kis emlékmű ez, amelyet édesanyjuknak gyermekei emeltek a hála köveiből. Valóban méltó a hálijuk Isten iránt első-sorban, aki nekik ily anyát ajándékozott, de édesanyjuk iránt is, aki a Teremtőnek anya-eszményét minden buzgalommal igyekezett önmagában kialakítani, megvalósítani.

Életrajzokban magyar irodalmunk nem éppen szegény. Megírták nagy hazafiak, hősök, tudósok és előkelőségek életrajzait. Szentek történetében sincs éppen nagy hiány. De egyszerű, falusi polgárasszony tudtunkkal még sohasem jutott ahhoz a kitüntetéshez, hogy életleírásával a közönség elé lépjenek. Pedig a dolgok valódi értéke szerint ő erre éppen olyan méltó és érdemes lehet, mint bárki más. Hiszen igazán nagyokká bennünket nem a politikai szereplés, a tudomány, még kevésbé a vagyon vagy külső sikerek tesznek, hanem lelkünk emelkedettsége, szóval az i g a z i e r é n y. Ebben pedig a jó Nagy Józsefné, Ruzsits Ilona egészen kiváló. Erről közvetlen, bájos egyszerűséggel előadott élete tanúskodik. És ez annál nagyobb megbecsülést, elismerést érdemel, mert a keresztény tökéletességnek csaknem hősi magaslátára a külső eszközöknek szinte teljes hiányában küzdötte fel magát. Az áldott, nemcsak gabonában, de még-

inkább hithű, katolikus lelkekben ply gazdag és termékeny Rába vidékén, igénytelen falvacskában, Rábacsanakon, amelynek nevét is kevesen hallották, pergette le szerény életét. De ez aztán igazán élet volt! Élet Istennek elgondolása és ízlése szerint: anygali lelkű hajadon, hűséges hitves, kiténő édesanya élete. És mindez azért, mert a katolikus Egyháznak, a páratlan isteni nevelőnek tökéletes leánya. Benne valóban az Egyháznak nevelőképesége remekelt. De hálás is volt ezért az Úrnak. Ő viszont 7 gyermeket adott Istennek, Egyháznak, hazának, akik közül egy mint példás pap, kettő mint buzgó szerzetesnő tölt be nemes hivatást.

Nagy Józsefnétől mindenki tanulhat, de főleg azok, akiket az Úr hasonló állapotra hívott. Ezek ezt a könyvecskét mint a katekizmust tartás kéznel, s tanuljanak belőle. Ha magukat Nagy Józsefné mintájára formálják, ezzel a haza javára és az emberiség boldogítására többlet tettek, mintha nevüket szélnek bocsátják az újságok és rőfös tudósításokat írnak műveikről. Igen! Mindnyájan tanulhatunk Nagy Józsefnétől, nemcsak a világiak, de az egyháziak is. Nemcsak megismerjük őt e könyvecskéből, hanem meg is szeretjük. Ha egyszer életrajzának olvasásába belekaptunk, nem tudjuk letenni azt, és talán könnyekkel búcsúozunk tőle . . . De nem búcsúozunk! Gyermkeivel kegyeletesen emléünkben őrizük, s úgy lehet, mi is fohászkozunk hozzá, hogy ott az égbn, ahová kétségkivül eljutott, értünk közbenjárjon. Eszközölje ki nekünk, hogy mi is az Úr Jézus Szívét hozzá hasonlóan szeressük, s Egyházának tevékeny, lelkes apostolai legyünk!

Erre a könyvecskére vonatkozólag mi is csak azt ismételjük, amit Szent Ágoston előtt angyalhang énekelt:

„Vedd és olvasd! Vedd és olvasd!”

Szeged, 1944 szeptember hó.

Müller Lajos S. J.

ÖRÖK EMLÉKEZÉSÜL

A függöny szétnyílik és lepereg előttünk egy küzdelmes élet, egyszerű falusi édesanya kereszthordozó élete. A szín: kedves rábaközi táj, kis családi ház fehérre meszelt falakkal és mellette a templom, a falu házacskaíának édesanyja és lakóinak bátorságos menedéke. És végül a csendes temető, ahol sok-sok sírkereszt között egy fehér márvány síremléken Jézus szent Szívének képe ragyog.

Mert ennek a szentséges Szívnek erőt, békét, vigasztalást sugárzó kegyelme ragyogta be egész életét. Ez volt reménysége, példaképe, megpihenése, mindene.

Szabad-e fellebbentenünk a fátylat az anyaság titkairól, amelyek csak az övéi voltak, és most csupán a mieink? Lehet és szabad, mert minden szava, minden cselekedete, minden szívdobbanása Jézus jóságos Szívéről mond dicséretet és hálaadó éneket. Isten műveit pedig nem szabad elrejtenuünk, hanem hirdetnünk kell, mert jó, mert irgalmassága örökkévaló. (135. zs.)

Hogy is volt hát? Ülünk csak össze és idézzük fel életét. Hálás gyermekei örök emlékezésül . . . Nem baj, ha gyarló a szó, a szeretet majd pótol mindent. Vagy beszélje el ő maga. Hallgassuk szavát. Hiszen nem hal meg az, aki az isteni Üdvözítő ragyogó Szívébe rejtette magát.

A KERESZT JELÉVEL

„Isten együtt ünnepli ünnepeit az emberekkel, az Úr esztendeje a földműves esztendeje is. Nyár idején együtt járja velük a földeket, megáldja a nászágyat, a gyermeket a bölcsőben és magához veszi a halottakat. Maga az Úr is szegény volt, hát hogyan tudná, hogy mi nyomja a szegényt. Istállóban született, élete fogytáig nem volt kő, hová fejét lehajtsa, s mikor a városba ment és meghalt, fölségét egy karaj fehér kenyérbe rejtette. Közben persze sok minden megváltozott a világon . . . Városok épültek, aztán romokba fulladtak, fényes birodalmakat alapítottak, azok is elpusztultak, császárok és királyok is.

Igen, de ha az Úr visszajönne, még mindig találna langyos rétet éjtszakára, forrást a bokrok között, ha megyszomjaznék, vagy barátságos fát a hegyen és az árnyékában üldögélhetne és boldogoknak mondhatná az embereket. Rét és forrás, cserje és hegyoldal, mindez most is megvolna éppúgy, mint azelőtt. Újra itt találná ugyanazokat az embereket is, a földműveseket és a halászokat, akik legelőször felismerték. Még mindig olyan lassú volna a járásuk, még mindig ugyanaz az egyszerűség lapulna barázdás homlokuk fölött, s azért szeretné őket.”

Ezeket írja Karl Heinrich Wagger, az Úr esztendeje c. könyvében, és sehol sem érzi ezt jobban át az ember, mint amikor a Rábaköz csendesvizű, nefelejcses patakjai mellett, a hatalmas réteket keresztűlszelő kis úton jár. A nap fénnel öntözi a százszorszép, az ezerjófű és a máriakék harangvirág együgyű, kedves fejecskéjét, valahol peng a kasza, a szellő szénaillatot hoz, aranylik már a búza; ebédhordó asszonyok viszik fejükön kosarukat a nélkül, hogy kézzel hozzányúlának, elnyúlik hosszú soruk a bokrokkal szegé-

lyezett ősvényen, és egy árnyas fa alatt letelepednek az aratók, leveszik kalapjukat, megtörlik izzadt homlokukat, keresztet vetnek és imádság után hozzákezdenek az ételhez, melyet Isten adott.

Megszentelt élet, becsületes munka, derű és hit sugárzik a mezőkről, a templom köré bújó nádfedeles vagy pirostetős házakból és Istennek, az Atyának léptei suhognak mindenhol.

A Rábaközről általában keveset beszélnek, pedig az ország legérdekesebb és legértékesebb vidéke. Nemcsak kitűnő termőföldje, nemcsak népének szorgalma és műveltsége, hanem *eleven katolikus hite* miatt is.

Ez a hit hagyomány és vérrévált életforma, bár a mai idők rossz szelleme sok tekintetben már ezt a vidéket is megfertőzte. Itt is érezhető már a város erkölcstelensége és sekély kultúrájának hatása. Hitet és tekintélyt romboló eszmeáramlatok megtépázták a közhangulatot, mely eddig csak katolikus és magyar lehetett, mégis hazánk többi részével összehasonlítva a Rábaköz népéről még mindig el lehet mondani: *Isten házanépe*.

Közöttük él még az Isten. Sok sajnálatos esettől eltekintve szívesen mennek a templomba, a házasság nagy és törhetetlen szentség, karácsony és húsvét táján a néhány megrögzött bűnösön kívül az egész falu apraja és nagyja kibékül Istennel a szentgyónás szentségében. Nem ritkák még a nagy családok és vannak olyan községek, ahol pl. 1300—1500 lakos 10—12 élő papot adott az Egyháznak.

Ezen a mélyen vallásos vidéken, Szil községben élt egy szerény földmives házaspár: Ruzsits János és Nagy Katalin. Igazi, mély keresztény élet jellemezte őket. A jó Isten 5 kisgyermekkel áldotta meg frigyüket, akik közül 2 alighogy megpillantotta a földet, máris visszarepült az égbe.

1877 szeptember 17-én született 4-ik gyermekük. A jámbor szülők jól tudták, hogy a kis újszülött nem a megszentelő kegyelem fehér ruhájában lépett az élet-

be, hanem lelkén ott sötétlik az ősi átok, az eredeti bűn. Újjá kell születnie vízből és Szentlélekből, csak így lehet Isten gyermekévé. Nem akarták tehát gyermeküket egy napig sem távoltartani az isteni életben való részesüléstől, azért ugyanazon a napon, melyen megszületett, meg is kereszteltették.

Az Egyház ezen a napon ünnepelte annak emlékét, hogy a megfeszített Krisztus Assisi Szent Ferencet kitüntette őt szent sebével. A pap Szent Pál apostolnak a galatákhoz írt levelét olvasta a szentmise lelkéjében: „Atyámfiai! Tőlem azonban távol legyen másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyében, kiben a világ meg van feszítve számomra és én a világnak . . . Mindazok, akik ezt a szabályt követik, béke rájuk és irgalom.” (6, 14—16.)

Ezt a szabályt kellett annak is követnie, akitől most kérdezte a pap:

— Mi a neved?

— Ilona — hangzott a válasz.

Ime, a kereszt megtalálója állott védőszentként melléje az újjászületés bölcsőjénél, hogy végigvezesse a szent kereszt királyi útján, hogy megértesse vele a szenvedés titkát, a keresztség szentségének lényegét, a Krisztus halálába való belekeresztelkedést, a szenvedésében és halálában való részesülést, hogy osztozzék majd dicsőségében is. „Mind, akik megkeresztelkedtünk Jézus Krisztusba, az ő halálába keresztelkedtünk meg. Eltemettünk tehát vele együtt a halálba a keresztség által, hogy amint az Atya dicsősége feltámasztotta Krisztust halottaiból, éppúgy mi is éljünk új életet. Ha ugyanis egybenőttünk vele halálának hasonlatosságában, úgy majd a feltámadásban is.” (Róm. 6, 3—5.)

„Accipe signum Crucis!” — szólott hozzá először az Egyház. „Fogadd a kereszt jelét mind a homloko-
don, mind a szíveden! Vedd az égi parancsok hitét és olyan légy erkölcsleidben, hogy már Isten temploma lehess!”

Igy indult el a kis Ilona az életbe, Krisztus sze-

retetének legnagyobb kitüntetésével, *a szent kereszt jelével.*

A kereszt hamar jelentkezett. Még kisbaba korában történt, hogy édesanyja az akkoriban szokásos lapos kemence tetejére tette melegedni. Míg kiszaladt vízért, addig a kisleány a tűz közelébe mászott és a lángok után kapott. Ruhája lángot fogott és olyan súlyos égéseket szenvedett, hogy Isten csodája, hogy megmenekült a haláltól. A szerető édesanya gondos ápolásának köszönhető, hogy a fájdalmas sebek lassan mégis begyógyultak, de az égés nyomai megmaradtak, úgyhogy mi gyermekei is láthattuk azokat.

A kisleány feltűnő rajongással szerette édesanyját. Nem is sejtette, hogy milyen rövid ideig tart számára az anyai szeretet és gondoskodás. Az ötödik gyermek születése után az édesanya két évig tartó súlyos betegségbe esett. A szenvedést Isten akaratában megnyugodva viselte. Így a kis Ilonának kevés jutott az anyai szeretetből, mert mikor értelme nyiladozni kezdett, édesanyját már csak szenvedni látta.

Négy és fél éves volt, amikor édesanyja örökre elhagyta a földet és oda szállott, ahol Isten letöröl minden könnyet, s halál nincs többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom. (V. ö. Jel. k. 21, 4.)

Az életben sokszor tapasztalhatjuk, hogy Isten kiürkészhetetlen akarata korán elveszi az édesanyját olyan egyénektől, akiknek nagy hivatást szánt vagy akiknek nagy keresztet tartogat. Talán azért, mert ezeken a nehéz és tövises utakon még az édesanyák szeretete is erőtlen ahhoz, hogy segítséget tudjanak nyújtani. Az égbe kell menniök, hogy onnan vigyázzanak gyermekükre, megőrizték a választottság útján, vele legyenek és Isten kegyelmével erősítsék gyengeségében. Rettenetes kegyelem (grace terrible) — ahogy Van Veuillot Lajos, a hitvalló francia újságíró nevezte.

A kisleány lelkét mélyen megrendítette édesanyjának a halála. Korához mérve szokatlan világossággal érezte át azt a nagy veszteséget, melyet ez okozott neki. Mérhetetlen és kipótolhatatlan szakadék

tárult fel életében: árva lett. Nem volt, aki megsimogassa, csókjaival elhalmozza, becézgesse, száz és száz naív kérdésére feleljen, nem volt, aki imádkozzék vele. Nem volt többé az, aki igazán szeresse. Nem csoda, ha mindig ezt hajtogatta: „Miért nincs nekem édesanyám?”

A magány lett fájó gyermeki szívének egyetlen vigasza. Esténként el-elnézegette a csillagos eget. Úgy tudta, hogy azokon túl, valahol nagyon messze van a mennyország és ott van az ő egyetlen boldogsága, édesanyja . . . Mennyire szerette volna, ha szárnyai lennének, mint a madárnak vagy a karácsonyi angyaloknak! Mert akkor ő is szállna, szállna fel a csillagokon túl a fényes mennyországba, egyenesen édesanyja ölébe. Árvának, elhagyatottnak érezte magát és csak oda vágyott, ahol igazi hazánk van.

Bánata csak akkor enyhült, mikor édesapja apró kis feladatokat bízott rá, amelyeket mindig örömmel teljesített. Még iskolába sem járt, máris takarítgatott, rendezgette lakásukat. Rendszeretében néha elragadta a buzgóság. Sokszor persze a maga gyerekes módján akart rendet teremteni. Megtörtént, hogy az ágyból kilógó szalmaszálakat égő gyufaszállal akarta eltávolítani és csak akkor ijedt meg, amikor már az ágy füstölögni kezdett. Akkor azonban egy-kettőre eloltotta a tüzet, még mielőtt baj történhetett volna. Bátorsága és lélekjelenléte, ami ilyen kisgyermeknél nem mindennapi, megmentette a nagyobb veszedelem-től.

ISKOLÁBA MEGY — ÚJ ÉDESANYA ELSŐ SZENTÁLDOZÁSA

Múltak az évek és közben érkezett az iskolába járás ideje. Egy kis új világ nyílt meg most előtte: a betűk, a számok eddig ismeretlen országa. Nagy érdeklődéssel hallgatta tanítójának minden szavát. Különösen a hittanórák hagytak felejthetetlen emléket lelkében. Csillogott a szeme és boldog volt, ha a jó Istentől hallott. Nem csoda, hisz kis szíve egész melegével vonzódott hozzá. Hitoktatója, úgylátszik árvasága miatt több szeretetben részesítette az érzékenylelkű gyermeket. Gyakran elbeszélgetett a kicsikével iskolán kívül is, érdeklődött iskolai dolgai felől, otthonáról, úgyhogy nagyon megnyerte a kisleány bizalmát. Szeretettel emlegette egész életében a jó főtisztelendő urat és hálásan mondogatta, hogy a „z” betű írására is ő tanította meg.

Az iskola általában jó hatással volt a kis Ilonka kedélyére is. Ebben a kis nyüzsgő, gondtalan környezetben elfeledte a maga bánatát, játszadozott társaival, vidámságuk átragadt reá is. Szeretett tanulni és ez is lekötötte figyelmét. Tanítás után azonban, amikor hazafelé mentek és látta, hogy a többi gyermeket milyen örömmel várja haza édesanyja, milyen szeretettel öleli át, mikor az iskolában történt eseményeket elmondja neki, hullottak könnyei és szomorúan sirdogált: „Jaj nekem, miért nincs édesanyám!”

Legjobban az estétől félt. Nem kísérte csókkal és imádsággal senki az ágyba, nem altatta el szép mesékkel senki, nem virrasztott mellette senki. Sokszor maradt egyedül a sötét szobában, pedig a sötétségtől nagyon félt. Hiába sirdogált, senki sem jött be hozzá. Magára húzta hát takaróját és annyira beleburkolód-

zott, hogy alig jutott lélekzethez. „Majdnem megful-
ladtam, — mesélte sokszor — mert nem mertem a
takaró alól kibújni.”

Már ebben az időben jelentkezett nála a szegé-
nyek iránti részvét és szeretet. Szomszédjukban egy
vak asszony lakott. A kisleány sajnálkozva nézte a
szegény világtalant. Segíteni szeretett volna rajta.
Meggyógyítani nem tudta, hát azzal szerzett neki örö-
met, hogy ruhája alá rejtve a legízletesebb falatokat
hordta el neki hazulról. A szegény asszonynak nagyon
jól esett ez a kedves figyelem, és háláját így fejezte
ki: „Isten áldjon meg érte, gyermekem!” A kicsikét
ez a kijelentés boldoggá tette, mert erősen hitte, hogy
a jó Isten meghallgatja a vak asszony imáját. Csak-
hamar tapasztalhatta is a jó Isten különös segítségét.

A kis Ilonka szüleinek nagy gyümölcsös kertjük
volt. A vak néni megkívánta a gyümölcsöt, de mivel
nem volt kimondottan koldus, azért szégyelt kérni,
hanem többször vett a kisleánytól egy-egy krajcárért.
Ez szülei engedélyével örömmel teljesítette kérését.
Ilyenkor aztán jól megrakta köténykáját gyümölccsel,
hogy minél többet vihessen a szegény asszonynak.
Egyik alkalommal nagyon magas meggyfára mászott
fel és nagy buzgalommal szedegette a gyümölcsöt.
Egyszerre csak roppant a vékony ág, amelyen állott
és letörött alatta. A kis Ilonka ég és föld között lógott.
Hozzá még a fa alatt nyitott kút volt. Egy pillanat és
a mélységbe zuhan. Isten gondviselő szeretete azon-
ban megoltalmazta. Nem vesztette el lélekjelenlétét,
hanem még erősebben megkapaszkodott a fölötte levő
ágba, lábával pedig új, biztos támasztékot keresett.
Tulajdonképen egy bravúros tornateljesítmény volt az
egész, amely igazán csodálatos ilyen gyenge és meg-
rémült leánykánál. Úgy gondolta, hogy a jó Isten a
szegény asszony imájára mentette meg a biztos halál-
tól.

A lelki dolgokhoz bámulatos érzékkel vonzódott.
A hittanórákon szomjas lélekkel szívta magába szent
hitünk igazságait. Itt hallotta először, hogy elhalt sze-

retteinken is tudunk segíteni, különösen szentmise szolgáltatóásával. Elhatározta, hogy ő is segít meghalt édesanyján. Egy kis erszényt kötött a nyakába és szorgalmasan gyűjtögette a filléreket, hogy szentmisét mondathasson édesanyjáért. Ezer apró kis alkalmat megragadott, hogy pénzhez jusson. Már-már együtt is volt a kívánt összeg, mikor huncut testvérkéje az éjtszaka leple alatt a kis erszényt a benne levő pénzzel együtt elcsente. Reggel a kis Ilonkának első dolga az volt, hogy erszényét keresse, megvan-e még? Most legnagyobb rémületére nem találta. Keserves sírásra fakadt és alig lehetett megvigasztalni.

Édesapja nem bírt egyedül az apró gyermekekkel, azért másodszor is meg kellett nőszülnie, hogy legyen gyermekeinek gondviselője. A kis Ilonka édesanyjaként fogadta az új asszonyt és gyermeki szeretettel ragaszkodott hozzá. Nem idegen betolakodót látott benne, nem keserítette elzárkózó makacssággal, hanem hitte, hogy az isteni Gondviselés küldte őt számukra. Sohasem panaszkodott reá, pedig a rokonok és ismerősök gyakran próbálták elégedetlenségre szítani. Meg-megállították az utcán és kíváncsian kérdezték: „No, hogyan bánik veletek mostohaanyátok?” Neki fájt az ilyen beszéd. Rögtön pártjára kelt: „Nem mostohám nekem ez, hanem édesanyám!”

Gyermekeveit még egy nagy és szent öröm aranyozta be: első szentáldozásra készült. Lázás izgalommal számlálgatta a napokat, hogy mennyi választja még el a boldog órától. Szorgalmasan tanulta a katekizmust és igyekezett mindig jobba lenni, hogy minél méltóbban fogadhassa Jézust, a gyermekek barátját.

Az Úr Jézus azonban másképp határozott. Ezt a kis lelket már rég kiválasztotta magának és azt akarta, hogy gyémánttá csiszolódjék. A szenvedések tüzeiben akarta tehát még tisztábbá tenni kis választottját, még epedőbbé tenni utána való vágyát, és még forróbbá izzítani iránta való szeretetét.

Éppen a szentáldozás napján súlyos orbánc tört ki rajta és így első szentáldozását el kellett halasz-

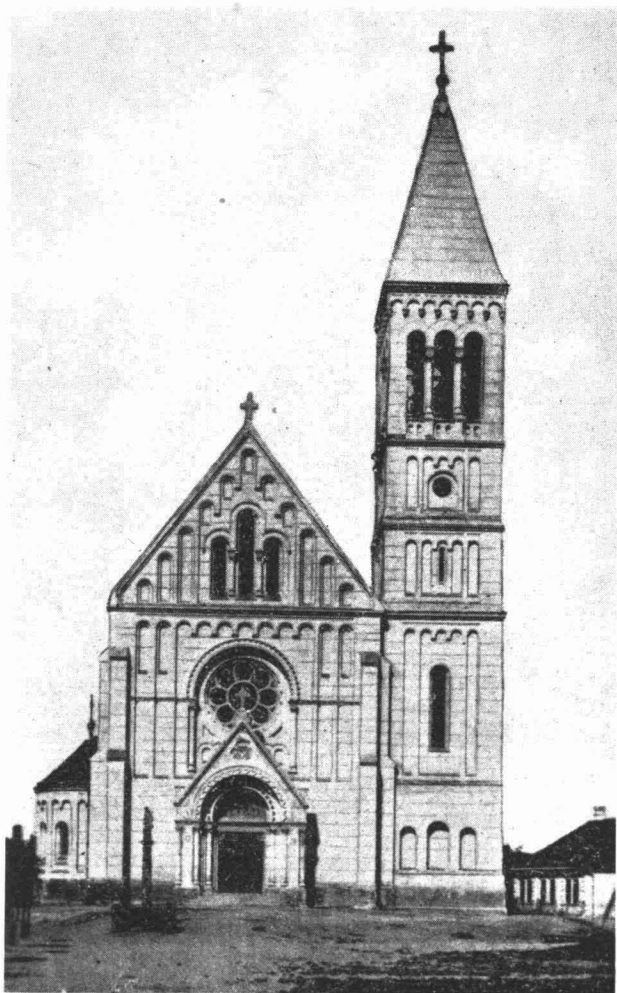
tani. Elgondolhatjuk a kisleány nagy szomorúságát és lelki gyötrődését e napon. Hisz talán nem volt senki társai közül, aki olyan égető szomjúsággal vágyódott az Úr Jézussal való egyesülés után, mint ő. S most nem engedik hozzá. A lelki és testi szenvedés annyira megviselte gyenge szervezetét, hogy állapota válságosra fordult. Hozzátartozói már körülállták betegágyát és várták, mikor szakad ki a lélek az agyongyötört testből. Istennek azonban nagyobb terve volt a kisleánnyal. A láz lassan alábbhagyott és néhány hét múlva meggyógyult. Felgyógyulása után minden külsőség nélkül fogadta az Úr Jézus szent Testét, éppen azon a napon, amikor édesapja második feleségével egybekelt. A szentségi Jézus, aki nem a külsőt nézi, hanem a lélek belső vágyakozását és tisztaságát, gazdagon árasztotta el a kis elsőáldozót kegyelmeivel. A kis Ilonka viszont gyermeki szívét kínálta fel maradék nélkül isteni Vendégének. Forrón kérte, vegye birtokába és bánjon vele tetszése szerint. Az Úr Jézus elfogadta a felajánlást. Ettől kezdve Ő maga vette kezébe a kisleány lelkét és alakította azt.

KÜZDELEM A HIVATÁSÉRT — NEHÉZ VÁLASZTÁS

Az első szentáldozás után a kis Ilonka kezdett beletörődni árvaságába. Úgy érezte, hogy Jézus szolgálatára kell szentelnie életét. Már maga a gondolat is boldoggá tette, hogy átadhatja magát teljesen Krisztusnak. Még szenvedéseit is megaranyozta az a terve, hogy apáca lesz. Kimondhatatlanul megörült, mikor szerzetesnővérekkel találkozott a faluban, akik alalmaznát gyűjtöttek. Hozzájuk csatlakozott és feltárta előttük lelkét, elmondta szent hivatását. A jó kedves nővérek szeretettel meghallgatták, biztatták, hogy tartson ki elhatározása mellett és ellátták jótanáccsal. Megadták a címet is, hogy hol kell felvételét kérnie.

Már-már teljesülve látta vágyát, nem is sejtette, hogy szülei milyen nagy akadályt gördítenek útjába. Mint a napfény megjelentére a reggeli harmat, úgy illant el az ő boldogsága is. Hozzá tartozói nem értették meg a szerzetesi hivatás magasztosságát. Ők csak a lemondást, a magános életet, a böjtöt, a világi élettől, a szórakozásoktól és a hozzátartozóktól való elszakadást látták benne. Rossz nyelvek hamis beállítására is hallgatva, iparkodtak elriasztani leányukat a zárdai élettől. „A leánynak férjhez kell mennie” — mondták. — „Mások is így tesznek. A leánynak ez az Istentől rendelt hivatása, nem az, hogy elevenen eltemettesse magát a kolostorban.” Nagy tekintéllyel hangoztatták, hogy amely gyermek nem engedelmeskedik szülei szavának, azon nincs Isten áldása. Számtalan példával erősítették állításukat, érveikből nem fogytak ki.

Hiába küszködött a szegény leány szülei akarata és Isten hívása között. Egyedül volt és tapasztalat-

*A rábacsanaki templom, amelynek építésénél annyit
láradozott.*

Édesanyánk sírja a rábacsanaki temetőben.

lan. Most, életének döntő fordulatanál érezte legjobban, mennyire hiányzik mellőle a megértő édesanya, aki gyermeke jövőjét nem önző szempontból nézi csupán, hanem Istentől beléoltott titokzatos ösztönnel megérzi: mi teszi őt igazán boldoggá.

Isten elvette az édesanyját és nem adott helyette lelkivezetőt sem melléje ezekben a gyötrő órákban. Köröskörül csak megnemértés vagy rövidlátó aggodás, nem volt senki, aki bölcs tanáccsal állott volna mellette. De akin egyszer megnyugodott az Úr tekintete, azt sötét, göröngyös, elhagyott utakon vezetni keresztül. Elrejté előtte szándékait, de az eseményeket, sokszor még az emberek kicsinyességét és gyarlóságait is felhasználja, hogy tervét megvalósíthassa.

Most is Isten akarata jelentkezett a szülők gyarló és túlságosan evilági érvei mögött. Isten más hivatást szánt a fiatal leánynak, habár ő ezt még nem értette meg. Hosszú volt még az út, riasztó és értelmetlen, sok idő és sok szenvedés kellett hozzá, hogy felragyogjon Isten kifürkészhetetlen gondolata.

A sok rábeszélés és ijesztgetés eredménye végül is az lett, hogy Ilonka a világban maradt. De elhatározta, hogy Istennek szüzességben szolgál egész életén keresztül. Ezért szerette és kereste a csendet és a magányt. Kerülte a zajos szórakozást, a társaságot, a táncot, csupán szülei kívánságára vett részt néhanapján bennük. Csak Isten után vágyódott a lelke, csak benne talált megnyugvást és örömet. Minden más fárasztotta, mert Istenen kívül minden értéktelen volt előtte.

Szívesen dolgozott a háztartásban, a mezőn és nevelőanyjának nagy segítségére volt féltestvérei felnevelésében. De mindig talált időt arra is, hogy a jó Istenhez szálljanak fel gondolatai és beszélgessen Vele szívének nagy vágyairól. E mellett vidám és daloskedvű volt. Szent énekekben találta gyönyörűségét. Úgy érezte, hogy most már boldog és senki és semmi meg nem zavarhatja lelki békéjét.

Pedig a legnagyobb harc, a döntő próba csak ez-

után következett. Szülei többször beszéltek előtte a férjhezmenésről. Ő azonban hallani sem akart róla. Egészen más vágy töltötte el lelkét. Az egyszerű és csupán a természetes életkeretek között mozgó emberek nem tudták megérteni az angyali erénynek magasztos szépségét, és így az volt minden törekvésük, hogy leányukat minél előbb és minél jobban férjhez adják.

Csakhamar kedvező alkalom kínálkozott arra, hogy tervüket végrehajtsák. Egyik rokonuk jó kérést ajánlott a szomszéd faluból, Rábacsanáról. A fiatal embernek, Nagy Józsefnek jó hírneve volt. Szép vagyonnal rendelkezett. A leány is benne volt az időben: 19 éves, tehát minden rendben van. A rokonok is melegen ajánlották a házasságot, így nincs semmi akadálya annak, hogy a legény eljöjjön háztűznézőbe. Hogy mit szól hozzá a leány? Boldog lesz-e? Ezzel nem sokat törődtek. Úgy volt az szokás akkoriban, hogy a szülők választották ki gyermekük számára a hitvestársat, s a gyermekek ebbe bele is nyugodtak.

A fiatal leány számára csak most kezdődött az igazi kálvária. Sokat tépelődött, hogy vajjon most mit csináljon? Éjjeleken át nem aludt, sokat sírt és imádkozott, hogy mutassa meg Isten az Ő szent akaratát. Végre is elfogadta szülei kívánságát. Megtörtént az eljegyzés. A jegyesidő alatt nem érdekelte őt a hozomány, a menyasszonyi ruha és kelengye, hanem ezt az időt kizárólag komoly készülletnek, imádságnak és lelki erő gyűjtésének szentelte.

MEGÉRTI IGAZI HIVATÁSÁT — SZENT ANYASÁG

A házasságkötés 1897 február 6-án volt a szili plébániatemplomban. A lakodalom zajos hangulata, a nagy dínom-dánom nem ragadta magával a fiatalasszonyt. Kedves szerénysége fel is tűnt a násznépnek. Kocsikkal vitték új otthonába, ahol egészen új feladat, új életkör és új keret várt reá. Megérkezésekor érdekes kis epizódok adódtak. A küszöbön az ottani lakodalmas szokás szerint keresztbe fektettek egy seprőt, amelyet az új asszonynak messzire el kellett rúgnia. Azt tartották, hogy minél messzebbre rúgja, annál világravalóbb lesz. Ő azonban felvette a seprőt és az ajtó mellé állította. A körülállóknak nagyon megtetszett ez az ügyes és rendszeretetre valló viselkedése. Új otthonának küszöbét átlépve meghintette magát szenteltvízzel. A jelenlevőkre ez a komoly és mély keresztény lelkületről tanúskodó cselekedete is maradandó benyomást gyakorolt, különösen az erkölcsbíró nagyapára.

Éppen esti Őrangyalára harangoztak, amikor a fiatalasszony belépett férje házába. Sokszor emlegette, hogy életének minden fontosabb mozzanata az Őrangyalával kapcsolódik. Mintha földi édesanyja helyett a Szűzanya vezette volna élete legnehezebb óráiban, és a harangszóval érzékelhető módon jelezte is, hogy mellette van anyai szeretetével. Milyen bensőséggel kérhette ekkor mennyei Édesanyját, hogy fogja meg a kezét és legyen vezére, oltalmazója ezen a nehéz pályán, amellyel lélekben még mindig nem tudott megbarátkozni.

Új környezete hamar észrevette lelki finomságát. Nagyon megszerették. Különösen a nagyapának nyerte

meg tetszését. Mindíg úgy emlegette, mint egy angyalt. Angyali lelkületű menyének szokta nevezni. Nem csoda, hiszen a fiatalasszony úgy tekintette férje szüleit, mint saját édesapját, édesanyját. Figyelmes és engedelmes volt velük szemben, mindenben kedvüket kereste és került mindent, ami a békét, egyetértést megzavarhatta volna. Már ekkor megértette a hallgatás felbecsülhetetlen értékét a közös életben. Sokszor csak egy elhallgatott szónak köszönhette, hogy a kedélyek lecsillapodtak.

Igen jó hatással volt példája férje leánytestvéreinek kissé szabadosabb viselkedésére is. Szívesen dolgoztak vele és hallgattak szavára. A közös élet mindennapos kellemetlenségeiben azonban bőven volt része neki is. Surlódások, apró tűszúrások, megnemértések gyakran előadódtak ott, ahol annyi különböző természetű ember él egy házban. Természetesen mindezek az érzékeny lelkű fiatalasszonynak kétszeres fájdalmat okoztak.

Különösen a házaselet követelményei jelentettek számára nagy áldozatot. Megérthetjük ezt, hiszen a házasság legszebb álmát rombolta le. Egyedül volt. A házasságot másképen képzelte, és nem tudta, hogy az Isten teremő terveinek szent megvalósítása. Aggodalmait nem közölhette senkivel, magába fojtotta és ez a tépelődés mindig nagyobb súllyal nehezedett lelkére. Közben egészsége is megrongálódott. Súlyos gyomorégési bántalmak kínozták.

Egészségének helyreállítása miatt a nem messze fekvő Beled község híres plébánosához fordult, aki nemcsak lelkipásztor volt, hanem messze földön keresett orvos is. Feltárta előtte testi szenvedését, de lelki gyötrelmeit is. A bölcs lelkivezető megtalálta az orvosságot testére, lelkére egyaránt. Megnyugtatta és hosszú tapasztalaton alapuló tanácsaival látta el őt. *Isten neki nem a szerzetesi életet, hanem a házasságot szánta hivatásnak. Ez az Isten akarata, nyugodjék meg. Vállalja a házaselet terheit és kötelességeit azzal a szándékkal, hogy saját szerzetesi hiva-*

tását megsokszorozza. Szentelje gyermekeit Isten szolgálatára.

Most már megértette hivatását: szent anyaság. Csendben, elfelejtve, egy kis család szentélyében feláldozni először önmagát, akaratát, terveit, álmait a szenvedés oltártűzének lángjaiban, azután odaadni gyermekeit Istennek. Világosság gyulladt lelkében: látta Isten útjait, mint vonulnak végig egész életén. Megértette, miért jutott olyan korán árvaságra, miért jegyezte el Isten a kereszttel. Különben sohasem tudta volna elviselni a reá váró szenvedéseket és sohasem találta volna meg igazi hivatását. Ezért mondogatta sokszor gyermekeinek:

„Ha nekem édesanyám lett volna, ti, gyermekeim, nem születtetek volna!”

Érezte, hogy a hivatás Isten akaratának engedelmes teljesítése akkor is, ha nem találkozik a mi akaratunkkal, ha összetöri is a mi terveinket. Az anyaság áldozat, szenvedés, kereszt, amely felragyogott az újjászületés szentségénél, a keresztségnél. Mindnyájunk egyetemes hivatása, Krisztus hivatása: a kereszt.

A JÓ ISTEN RÓZSAFÁJA ÉGBE VISSZARÖPPENŐ SUGÁR

Most már csak azt kérte Istentől, hogy minél több gyermekkel ajándékozza meg. A jó Isten rózsafája akart lenni, hogy minél több rózsza sarjadjon életéből és velük díszíthesse Isten oltárát.

Házasságkötésük után majdnem három évre született első gyermekük, egy kisleány. Az édesanya Avilai Nagy Szent Teréziának, a nagy misztikusnak, Krisztus megsebzett szívű jegyesének buzgó tisztelője volt. Október 15-én, a Szent névnapján gyakran elzarándokolt Győrbe, a kármelita atyákhoz, hogy minél jobban megtanulja a lelki élet e nagy mesterétől: hogyan lehet eljutni Isten hegyeire, és hogyan lehet másokat is a Belső Várkastély legtitkosabb termeibe vezetni. Az első gyermekének azért választotta a Terézia nevet. A Szűzanya példájára ő is elvitte a negyvenedik napon a kis újszülöttet a templomba, hogy Istennek felajánlja. Szűz Mária tisztelete jeléül erre a szombati napot választotta.

Első gyermekének a legjobb nevelést akarta adni, hogy a többi gyermekének is példaképül szolgálhasson. Alig várta, hogy a kis csecsemő értelme nyiladozzék, máris Jézus és Mária szent nevére tanítgatta. Szeretett volna minél előbb minden szépet és jót elhinteni fogékony lelkébe.

Már kétéves korában magával vitte a templomba és ott megmutatta neki, hol lakik a Jézuska. A kicsike örömtől repesve újra meg újra kérdezgette: „Ott az aranyos házban, ott lakik a Jézuska? Ott, ahol a két kis angyal imádkozik?”

Hitünknek ez a szent tanítása, Krisztus valóságos jelenléte az Oltáriszentségben annyira közel férközött

e kis lélekhez, hogy ettől fogva nem volt otthon nyugta. Mindig csak a Jézuska felől kérdezősködött:

„Mit csinál a Jézuska ott az aranyházban? Miért nem jön ki onnét?” Stb.

Most már nem lehetett otthon hagyni, mindig a Jézuskához akart menni. A templomban annyira otthonosan érezte magát, hogy fel s alá futkosott. Ezért otthon kikapott és a jó édesanya megmagyarázta neki, hogyan kell a templomban viselkednie. A lecke használt és az apróság mindent megígért, csak vigyék őt is magukkal. Igéretét meg is tartotta. Ezután úgy viselkedett Isten házában, mint egy kis angyal. Összetette kis kacsoit, szemét a szentség házra függesztette, úgyhogy a felnőtteket is meghatotta és összeszedettebbé tette példája.

Mikor már nagyobbacska lett, kis házioltárt készített magának otthon a szoba egyik sarkában. Ott aztán zavartalanul énekelhette kedves énekeit, amelyeket a templomban hallott vagy édesanyjától tanult. Reggeltől estig nem fogyott ki a zengedezésből. Ő volt a család kis éneklő pacsirtája. Nem csoda, hiszen a Szűzanya tiszteletét már az anyatejjel szívta magába. Legkedvesebb éneke a következő búcsúének volt, amelyre édesanyja tanította, aki annyira szeretett a kegyhelyekre járni:

„Nézzünk égre, jön Mária,
Itt a kegyelem órája;
Szól a mennyország harangja,
Leszáll a szép Szűz Mária.”

Vagy a másik:

„Öt aranyos betűből áll Mária neve,
Ó Mária, édesanyám, igen szeretlek!”

A lourdesi éneknek az összes versszakát ismerte. Szállott-e szebb dicséret az ég felé, mint mikor finom gyermekhangján felzengett:

„Ave, ave, ave Márial!”

Mintha Isten rajta keresztül akarta volna meg-

vigasztalni édesanyját a szerzetesi élet feláldozásáért. A kisleány mindig kedves, engedelmes és vidám volt. Édesanyjának csak örömet szerzett. Ha édesanyját szomorúság érte, odasímult hozzá és addig gügyögött, amíg sikerült édesanyja arcára mosolyt varázsolni. Így mutatta ki, mennyire együttérez vele, és szeretetével akarta kárpótolni a szenvedésért. Ha fáradtnak látta, széket cipelt utána és ezer apró kis szolgálattal kedveskedett neki. Aki édesanyját bántani merte, attól még a legkedvesebb csemegét sem fogadta el.

Fénysugár volt a mennyből, azért a jó Isten hamarosan trónusához hívta, azok közé, „akik követik a Bárányt, bárhová megyen, akik megváltattak az emberek közül zsengeül Istennek és a Báránynak, és szájukban nem találtaték hazugság, mert szeplőtelenül vannak Isten trónja előtt. És éneklí velük azt az éneket, melyet senki más nem énekelhet”. (Jel. k. 14, 5.)

Mikor a negyedik gyermeket küldte a jó Isten, az elsőt átültette az égbe. 1905 április 13-án reggel a kisleány még gyönyörködött újszülött testvérkéjében, bár a gyilkos kór, a diftéria már benne lappangott. Annyira uralkodott magán, hogy palástolni tudta a szörnyű betegséget, és nem is akart lefeküdni. Délben azonban állapota súlyosra fordult, este pedig halálosra vált...

Könnyekig meghatott mindenkit, ahogyan ez a kis angyal búcsúzott szeretteitől. Már alig tudott beszélni a fuldoklástól, szeme elhomályosodott, de összeszedte minden erejét és érthető módon így szólt:

„Én meghalok... Imádkozzanak értem! Én is imádkozom magukért!”

Kérte a lourdesi vizet, szemét törölgette vele, majd folytatta:

„Hintsenek meg szenteltvízzel... Adják ide a szentolvasómat.”

Rózsafüzérét kezére csavarta, azután összekulcsolt kézzel imádkozni kezdett:

„Édesanyám, Szűz Mária, Neked ajánlom magamat... Végy... anyai... oltalmazd..."

Mélyet sóhajtott és lelke elszállt az égbe. „Elragadtatott, nehogy a gonoszság elváltoztassa értelmét vagy a tettetés meg ne csalja a lelkét. Rövid időt élván sok időt töltött be, mert kedves volt Istennek az ő lelke, azért sietett kivinni a gonoszság közül.” (Bölcs. 4, 8—15.)

Édesanyja úgy érezte, mintha a lelke szakadt volna ki. Sehogyan sem tudott megvigasztalódni. Sokat sírt és imádkozott a megnyugvás kegyelméért. Végül Isten megkönyörült rajta és gyógyírt küldött fájó szívére. Majdnem egy évvel a haláleset után egyik vasárnap gyönyörű prédikációt hallgatott a mennyországról. Harsányi Lajos, a híres papköltő, mint a község kiségitő lelkésze, olyan szívhez szólóan ecsetelte a mennyország boldogságát, szépségét és el nem múló örömeit, hogy a bánatos édesanya megvigasztalódva, megújult lélekkel ment haza a templomból. Örült, hogy gyermeke már élvezheti a választottak jutalmát.

Fájdalmát még jobban eloszlatta csodálatos álma. Úgy látta, hogy kisleánya visszajött a földre és szemrehányást tett neki: „Édesanyám, miért siratott vissza? Hiszen nekem ott fent sokkal jobb, mint itt lent volt!” Az álmot intő figyelmeztetés gyanánt fogadta és most már keresztény megadással mondta:

„Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott szent neve!”

A jámboréletű kisleánynak emlékét márvány sírkeresztrel örökítették meg szülei. Rajta édesanyjának azok a szavai, melyekkel elbúcsúzott tőle, mikor koporsóját lezárták:

„Jézus, Mária szent Nevében búcsúszom tőled.”

A sír körül már elpusztultak a többi gyermeksírok, csak ez a kis sír maradt meg. Keresztjét borostyánkoszorú fonja át, mintha jelképezné a hervadhatatlan koszorút, melyet az égi hazában kapott.

Az édesanya kisleányának élettörténetét sokszor

elmondta gyermekeinek, akik mindig megilletődve és épüléssel hallgatták.

A jó Istentől csak azt kérte, hogy adjon helyette még egy Terézkét. A mennyei Atya meghallgatta kérését és csakhamar küldött is egy kisleányt, akit Teréziának nevezhetett.

Összesen 7 gyermeknek adott életet. Így következtek egymásután: Teréz, Sarolta, Ilona, Lajos, Teréz, József és Anna.

Ennyi gyermek felnevelése bizony nagyon sok gondot, fáradságot és türelmet igényelt. Egyik gyermeke gyenge szervezettel született. 3 éves koráig szinte mást sem tett, csak szüntelenül sírt. De még ezzel sem vesztette el türelmét. Akik tanúi voltak viselkedésének, mindig bámulták angyali türelmét és szelídségét. Minden igyekezetével azon volt, hogy gyermekeinek a lehető legjobb nevelést biztosítsa. Tudta, hogy az asszony gyermekek szülése és nevelése által üdvözül, s hogy egyszer majd szigorúan számot kell adnia a rábízott lelkekről.

A JÓ ISTEN MŰHELYÉBEN

Nem félt a gyermekáldástól. Sokszor hangoztatta: „A jó gyermek Isten áldása.” De a gyermeket nemcsak elfogadni kell, hanem be kell állni a jó Isten műhelyébe és a gyermek lelkéből ki kell faragni a Teremtő képmását. Csodálatos aranyvéső kell hozzá.

Aldrich meséli egy asszonyról, hogy mindig a legmodernebb elvek szerint akarta nevelni gyermekét. A gyermek növekedése szerint hol piros könyvet tanulmányozott, hol sárga, zöld, majd kék könyvet, a gyermek azonban rakoncátlan, engedetlen és neveletlen maradt.

Édesanyánk nem olvasott egyetlenegy pedagógiai munkát sem, talán nem is hallotta sohasem ezt a szót: pedagógia. Gyermekai nevelésében azonban mégis művésznek bizonyult, minden elméleti megalapozottság nélkül. A jó Isten természetébe oltotta a jó nevelő tulajdonságait, és ő megértette, hogy a leghivatottabb nevelőnek, a szülőnek, Jézus jószágos szellemével kell töltekeznie, és nem annyira szavaival, hanem elsősorban jópéldájával kell neveltjeire hatnia. Nevelésének hathatós eszközei: az élő hit, a szeretet, a kifogyhatatlan türelem, a következetesség, okos szigorúság, a rossznak a megelőzése és a körültekintő gondosság volt, mert „így tanulta Mesterétől szíve iskolájában”. (Szent Ágoston.)

Lássuk ezeket az eszközöket egyenkint, hogyan valósította meg gyermekei nevelésében.

Élő hit

A legfontosabb célt, a mélyen és őszintén vallásos ember kialakítását egy percre sem tévesztette szem elől. Gyermekait Istenben akarta meggyökerez-

tetni, mert jól tudta, hogy ez az egyetlen biztos alap, amelyre életet építeni érdemes, amely nélkül nincs becsületesség, szülői tekintély és tisztelet, nincs gyermeki szeretet, nincs erényes élet, amely boldogíthatja őket e földön és elvezetheti örök céljukhoz.

Ezért már kicsi korukban vérükbe oltotta Isten törvényeit. Megtanította őket a legszentebb imádságokra. A Miatyákon, Üdvözlégyen, Hiszekegyen és Urangyalán kívül ott szerepelnek reggeli imájukban Isten és az Anyaszentegyház parancsolatai és a kegyelem forrásai, a szentségek. Alighogy gagyognak, már mindezeket kívülről tudják.

De Isten törvényeit nem engedte csak száraz és elvont tudásnak, hanem azért vésődtek bele gyermekei szívébe, mert életté váltotta azokat. A 2—3 éves gyermek már nem akart otthon maradni a szentmiséről. A szentbeszédre nagyon odafigyeltek, mert tudták, hogy ebéd előtt szüleik kikérdezik a tartalmát.

Az Anyaszentegyháztól rendelt bőjtöket és megtartóztatásokat a leghigorúbban megtartották a családban. Pénteki napon még a 7 éven aluli gyermekek sem ettek húseledelt.

Igen nagy gondot fordított arra is, hogy gyermekei méltóan járuljanak a szentségekhez. Nagyon helyesen azt tartotta, hogy Isten kegyelme hiábavaló lesz bennünk, ha nem működünk közre vele, ha nem nyitjuk ki előtte lelkünket.

Az első szentáldozás alkalmával nem elégedett meg csak az iskolai előkészítéssel, hanem ő maga is oktatta a nagy napra készülő gyermekeit. Figyelmeztette hibáikra, megtanította őket, hogyan lehet azokat nyesegetni. Apró kis erénygyakorlatokat tűzött eléjük, hogy szívük minél szebb, minél tisztább és ékeesebb legyen, mikor a kegyelem Istene beszáll hozzájuk. Mindegyiknek új ruhát készíttetett erre az alkalomra, bár a testvérek egymását is használhatták volna. De azt akarta, hogy jelképet lássanak a fehér ruhában, a lelki megújulás és a megszentelő kegyelem tisztaságának és megőrzésének jelképét. A szentté

tevő kegyelmet nem lehet másnak átadni, de mint a hófehér ruhára, vigyázni kell rá halálíg, hogy folt ne essék rajta.

Buzdította őket a gyakori szentáldozásra és ebben is ő maga járt elő jópéldával. Vigyázott azonban arra, hogy a szentáldozás ne váljék üres külsőséggé, ne laposodjék léleknélküli szokássá, azért nagy gondot fordított a készületre. Arra törekedett, hogy gyermekei átéljék a szentgyónás lélektisztító kegyelmi hatását. Megkövetelte tőlük, hogy a szentgyónás előtt bocsánatot kérjenek szüleiktől. Ő maga is megtette ezt, mielőtt a bűnbánat szentségéhez járult. Hitvestársán kívül gyermekeitől is bocsánatot kért.

Gyermekeibe belenevelte az imádság szeretetét. De nem engedte meg, hogy csak úgy tetszésük szerint végezzék vagy akár el is hagyják. Mindig közösen kellett imádkozniuk. Az ima kötelesség is, tehát reggel, este, evés előtt, evés után sohasem maradhatott el. Addig nem kaptak enni gyermekei, míg nem imádkoztak. Még az ágyból is fel kellett kelnie annak, aki imádság nélkül próbált lefeküdni. Hacsak munkája nem akadályozta, velük együtt imádkozott és egyúttal arra is ügyelt, hogy rendesen és összeszedetten végezzék azokat. Elfoglaltsága esetén a nagyobbik leányát bízta meg ezzel a tisztséggel.

Még az imádság rendjét és részben a szövegét is maga állította össze. Ezekben az egyszerű imádságokban hiába keresünk mesterkelt formát, áradó kifejezéseket vagy fellengzős érzelgősséget. Mélységes hit, őszinte alázatosság és gyermeki bizalom árad mindegyikből.

A liturgia súlyos értelmű imádságait és patinás ősi szavait juttatja eszünkbe az a fohász, amellyel a gyermekek reggeli és esti imája kezdődött: Az én megfeszített Jézusom szent Nevében felkelek (este lefekszem), őrizze meg testemet, lelkemet az örök életre. Amen.

Gondoskodása mindenre kiterjedt, amellyel gyermekei lelki életét mélyíthette. Magyarázgatta nekik a

bibliai történeteket és a szentek életét. Különös szerep-
tettel állította eléjük védőszentjük példáját, hogy
megismerve azt, buzduljanak követésére.

A szoba falán szép és sok tanulságot magukban
rejtő szentképek függtek, hogy így szemléltesse azt,
amire tanította őket, és a szemléleten keresztül lel-
kükbe vésődjenek a követésre méltó példák. A feszü-
leten kívül ott találjuk első helyen Jézus szentséges
Szívének képét, a Szűzanya szobrát, továbbá Szűz
Mária és a szentek életének legszebb mozzanatait elénk
táró ábrázolásokat. Fel-felmutatott hol egyikre, hol a
másikra és a gyermekek elé állította példájukat.

Az Egyház kívánsága szerint elevenné tette gyer-
mekei számára az egyházi évet. Elmagyarázta az ün-
nepek tartalmát, a szent cselekmények jelentését, ké-
szítgette őket szent hitünk titkainak évenkénti méltó
megülésére és gondja volt arra is, hogy az otthonnak
hangulata is alkalmazkodjék az Egyház bűnbánatos,
örvendező vagy ujjongó lelkéhez.

El lehet róla mondani, hogy csodálatos nevelői
adottságokkal rendelkezett. Az élő szó, az elbeszélés,
a buzdítás erejével, a szemléltetés eszközeivel, az egy-
házi év keretében az üdvösség nagy drámájának lük-
tető cselekményébe való bekapcsolással, elsősorban
pedig saját példájának sugárzó vonzásával nevelte
a rábízottakat.

Példás kereszténynél azonban többet akart nevelni
gyermkeiből. Egy pillanatra sem tévesztette szem
elől életének egyik célját, hogy gyermekeit Istennek
szenteli. Jól tudta azonban, hogy a papi és szerzetesi
hívás nagy kegyelem, melyet a jó Istentől úgy kell
kikönyörögni. Ezért minden gyermekével, mikor még
szíve alatt hordozta, elzarándokolt valamelyik kegy-
helyre, hogy a jó Istennek felajánlja és a Szűzanya
különös pártfogásába helyezze őket.

Mindennap imádkozott azért, hogy fogadja el őket
Isten szolgálatára, de gyermekeivel is imádkoztatott
erre a szándékra. A maga-szerkesztett reggeli imád-
ságban ott szerepel ez a szándék is:

„Gondviselő Istenem, viselj gondot reánk, adj szüleinknek erőt, egészséget, hogy nevelhessenek bennünket a jó Isten dicsőségére.” Utána 1 Miatyánkot és Üdvözlégyet imádkoztunk erre a szándékra. Akkor még nem értettük meg ennek az imádságnak értelmét, csak később, amikor már megtermette gyümölcsét, amikor Isten egymásután kiválasztott bennünket papi és szerzetesi hivatásra, csak akkor tudtuk meg, hogy ezeknek az egyszerű, őszinte szavaknak köszönhetjük Isten kitüntető meghívását.

Szeretet

Mivel ő árva volt, az édesanyjai szeretetből nagyon kevés jutott neki, azért ő annál többet akart juttatni gyermekeinek szíve melegéből, anyai jóságából. Mennyi kedvesség árad ki szavaiból, amikor szólítgatja őket: „Drága gyermekem, kisleányom, édes fiam, Ilonkám, Aranyvirágom!” stb.

Parancsait is mindig szelíden, szinte kérő hangon adta. Ezer apró kis örömet, meglepetést szerzett nekik. Sok mindent megvont magától, csakhogy övének minél többet és minél jobbat adhasson. Alighogy nyíladozott a gyermekek értelme, már akkor beszélt nekik az édesanya jóságáról és megbecsülhetetlen értékéről. Apró történetek keretében tárta eléjük az árvák szomorú sorsát. Elénekelte nekik a Megfagyott gyermek c. szép költeményt. Mindezeket olyan átérezve és megindítóan mondta el, hogy a kis mesehallgatók együtt sírtak a mesemondóval és a végén hálátelt szívvel ölelték át édesanyjukat, szorosan féltő szeretettel, hogy tőlük senki, de senki el ne ragadhassa a legdrágábbat, amit Isten itt a földön adott nekik.

Sokszor kérdezte kicsinyeitől: „Gyermekeim, miért vagytok olyan boldogok?” Azok kórusban mondták rá nagy meggyőződéssel: „Mert él édesanyánk!”

Kifogyhatatlan türelem

Könnyen azt gondolhatnók, hogy ennyi szeretet és jóság csak nemes gyümölcsöket termett és a kis család

kertészének csak örömet szereztek neveltjei. Nem így volt. A föld szívesebben terem gazt és bojtortjánt, mint virágot és búzát. Gyermekai bizony heves, lobbanékony, makacs természetűek voltak és így éppen elég fáradságába került édesanyjuknak, hogy ezeket a hibákat kiirtsa, nyesegetse vagy az erény szolgálatába állítsa. Gyerekes ésszel saját elgondolásukat tartották helyesebbnek, mint édesanyjukét, és nem voltak mindig könnyen hajlíthatók. Nem egyszer okoztak szomorúságot neki hirtelen kimondott szavaikkal, engedetlenségükkel, meggondolatlan cselekedeteikkel. Mások rossz példája is hatott rájuk és ez inkább vonzotta őket, mint édesanyjuk jópéldája. Hiányzott a szigorú apai kéz is, éppen abban az időben, amikor a legnagyobb szükség lett volna rá a nevelésben. Az apa maga tekintélyével, természeténél fogva nagyobb szigorúságával könnyebben megfékezte volna a rakoncátlankodót, de ő már akkor a sírban feküdt. Beláthatjuk tehát, hogy neki így sokkal több nehézségbe került gyermekeinek a felnevelése és bizony sok türelme adódott alkalom közöttük.

De sohasem ragadtatta el magát annyira, hogy fedés közben nyers, indulatos szavakat vagy durva, közönséges kifejezéseket használt volna. Mikor türelme már fogytán volt, így dorgálta meg a rosszalkodót:

„Gyermekem, a jó Isten áldjon meg, légy már jól!”

Leghatásosabb büntető módszere a hallgatás volt. Ha valamelyikük jobban megfélemedezett magáról, tudta, hogy a legnagyobb büntetése az lesz, hogy édesanyja nem szól hozzá egy szót sem. Az ő néma, szomorú tekintete jobban fájt ilyenkor, mint a verés.

De ha ez sem használt, akkor keményebb eszközhöz nyúlt, megemlékezve a Szentírás szavairól: „Ki kíméli a pálcát, gyűlöli fiát.” (Péld. 13, 24.)

Ha büntetnie kellett, azt is minden felindulás nélkül tette. Megérezhették gyermekei, hogy ilyenkor is a szeretet vezeti, nem a harag. Valóban Jézus szeretetének édessége töltötte el, kinek „korholása csókot ígér és büntetése is becéz” (Sík Sándor).

A hibázónak bocsánatot kellett kérnie. Az erkölcsi oktatás nem maradt el, de annak megadására kiválasztotta a megfelelő alkalmat. Nem volt a hangulat embere.

Következetesség, okos szigor

Jósága nem zárta ki a szigort és következetességet. Rá is alkalmazhatók Szent Ágoston szavai: „Ha rosszul szerettél, akkor gyűlöltél, ha helyesen gyűlöltél, akkor szerettél.”

Gyermekeit az életre akarta nevelni, azért egyáltalán nem kényeztette őket. Mindig határozott időben és elég korán keltette fel őket, télen-nyáron egyformán. Sokszor persze szeretett volna egyik-másik az ágyban tovább lustálkodni. De hiába volt minden könyörgés. Nem ismert kivételt, nehogy a kivételekből lassankint szokás legyen. Egyik kisleánya egyszer panaszkodva kérdezte: „Édesanyám, mikor alhatok én már eleget?” — „Majd a sírban, kisleányom!” — hangzott a kurta felelet. Elve volt, hogy a gyerek korán feküdjék és korán keljen. A gyermekek táplálkozásánál vigyázott arra, hogy megkapják a fejlődéshez szükséges táplálékot, de ingyenc falatokban nemigen volt részük. Nem engedte meg a kényeskedést és a válogatást. Amelyik gyermek nem ette meg a feltálatlított, helyette nem kapott mást.

Kívánságaikkal szemben is bölcs mérséklet vezette. A szükséges dolgokat mindig megkapták, de felesleges, haszontalan tárgyakat megtagadt tőlük. Azt akarta egyrészt: tanuljanak meg lemondani, hogy majd az életben ne vegye el kedvüket és ne törje le igyekezetüket, ha nem sikerül minden úgy, amint ők akarják; másrészt, hogy így gyengítse bennük az önzést, amely sohasem akar engedni vagy lemondani, még akkor sem, ha másokon kell keresztülgázolni.

Korán hozzászoktatta őket a munkához. A tanulás és játék mellett mindegyik gyermeknek megvolt a maga kis kötelessége, amelyet pontosan el kellett végeznie. Azt akarta, hogy megszeressék a munkát,

hiszen bármilyen pályára állítja őket a Gondviselés, mindenhol kemény munka vár rájuk. A munka szerepére pedig sok rossztól óvja meg majd őket.

Tudatosan nevelte őket az áldozatvállalásra, az igazi keresztény legmélyebb erényére. Nem kényszerítette őket, hanem buzdította. Pl. kenyérsütéskor mindig korán kelt, hajnali 2—3 órákor, hogy mire elérkezik a reggeli munka ideje, jól készen is legyen vele. Este lefekvés előtt kedvesen felszólította gyermekeit:

„No, gyerekek, ki segít nekem az éjszaka?”

Mindíg akadt jelentkező, bár sokszor inkább csak a kisebbek közül.

Betegségükben féltő gonddal ápolta övéit, de nem szerette, ha minden csekélységért panaszkodtak. Ilyenkor figyelmen kívül hagyta nyafogásukat s a képzelt beteg csakhamar el is feledkezett bajáról.

Nem avatkozott a gyerekek dolgába. Ha a testvérek egymásközött vagy pajtásaikkal összevesztek játék közben és hozzá mentek panaszra, nem vállalta a bíraskodást, hanem azt mondta:

„Ahogyan kezdtétek, végeztétek be.”

A rossz megelőzése

A legjobb nevelő minden fáradtságát tönkre teheti az utca, a rossz pajtásokkal való barátkozás. Számolt ezzel, azért nem szerette, ha gyermekei el-elmentek hazulról. Azt szokta ilyenkor mondani:

„Nem kell nektek máshová mennetek. Maradjatok csak szépen itthon! Legjobb barát a testvéretek!”

Nem szívesen látta, ha leányai válogatás nélkül barátnőket vittek haza. Ki tudja, mit tanulhatnak az ilyenektől? Talán csak egy szó és megzavarja őket s összerombolja lelkükben mindazt a szépet és nemeset, amit ő olyan nehéz és hosszú időt igénybevevő munkával beléjük oltott. A romlott társak sokszor az életben soha többé jóvá nem tehető kárt okoznak egy-egy bizalmas suttogással. Hiszen a gyermeki lélek rosszra hajló természeténél fogva inkább hajlik a bűnre, mint a jóra.

Azt sem szerette, ha a gyermekek a felnőttek beszédét hallgatták. Mikor vendég jött a házba, rövid üdvözlés után a gyermekeknek el kellett távozniok, nem maradhattak a felnőttek társaságában. Félt, hogy olyan dolgokat hallanak meg, amelyek nem gyermekeknek valók.

Ő maga sohasem beszélt olyasmiről, amivel gyermekeit megbotránkoztatta volna. Annyira értékelte a nevelők munkáját, hogy a tanítókról és egyházi személyekről mindig a legnagyobb tisztelettel nyilatkozott és tekintélyüket másokkal szemben is megvédte. Így nem csodálkozhatunk, hogy a plébános úr és a tanító urak eszményi magaslaton álltak a gyermekek előtt. Nem engedte, hogy gyermekei bírálják tanítóik eljárását. Tudta, hogy a szülő saját tekintélyét is lerombolja akkor, amikor eltúri, hogy gyermeke tanítóirol illetlenül beszéljen; de különösen akkor, ha a szülő maga nyilatkozik így vagy igazat ad a gyermeknek és a tanítót hibáztatja, ha büntetést kapott drágálatos magzatja.

Ha gyermekei kikaptak az iskolában, kissé félve merték otthon megmondani, mert jól tudták, hogy büntetés lesz érte a sorsuk. Egyszer egyik gyermeke mégis megfélemedezett édesanyja intelmeiről és társai példájára tiszteletlen volt tanítójával szemben. Édesanyánk meghallotta az esetet. A kisiú érezte, hogy odahaza mi vár rá, azért egész nap kerülte édesanyjának tekintetét, nem jött be a lakásba még este sem, hanem a gazdasági épületben akart lefeküdni. Ennyire komolyan vette ő a nevelők megsértését.

Minden lehetséges módon ápolta bennük a szeméremérzetet is, a szent tisztaság örét. Nem engedett meg semmi olyant ruházkozásban, viselkedésben vagy beszédben, amely akárcsak távolról is érinthette vagy elhomályosíthatta volna ezt az angyali erényt.

Körültekintő gondosság

De a lélek ápolása mellett a testről sem feledkezett meg. A testet úgy tekintette, mint a Szentlélek

templomát. Legkedvesebb foglalkozása volt a gyerekek rendbentartása és ezt soha senkire sem bízta. Nagyon szerette, ha tiszták és rendesek voltak, mert jól tudta, hogy milyen jó nevelőhatással van a gyermek lelkére, ha külseje is tiszta. Ezért sokat mosott rájuk, még éjjeleken át is, hogy minél gyakrabban tudja ruhájukat váltani. Másoknak is feltűnt a gyermekek gondozottsága és többször megjegyezték, ha velük ment valahová:

„Miért dolgozol annyit érettük? Neked is szükséged van a pihenésre. Felnőnek akkor is, ha nem gondozod őket annyira!”

Szerette a szép, rendes ruhát, de nem tűrte a cifrázkodást, minden felesleges sallangot eltávolított. A hiúság legkisebb jelentkezését hamar észrevette és irtoгatta. Ha valamelyik gyermeke gyakran a tükörbe nézegette magát, rászólt:

„Az ördög mutogatja magát bennel! A jó Isten nem a külsőt nézi, hanem a belsőt!”

Örködő szeretettel figyelte a rábízottak minden mozdulatát. Munkáját számtalanszor félbeszakította, ha a gyermek sírt vagy ha valami baja volt és segítségre szorult. Anyai gondossága sokszor mentette meg a kicsinyeket balesettől vagy nagyobb szerencsétlenségtől.

Egy alkalommal a kétéves kis Lajos kiment a kertbe. A kertajtó a bejáráshoz csak úgy volt odatámasztva. A kisgyermek addig-addig tologatta, míg egyszer csak ráesett a nehéz ajtó. A megrémült kis legényke az ijedtségtől sírni nem tudott, csak nyöszörgött. Édesanyja figyelmes lett rá. Kiszaladt utána és kiemelte a nagy teher alól. A gyermek már kék-zöld volt. Ha édesanyja könnyen hagyja a dolgot, ha nem indul az első gyanús jelre, a kis csöppség meg is halhatott volna. Rögtön összekulcsolta most a fiúcska kezét és így mondott köszönetet az őrangyálnak.

Ugyancsak ezzel a fiával történt a következő eset is. A kis Lajosnak nagyon tetszett, hogy körmenet alkalmával a község elöljárósága égő fáklyával kíséri az

Oltáriszentséget. Egy óvatlan pillanatban megpróbálta utánózni őket. Édesanyja távollétében kivett egy égő fahasábot a tűzhelyről és megindult vele az utca felé. Pompás körmenetet rendezett egyedül s közben hangosan énekelt:

„Alleluja, hála legyen az Istennek!”

Mikor édesanyja bement a konyhába, nem találta a kisfiút. Azonnal rosszat sejtett. Nem intézte el az ügyet azzal, hogy gyerek, hadd mászkáljon, hanem rögtön keresésére indult. A szomszéd ház előtt akadt rá, amint elragadtatva énekelt és nem is vette észre a nagy buzgóságban, hogy keze alaposan megégett. Elgondolható, mi lett volna ennek a fáklyás körmenetnek a vége, ha az édesanya nem örködik őrangyali éberséggel gyermeke felett.

Legszentebb örökség

Nagyobb kincset gyermek nem kaphat szüleitől, mint a jó nevelést és nincs szentebb örökség, amely az egész életben elkísérné kifogyhatatlan bőségével, mint a nevelést alátámasztó jópélda. A szó elrepül, a példa azonban vonz! — mondja a közmondás. Elmondhatjuk mi is, gyermekei, hogy legmaradandóbb hatást nem annyira édesanyánk szavai hagytak lelkünkben, hanem elsősorban istenfélő élete és vonzó példája. A jka már nem mozog, nem intézi többé hozzánk jó-ságos figyelmeztetését, de példája él, előttünk jár életünk változásaiban és mindig újabb fényben látjuk felragyogni életünk nehéz útjain mint vezércsillagot, mindig nagyobb erővel buzdít követésére.

Ha visszagondolunk arra a kedves otthonra, melyet ő teremtet nekünk, bizony megmelegsik a szívünk. Ezt a kis családot Istennek, mindnyájunk jó-ságos Atyjának jelenléte sugározta be. A béke, a szeretet, az imádság és vidámság szelleme élt itt. Sehol sem szerettünk lenni annyira, mint otthon, és ha el kellett

szakadnunk, alig vártuk az órát, hogy újra vissza-
repülhessünk oda. Ma már szerte-széjjel élünk, de
ennek az áldott otthonnak a szelleme szívünkben él,
s benne annak az emléke, aki ennek a kis fészeknek
lelke és őrangyala volt.

AZ ERŐS ASSZONY — HŰSÉGES FELESÉG

A szomszéd falunak, Szany községnek a határában van a rábaközi katolikusok kedves búcsújáróhelye, Szent Anna asszonynak, a Boldogságos Szűz Mária édesanyjának kis kápolnája. Ünnepe, július 26-án és a rákövetkező vasárnapon megmozdul messze környékről is a lakosság és a legnagyobb dologidő ellenére otthagynva az aratás vagy a behordás sürgős munkáját is, tömegestül sereglik össze a kis kápolna köré az évszázados, hatalmas fák árnyékában Szent Anna asszony dicséretére.

Évről-évre figyelmes lélekkel hallgatják meg a szónokot, amint újra és újra eléjük állítja Szent Anna példáját, a megszentelt családi életet, Istennek legkisebb országát, mely hasonló a drágagyöngyhöz, amint az ünnep evangéliumában felolvassák.

Szent Anna azonban elsősorban a férjes asszonyok példaképe. Azért olvastatja ezen a napon az Egyház a szentmise leckéjében az erős asszonnyal szembe fordított rész a Példabeszédek könyvéből. És ezért beszélnek a szónokok olyan eleven színekkel az erős asszonnyal szembe fordított részről, aki ritka és értékes, messze határokon eljut a híre.

Édesanyánk is sokszor ott állott a hallgatóság között és szokása szerint mint drágagyöngyöt rejtette szívébe az ott hallottakat, hogy a mindennapi életben valóra váltsa azokat. Megtanulta itt, hogy milyennek kell lennie az igazi keresztény asszonynak, hogyan kell odaadó szeretettel, szorgalommal és megbecsüléssel férjének hűséges élettársává lennie.

„Megbízik benne férjének szíve és nem szűkülök-dik szerzeményekben. Jót tesz vele és nem rosszat

életének teljes napjaiban" — mondja a Szentlélek ebben a szentírási részben. (V. ö. Péld. 31, 11—12.)

Hitvestársi bizalom! Valóban, a házasság együttélése alapja. De hogy ez gyökeret verjen a férfi szívében, szükséges, hogy az asszony feddhetetlen életű, szorgalmas és engedelmes legyen. Szent Pál apostol is lelkére köti híveinek:

„Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, akárcsak az Úrnak, mert a férfi éppúgy feje az asszonynak, mint Krisztus az Egyháznak. Amint az Egyház Krisztusnak alá van rendelve, éppúgy az asszony is mindenben férjének.” (V. ö. Ef. 5, 22—24.)

Édesanyánk ezt az Istentől rendelt függő viszonyt meg is valósította. Még a megszólításban is kifejezésre juttatta azt a nagy tiszteletet, amellyel édesapánk iránt viseltetett. Magázta édesapánkat, az pedig tegezte őt.

Minden dologban kikérte tanácsát és semmit sem tett engedélye nélkül. Annyira ragaszkodott férje akaratához, hogy még távollétében is azok szerint cselekedett, jóllehet az sokszor ellenkezett egyéni hajlamaival.

Engedelmes volt neki és tekintélyét gyermekei előtt sem csorbította a legkisebb megjegyzéssel sem. Hibáira is csak négy szemközt figyelmeztette, úgyhogy mi azt hittük, hogy édesapánk „tökéletes” ember. A nevelésben ezt ki is használta. Elég volt neki csak ennyit mondania:

„Majd megmondom rosszaságokat az édesapátnak!”

Ez aztán hatott.

A közöttük fennálló alárendeltségi viszony azonban felolvadt a kölcsönös szeretetben. A szerető szívek mindig egymás közelében érzik magukat legjobban. Milyen megható módon jutott ez kifejezésre szü-

leinknél! Mindketten annyira szerették otthonukat, hogy ha egyiket elszólította a kötelesség hazulról, a másik már alig várta haza. Mikor édesanyánk évenként elzarándokolt valamelyik búcsújáróhelyre, hazajöve-telekor édesapánk ezekkel a szavakkal fogadta:

„Mennyire hiányoztál! Olyan üres volt a ház nélküled! Jártam-keltem a házban, az udvaron, de csak nem találtam helyemet.”

Egymás nélkül alig tudták elképzelni az életet. Kedvesen vitatkoztak, hogy melyikük nélkülözhetetlenebb a családban, hogy melyikük haljon meg előbb, ha már egyszer meg kell halniuk. Mindegyik a másikat tartotta fontosabbnak, és ha tőlük függött volna, szívesen megelőzték volna egymást a halálban, hogy a másik tovább élhessen.

Édesapánnak súlyos betegségében is ő volt vigasztalása és egyetlen kincse, amihez még ragaszkodott. Halála előtt való napon disznóölés volt a házban. Senki sem gondolta még, hogy ilyen közel van az utolsó óra. Édesanyánk nagyon el volt foglalva, de a nagybeteg férj számtalanszor kiszólt a konyhába és minden különösebb ok nélkül behívta magához feleségét. Az egészségesen bement hozzá mindannyiszor és megkérdezte:

— Mit óhajt, apjuk?

Édesapánk már érezte a végső búcsúzás közeledését, tudta, hogy nemsokára végleg el kell válniuk, azért csak ennyit felelt:

— Azért hívtalak be, hogy lássalak.

Ez az erős szeretet és kölcsönös ragaszkodás azonban nem volt egy napnak az eredménye. Bizony nagy árat kellett érte fizetnie. Természetük majdnem mindenben ellentétes volt. Hogy a családi béke megmaradjon és a szeretet kiépüljön, egyiknek meg kellett törnie akaratát. Ezt az áldozatot édesanyánk vállalta. Sokszor elfojtotta feltámadó ellenkezését, heves

szavakra mindig szelíden válaszolt és nem egyszer élt a mély bölcseséget eláruló mondás szerint:

„A hallgatás a legnagyobb erő.”

Sokszor forgatta elméjében a Szentírás következő szavait is:

„Éljetek méltó módon ahhoz a hivatáshoz, amelyet nyertetek, teljes alázatosságban, szelídségben és türelemben. Szívleljétek el egymást szeretettel, igyekezzetek megtartani az egyetértést a béke kötelékével.” (Ef. 4, 1—3.)

Igy valóban nyereség volt férje számára, Isten áldása. Neki köszönhette férje, hogy lelkében egészen megváltozott. Neki köszönhette a szép, tiszta otthont. Mint az erős asszonyról olvashatjuk, ő is okos, szorgalmas háziasszony példaképe volt. Korán kelt, hogy házatája mindig rendes legyen. Takarékosságával, szorgalmával és ügyes beosztásával még gyarapította is a család vagyonát. Sokszor végzett olyan munkákat is, amelyek testi erejét szinte meghaladták. Édesapánknak kellett mérsékelnie munkaszeretétét. Igazán az otthon lelke, élető napsugara volt. Szíve tiszta forrás, melyből boldogság áradt férjére, gyermekeire és mindazokra, akikkel az élet összehozta.

Tudta azonban, hogy a keresztény asszonynak nem elég csak férje házatáját rendben tartani, urát szeretettel és szorgoskodással körülvenni, hanem mint lelkének fele, a lelkéért is felelős. Azért bele akarta égetni férjének lelkébe a jó Isten törvényeit, hogy ezek legyenek biztos vezetői az élet sok útesztőjében. Ha mások részéről sok gáncsoskodás is érte őt ezért kezdetben, mégis elérte célját. Nem annyira szavakkal hatott, mint inkább a szelídség ellenállhatatlan hatalmával, cselekedeteinek és életének vonzó erejével. Mi is elmondhatjuk róla, amit Szent Ágoston mondott édesanyjáról:

„Férjének úgy szolgált, mint Urának, s minden törekvése az volt, hogy Neked megnyerje. Erkölcsi

Téged hirdettek neki, mert egyénisége annyira vonzóvá tette, hogy férje szerette is, tisztelte is, csodálta is."

Szent Anna asszony példája íme így sugározta szét a Rábaközben az erős asszony dicséretét és Isten ígéjének magva így hozott bőséges termést a szintén egyszerű életkörülmények között élő asszony lelkében.

„Felkelnek fiai és igen boldognak hirdetik és férje is dicséri. Sok nő gyűjtött gazdagságot, de te felülmúltad mindnyájukat. Csalárd a báj és hiú a szépség. Az Urat félő asszony a dícséretes." (Péld. 31, 28—31.)

„HA VALAKI SZOMJAZIK, JÖJJÖN ÉNHOZZÁM ÉS IGYÉK” (Jel. 7, 37.)

— mondotta egyszer az Úr Jézus, s a kegyelem forrásait nyitotta meg számunkra, hogy fáradt lelkünk felüdüljön. A világ azonban nem merít ezekből a forrásokból, hanem pocsolyákból próbálja enyhíteni szomjúságát, melyek nemcsak hogy nem csillapítják azt, hanem még meg is fertőzik. A világ jajgat, zúgólódik, panaszkodik, de enyhülést sehol sem talál. Lehet-e csodálkozni, ha a mai kor embere nem bírja a terhet, melyet az élet vállaira rakott? Isten nélkül akarja hordozni, pedig Nélküle semmit sem tehetünk.

Édesanyánk nem így tett. Érezte, hogy válla gyenge, ereje kevés, a teher nehéz, sok a gond, hamar elfárad a test is, a lélek is; s hogy mégis hősiek lélekkel tudta végezni kötelességeit, hogy ki nem merült az élet gondjaiban, az Üdvözítő forrásaiból merített.

Az első forrás: az imádság

A lelki élet nagy ismerője, Szalézi Szent Ferenc gyönyörűen világítja meg, hogy mit is jelent számunkra az imádság:

„Az ima isteni világossággal világosítja meg értelmünket, a mennyei szeretet melegével hatja át akaratunkat. Az ima tisztítja meg értelmünket a tudatlanságtól, akaratunkat romlott kívánságainktól. Az ima áldó harmat, mely virágba borítja jókívánságaink cserjéit, lemossa lelkünkéről tökéletlenségének szennyét és felszabadítja szívünket szenvedélyeink járma alól.”

Az imádság tehát fény, üdítő harmat, orvosság és lélektisztító erő. Nélküle nem élhet szegény lelkünk. Istennek csodálatos követelése, de egyúttal vigasztaló ajándéka is.

„Boldog ember, aki az Urat dicsérheti” — szokta mondani édesanyánk. A maga részéről iparkodott is megvalósítani az Evangélium figyelmeztetését: „Mindenkor kell imádkozni és abba soha bele nem fáradni.” (Lk. 18, 1.)

Már kisgyermek korában az ima volt egyetlen vigasza. Mivel nem sokat törődtek vele, nem keresték, merre jár, sokszor elvonult a gyümölcsöskert egyik félreeső zugába és ott imádkozgatott. Olyan gyermekkel szokott barátkozni, akik szívesen imádkoztak.

Felnőtt korában sem ötletszerűen végezte imáit, hanem szervesen beleépítette azokat napi munkáinak rendjébe és lelkének Istenhez emelése volt mindig az első teendője. Legalább ezen a téren váltotta be régi óhaját, a szerzetesi életet. Imádságaiban szigorú rendszert és időbeosztást követett. Mindíg határozott időben kelt fel, nyáron négy órakor, az év többi részében öt órakor. Ha ütött az óra, nem tétovázott tovább az ágyban, hanem fáradtsággal nem törődve, azonnal felkelt. Ekkor végezte el tiszteletőrségi felajánló imáját, melynek reggel öt órakor volt az ideje. Nem történt meg vele sohasem, hogy elfelejtette vagy elhanyagolta volna ezt az imát. Az óra többi részét a társulat szellemének megfelelően szent összeszedettségben töltötte. A gyermekek közben egymásután ébredtek, de az Istennel való egyesülésében ez sem zavarta meg. Elmerülve Istenben, szorgosan dolgozott, úgyhogy mire szentmisére harangoztak, el is végezte reggeli kötelességeit.

De nemcsak a reggeli órákat, hanem az egész napját megszentelte imádsággal. Gyakran felindította magában a jószándékot napközben is. Ha egyedül maradhatott, szent énekeket énekelgetve dolgozott, néha néha felsóhajtott:

„Jézusom, Te olyan jó vagy! Mekkora szeretettel viseled gondunkat és irányítod életünk ösvényeit.”

Ha a mezőre ment, egész úton imádkozgatott, nem szerette, ha útítársa akadt, mert még ezt az időt is sajnálta üres beszélgetésre. Minden munkáját Jézus

és Mária szent Nevével kezdte és Isten nagyobb dicsőségére ajánlotta fel.

Mikor pedig felragyogott a vasárnap, örült a lelke, hogy megszabadulhat a robotból és több időt szentelhet Istennel való beszélgetésre. Ilyenkor a szentmisén kívül a délutáni ráérő idejét is legtöbbször a templomban töltötte. A litánia után még sokáig ottmaradt a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt imádságba merülve. Gyermekei alig tudták kivárni, míg hazajött. Ilyenkor kíváncsian kérdezték tőle:

„Édesanyám, mit tud annyit imádkozni?” Csak ennyit mondott:

„Sohasem elég nekem abból! Boldog ember, aki az Urat dicsérheti.” Gyakran mondogatta:

„Sohasem elég a munkából az embernek, csak a jó Istentől sajnáljuk az időt?”

Boldog volt, ha a templomban a közös ima szépen, rendben ment. Azért vállalta az előimádkozó szerepét. Sőt ő indítványozta és vezette be a májusi és júniusi esti ájtatosságokat is a templomban. Nagy örömet szerzett neki, ha ilyenkor az istenháza megtelt ájtatoskodókkal.

Ha valahol halott volt, szeretettel figyelmeztette a hozzátartozókat, hogy a sok sírás helyett inkább imádkozzanak érte. Egyszer a szomszéd faluba ment át rokonának, egy fiatalasszonynak temetésére. Mikor a többi rokonnal együtt megérkezett a ravatalhoz, a tragikus hirtelenséggel elhunyt halott felett magától értetődő fájdalommal kitért a zokogás. A sok sírásban azonban megfélekedtek az imádságról. Őt is megrendítette a nagy csapás és együtt hullott könnye a család tagjaival. De aztán csendesén megszólalt:

„Imádkozzunk szegényért, másképp úgysem tudunk rajta segíteni!”

Mindnyájan felocsúdtak siránkozásukból és vele együtt kezdték imádkozni a fájdalmas rózsafüzért. Fájdalmuk lassan megenyhült és hálások voltak iránta, hogy így az imádság balzsamos erejével megvigasztalódtak és a kedves halotton is segíthettek.

Elsősorban azonban családjában valósította meg a közös imádkozást. Mindig közösen végezték a reggeli, esti, az asztali imákat, továbbá az Úrangyalát. Érdekes látvány volt, amikor a játéokban elmerülő gyermekei az Úrangyalára hívó harang első kondulására hazafutottak, akárhol voltak is, hogy a közös imáról el ne késsenek. Aki elegendő ok nélkül elmaradt, szigorú büntetést kapott. Ez a szokás azonban annyira vérükké vált gyermekeinek, hogy büntetésre ritkán került sor. Megkövetelte, hogy az imádságot tiszteletteljes testtartással, térdenállva végezzék. Templomban is szemmel kísérte viselkedésüket. Ha valamelyik megfélemedezett magáról, szigorú szempillantásaival próbálta észhez téríteni, és ha nem használt a figyelmeztetés, otthon nem maradt el a megérdemelt büntetés.

Hogy azonban imaélete minél jobban elmélyüljön és azt elevenné, változatossá tegye, belekapcsolódott és övéit is belekapcsolta az egyházi év kegyelmi áramkörébe. Az Egyház liturgikus szelleme szerint készült a nagy ünnepekre.

Különösen felejthetetlen volt a karácsony. Az adventet csakugyan az Úr eljövételére való készületté tette. A hajnali szentmiséken résztvett az egész család. Sokszor beszélt arról a gyermekeinek, hogyan kell várni a kis Jézust. Mindegyikük szívében puha, meleg szállást akart készíteni a földreszálló isteni Gyermekeknek. Elbeszélte nekik az első szenteste történetét.

Igy aztán a karácsony nemcsak az ajándékozás napja lett, hanem bensőséges, szent élmény. A gyermekek alig tudtak betelni a karácsony örömeivel. Annyit énekelgettek a karácsonyfa körül, hogy estére berekedtek. Csak azt sajnálták édesanyjukkal együtt, hogy olyan gyorsan elmúlt a szép ünnep. Édesanyánk sokszor mondogatta ilyenkor: „Ígazán csak addig tudok örülni, amíg nincs itt az ünnepnap, amit annyira várunk. Mert ha elérkezik, olyan gyorsan elmúlik.”

Ugyanígy készültek a húsvétra is. Nagybőjtben ő maga a legnagyobb önmegtagadásokat végezte s a leg-

szigorúbban megtartotta a böjtöt, de gyermekeivel is gyakoroltatott apró önmegtagadásokat. Pl. ritkábban kaptak húst, pénteken nem főzött zsírral, míg a körülmények engedték. Áhítatgyakorlataikat megkettőzték, résztvettek a szerdai és pénteki keresztyúti ájzatosságokon. Nagypénteken böjtölt a család apraja-nagyja.

Arra azonban nagyon vigyázott, hogy jámborkodása miatt az Istentől rászabott kötelessége hiányt ne szenvedjen. Tudta, hogy Isten akarata szerint a munkát nem lehet imádsággal pótolni. Ha valaki elhanyagolja kötelességét az imádság miatt, abban nem telik kedve Istennek.

„Aki övéinek, főképen házanépének gondját nem viseli, megtagadta a hitet és rosszabb a hitetlennél” — mondja Szent Pál. (I Tim. 5, 8.)

Férje és gyermekei gondozását egyáltalán nem mulasztotta el áhítatgyakorlatai miatt, sőt inkább ezek indították arra, hogy kötelességét minél jobban végezze. Így teltek napjai az imádság és a munka jegyében, jobban mondva élete imádságos munka között folyt le.

De viszont fáradság és munka miatt sohasem mulasztotta el megszokott imádságait. Pedig nem egyszer estére kelve a sok gond és megerőltető munka annyira kimerítette, hogy alig vonszolta magát. De nem érezte magát felmentve az esti ima végzése alól azzal a kényelmes megokolással, hogy egy kereszttetéssel lefekszik, hanem Jézus Szívének képe elé térdelve rendesen elvégezte azt. Mikor nagyon fáradt volt, néha-néha bizony elszunnyadt, de megint csak újra kezdte. „Testemnek megadom a pihenést, lelkemnek is szüksége van a megújulásra!” — mondotta ilyenkor és kitartott imája mellett.

Téli és őszi időben, mikor már hosszabbak az esték és a falusi embernek több ideje marad, a szokásos esti imát megtoldották a rózsafüzérrel vagy Jézus Szíve-ájzatosságokkal. Kedvesek voltak ezek az imával megszentelt téli esték. Akkor nem is sejtettük, mennyi kegyelem, mennyi áldás fakad nyomuk-

ban. Most már tudjuk, hogy nemcsak egymáshoz fűztek bennünket közelebb, hanem Krisztusba való kapcsolódásunk által megindult bennünk a kegyelmi élet eleven forrása, az Isten Szíve szerinti élet.

A második forrás: az Oltáriszentség

„Jézus annyira szereti népét, hogy nemcsak áldásával és erejével van közte, hanem valóságos, istenemberi énjével is, test- és vérközösséget vállal vele, lényével eggyé lesz, mint a fűrt a szőlőtőkével. Nem, nem vagyunk árván magunkra hagyva a világon! A kenyér és bor színe alatt a Mester a tanítványai között, a Völegény a menyasszonyánál, az Úr népével marad mindaddig, amíg majd egykor újra eljön látható fenségében az ég felhői között. Az Oltáriszentség a visszatérés idejéig a legerősebb, a legmélyebb, a legbensőbb emlék az Úrtól.” (Karl Ádám: A katolicizmus lényege.)

Valóban, egyik legkedvesebb élménye az embernek, mikor utazáskor a vonatból nézi a fel-feltűnő kis falucskákat és az apró házacsákak közül kimagasló templomtornyot. Valami egészen csodálatos erő, valami megnyugtató biztonság és Isten gondviselő jelenlétének egészen különleges sugárzása árad ezekből a tornyokból a körülöttük nyüzsgő életre. Minden kis faluban ott él Jézus, hogy annak a kis falu népének mindennapos Áldozata legyen, hogy megossza gondjukat, hogy táplálja megtörődött lelküket. Értük, csak értük él ott.

Édesanyánknak igen nagy boldogságot szerzett az a tudat, hogy a közöttünk élő Krisztusnak közvetlen közelében, a szomszédságában élhetett. Házunk ugyanis párhuzamosan fekszik a templommal. Boldogan mondogatta: „Gyermekeim, mi zárdában lakunk, mert szomszédságunkban van az Úr!”

Egyszer szó volt arról, hogy szüleink eladják a házat és máshová megyünk lakni. Édesanyánknak igen nagy áldozatába került volna megválni a háztól,

pedig nem ragaszkodott hozzá másért, csupán azért, mert a templom közelében volt.

„Akkor nem láthatom az örökmécses fényét, mely állandóan figyelmeztet arra, hogy itt van Valaki, aki virraszt felettünk!”

Igen, ez volt az egyetlen ok, amiért vonakodott elmenni. Ezért nem félt éjtszaka sem körülnézni a házban, az udvaron, hiszen amint kiment, első tekintete a szentségi Jézus felé irányult. Az öröklámpa hűséges fénye áttört az ablakon és szelíden hirdette, hogy nem alszik Az, aki őrzi népét. Miért kellene akkor félnünk? Ha velünk az Úr, ki árthat nekünk?

Napközben is sokszor szálltak a Tabernákulum felé gondolatai, szívének érzései, fohásza és forró üdvözlései. Nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem a szentséglátogatásra. Ha útja arra vitt, be-betért rövid imádásra. Sok munkája nem engedte, hogy hétköznapi hosszabb időt töltsön ott, de annál jobban kihasználta erre a vasárnapi munkaszünetet. Litánia után sokáig ott időzött az Oltáriszentség előtt, szemét a Tabernákulumra függesztette, ajka nem mozdult, a szavak már gyengék voltak annak kifejezésére, ami lelkét eltöltötte. Csak nézte, nézte Azt, kinek felsége előtt remegve hódolnak az ég angyalai, de aki szeretetből az ostya fehér fátyola mögé rejtette magát.

Nagyon szeretett imádkozni az Örökimádás könyvéből is. Ezek az imádási órák voltak életének legboldogabb percei. Hogy mit beszélgetett ekkor Jézussal, az örökre titok marad. De hogy milyen vigasztalásban, lelki felüdülésben és megerősítésben volt része, azt megsejthettük, mert arcáról sugárzott a béke, a jószág és a szeretet ezek után a meghitt beszélgetések után.

Azt szerette volna, ha a közöttünk lakó Üdvözítőt csupa szeretet, hála és engesztelés vette volna körül. Ha az isteni Főlséget káromolni hallotta, úgy érezte, mintha tört szúrtak volna a szívébe. Kötelességének tartotta, hogy ő kérjen bocsánatot a bűnös nevében, aki nem tudja, mit cselekszik. Hacsak te-

hetten, mindig felvilágosította a magáról megfélekezett embert Isten végtelen nagyságáról, szentségéről, jóságáról és a káromkodás égbekiáltó voltáról, borzalmas következményeiről.

Szinte fizikailag szenvedett, ha közömbös, tiszteletlen viselkedést látott a templomban. Azt sem tudta nézni, ha gyermek rendetlenkedett. Szépen, szeretettel intett neki, az oltárszekrényre irányította tekintetét, s a kis bűnös észre tért.

Nagyon bántotta az is, ha az Úr házáat gondozatlanul hagyták. Észrevétlenül átment a templomba s ott letörölgetett, a kialudt örökmécsest meggyújtotta s gondoskodott az oltárterítők tisztaságáról. Kimosta, ha pedig nagyon kopottak voltak, újakkal cserélte fel azokat. Kertjének legszebb virágait szedte le, hogy az oltárt díszítsék velük. Gyakran ő maga frissítette fel az oltáron a virágokat, hogy ne hervadjanak el olyan hamar. Azt akarta, hogy a legméltóságosabb Oltáriszentség körül mindig a legnagyobb tisztaság, rend és fény uralkodjék, hisz ez a legkevesebb, amit viszonzásul adhatunk neki. Lelkében visszhangra találtak Aquinói Szent Tamás szavai:

Quantum potes, tantum aude,	Ahogy bírod, akként merjed,
Quia maior omni laude,	Nagyobb Ő, mint a dicséret,
Nec laudare sufficis!	Méltón nem dicsérheted.

Ezért szerette volna emelni az úrnapi körmenetek pompáját is. Sokat töprengett azon, hogy az úrnapi körmenet alkalmával miért nem gyujtanak gyertyát azoknak a házaknak ablakaiban, amerre a legméltóságosabb Oltáriszentséggel elhaladnak, éppúgy, mint a feltámadási körmeneten. Kiderült, hogy a hívek nagyszombaton a sötétség miatt égetik a gyertyákat, s nem a szentségi Úr Jézus iránti tiszteletből. Azért iparkodott meggyőzni a falubelieket a helytelen felfogásról ezt illetőleg; az újítást azonban senki sem akarta elkezdni. De ő nem törődve az emberek véleményével, kivilágította ablakait, noha azok nem az utcára néztek, hanem az udvarra. A jópélda így is hatott, és lassankint mások is utánozták.

Sok áldozatot hozott akkor is, mikor új templomot építettek a községben. Kifogyhatatlan volt a munkavállalásban. Otthon ő maga végzett el inkább minden munkát, csakhogy gyermekei minél többet segédkezhessenek az építés körül. Néha ezek kifáradtak a nehéz munkában és vonakodtak elmenni. Ilyenkor így buzdította őket:

„Az Istennek dolgoztok, a legnagyobb Úrnak tesztek szolgálatot.”

Igy annyira fellelkesültek, hogy újra nagy kedvvel mentek neki a munkának. A jó Isten megengedte, hogy az új templom felszentelését megérhette. Alig tudott betelni szépségével. Örült szíve-lelke, hogy az Úrnak méltó hajlékot építettek.

Szívesen adakozott templomépítési célokra, hogy ezzel is kimutassa háláját a szentségi Úr Jézusnak közöttünk való maradásáért.

Életének középpontja a szentmiseáldozat volt, melyet saját hibájából egy nap sem mulasztott el. Hogy mennyire becsülte a vérnélküli Áldozatot, kitűnik abból is, hogy ha több munka torlódott össze, pl. kenyérsütéskor, képes volt éjjel 2 órakor is felkelni, csakhogy a szentmisén résztvehessen. Tudta, hogy az ember legméltóbb módon csak a szentmisében hódolhat az isteni Fölségnek. Itt a Megváltó nekünk adja életének és szenvedésének végtelen érdemeit, hogy azokat nyujtsuk át a mennyei Atyának mint a legtökéletesebb imádó, hálaadó, engesztelő és kérő áldozatot. Valóban, nem lehet felmérni emberi mértékkel azt a dicsőítést, engesztelést, amit az örök Főpap mutat be helyettünk, és nem adhatunk kedvesebb hálaáldozatot Istennek, mint egyszülött Fiának keresztthalálát. A szentmisében jogosan számíthatunk kérésünk meghallgatására, hiszen az isteni Bárány a közbenjárónk.

A szentmiséből éppen ezért végtelen sok kegyelem és áldás árad a résztvevőkre. Itt istenülnek át a kenyérrel és borral a mi életáldozataink, örömeink és szenvedéseink, amelyeket a paténára helyezünk. Így

jön létre a szentmisében a legszorosabb egyesülés Krisztus és a lélek között. A szentmise kihat tehát egész életünkre, minden cselekedetünkre, átalakítja és megújítja azokat.

Édesanyánk Krisztus áldozatából merített erőt a keresztek elviseléséhez is. Gyengének érezte magát azon a napon, sőt előre félt tőle, amelyiken valamilyen ok miatt nem hallgathatott szentmisét. Ilyenkor legalább lélekben kapcsolódott bele a szentáldozatba. Az Úrfelmutatást jelző harangszóra megállt munkájában, ha tehetett, le is térdelt és alázatos lélekkel mondotta el imáját:

„Édes Jézus, Neked élek, édes Jézus, Neked halok, Tied vagyok életemben s halálomban. Amen.”

A két Úrfelmutatás között a következő fohászt szerette imádkozni:

„Uram Jézus Krisztus, ki irántunk való szeretetből meghaltál a kereszten, légy irgalmas nekünk, szegény bűnösöknek most és halálunk óráján. Amen.”

Szentmiséről hazamenet ezekkel a szavakkal köszöntötte családját:

„Legyen részetek a szentmise kegyelmeiben!”

Azt akarta, hogy családjából köznapokon is mindig legyen jelen valaki a szentmisén, aki az otthonmaradottak részére elhozza az Úr Jézus áldását. Igen nagyra becsülte a papi áldást, mivel jól tudta, hogy ez az Istentől megerősített áldás. Hacsak lehetett, sohasem ment egymaga a templomba, hanem gyermekei közül is, akit csak tudott, magával vitt. A jó Isten azzal is megjutalmazta a szentmiséért égő buzgóságát, hogy még holtan is résztvehetett az érette mondott gyászmisén. A falu plébánosa megengedte, hogy Requiemre a templomban ravatalozhassuk fel, és közvetlenül a szentmise után kísérhessük ki utolsó útjára a temetőbe.

A szentmise azonban csak akkor lesz igazán a mi áldozatunk, ha mi is bekapcsolódunk a szentáldozás által. Hiába van mégoly szép templom is, az Úr Jézus többre vágyik: emberszívek templomára.

Lelkünket díszítsük fel Számára, ezt a házat készít-
sük el!

Édesanyánk a szentmisén mindennap magához vette az Úr Jézus szent Testét. Mennyi elfogultsággal és gáncsoskodással kellett e miatt megküzdenie. A gyakori, különösen pedig a mindennapi szentáldozás akkoriban még idegen volt a hívek előtt. Hiszen nemrégén jelent meg X. Pius pápa körlevele, amely a nagy öröm és helyeslés mellett még egyházi körökben is sok bírálásra talált.

A kis faluban csak két napi áldozó volt. Nagy szóbeszéd tárgya lett, mikor édesanyánk is közéjük állott. Akkoriban a falusi emberek megelégedtek a karácsonyi és húsvéti szentáldozással. Ezt el is végezték szépen, de a gyakori szentáldozást nemcsak merészségnek és bizonyos értelemben tiszteletlenségnek tartották, hanem beteges tünetnek is. Ó, átkozott, hideg janzenizmus, mely megölte az őskereszténység eucharisztikus életét! De nehéz volt letörni.

Még édesapánk is ellene volt kezdetben, mintha szégyelte volna a dolgot. Szeretett volna a falu nyelvétől megszabadulni. Nem csoda, hisz még gyermekeit is megjegyzésekkel illették az utcán. Iskolatársaik gyakran utánuk kiáltották:

„Milyen szentes anyátok van nektek!”

Mi gyermekek persze még kevésbé értettük meg a szentáldozás mérhetetlen értékét, azért mi is szemrehányást tettünk édesanyánknak:

„Miért áldozik mindennap? Mások sem teszik! Minket is kicsúfolnak miatta.”

Sajnos, falun az egyik hatalom a falu szája, a közvélemény. Akit egyszer az kikezd, azt ki is végzi. Édesanyánk azonban nem engedett. Rendkívül sok küzdelmébe került, míg végre édesapánkat és egész családját sikerült megnyernie meggyőződésének, másokkal pedig nem törődött.

„Az emberek mondjanak, amit akarnak, én a szentáldozástól el nem maradok!”

Lassankint aztán megtört a jég és egyre többen követték példáját a gyakori szentáldozásban.

Édesanyánk megértette a szentáldozás mérhetetlen értékét, mert gyakran átélmélkedte Aquinói Szent Tamás imáját:

„A szentáldozás a hit erős fegyvere és jókívánságaink őrző pajzsa. Bűneink kiirtója, gonosz indulataink és kívánságaink kigyomlálója, a szeretet, a türelem, az alázatosság, engedelmesség és minden erény gyarapítója. Minden látható és láthatatlan ellenségünk ellen bátorságos oltalmunk, minden testi-lelki indulatunk és háborúságunk tökéletes lecsendesítője, az egy igaz Istenhez való erős ragaszkodásunk; e világból való kimúlásunk óráján bátorságunk és örök Célunkhoz vezérlő Kalauzunk.”

Érezte, mennyire szüksége van erre a szent Forrásra. „Magamban olyan gyenge vagyok, de az Úr Jézussal egyesülve nem félek senkitől és semmitől!” — mondotta.

Bár sok munkája nem engedte, hogy hosszabb hálaadást végezzen a templomban, de mi észrevettük rajta, hogy egész nap összeszedett volt és együtt maradt isteni Vendégével.

Szíve így a szentségi Úr Jézus állandó lakóhelye lett, és a lelkek Mestere akadály nélkül alakíthatta azt.

A harmadik forrás:

Jézus szentséges Szíve

Édesanyánknak küzdelmes életében a szentséges Szív volt bizalmasa, útbaigazítója, vigasztalója, tanító-mestere és ereje. Az isteni Szívben, a minden erény mélységében, az életszentség forrásában, a jósággal és szeretettel teljes Szívben valóban a legjobb tanító, a legszeretőbb barát, a legtündöklőbb példaképre és a legnagyobb erőforrásra akadt.

Édesanyánk lelki életének legjellegzetesebb s egyben legkedvesebb vonása *a szent Szívnek egészen bensőséges tisztelete*. Lelkét egyrészt megragadta

Jézus szentséges Szívének minden emberi gondolkodást és mértéket felülmúló szeretete, mellyel az emberek segítségére siet, hogy őket a sátán uralma alól kiszabadítsa. Ő maga mondta Alacoque Szent Margitnak:

„Isteni Szívem annyira szerette az embereket, hogy semmit sem kímélt és a végsőkéig kimerítette és felemésztette önmagát, hogy szeretetét bebizonyítsa.”

Másrészt megrendítette, viszontszeretetre és engesztelésre indította az Úr Jézus panasza:

„Az emberek hálátlansága érzékenyebben sujt minden egyébnél, mit a passzió egész ideje alatt elszenvedtem. Szeretetem szentségében a legtöbb embertől nem kapok egyebet, mint hálátlanságot, megvetést, tiszteletlenséget, szentségtörést és hidegséget, mellyel szeretetemet viszonzozzák. Legalább te szerezd meg nekem azt az örömet, hogy annyira, amennyire képes vagy rá, hálátlanságukat elfeledtesd velem.”

Édesanyánk megérezte, hogy Alacoque Szent Margiton keresztül őhöz is intézi a Szent Szív ezeket a szavakat. Ezért lett Jézus szentséges Szívének hűséges tisztelője és e tiszteletnek fáradhatatlan apostola. Beiratkozott a Jézus Szíve Szövetségbe, amely a kis községben több tagot számlált. Később a Jézus Szíve Tiszteletőrségnek is tagja lett, és különösen ennek a társulatnak a szelleme és módszere mélyítette el tiszteletét a Szent Szív iránt. A társulat megköveteli tagjaitól, hogy Jézus Szívét engeszteljék a maguk és mások bűneiért. Ezt a célt szolgálják az imaórák, amelyeket a társulat tagjai mindennap meghatározott időben végeznek. Édesanyánk reggel 5 óra-kor tartotta meg engesztelő imaóráját. Azért választotta a korai órát, hogy inkább a pihenésből vegyen el időt, mint a kötelességteljesítésből. Ha nyáron már ebben az időben munkáját végezte, félbeszakította azt néhány percre, odatértelt a Szent Szív képe elé, és elvégezte felajánló imáját:

„Isteni Megváltóm, szeretetreméltó Jézus, felajánlom Neked ezt az őrségi órát, mely alatt Téged

különösen akarlak szeretni, dicsőíteni és Szent Szívedet vigasztalni. Fogadd ezért minden gondolatomat, szavamat, cselekedetemet és szenvedésemet, különösen pedig fogadd el szívemet, melyet Neked feltétlenül átadok esdve, kérve, hogy szereteted tüzeiben tetszésed szerint átalakítsad azt."

A tagoknak úgy kell ezt az imádási órát eltölteniök, hogy alatta egyesülve maradjanak az Úr Jézussal, a nélkül azonban, hogy rendes napi foglalkozásukat elhagynák. Édesanyánk bámulatos érzéssel tudta összeegyeztetni e kettőt. Ez alatt az óra alatt különösen összeszedett volt, keveset beszélt, minden képességét az engesztelés minél bensőségesebb átélésébe állította bele. De munkáját is igen lelkiismeretesen és pontosan végezte, hiszen azt is engesztelésül ajánlotta fel a Szent Szívnek, így nem akadályozta imádáságos elmélyedésében.

A társulat másik előírása az elsőpénteki szentgyónás és engesztelő szentáldozás. Édesanyánk nem érte be ezzel, hanem hogy minél több jóvátételt tudjon felajánlani az isteni Szívnek, mindennapos áldozóvá lett. Nem törődött a sok megjegyzéssel, gúnyolódással, ami ezért osztályrészül jutott, hiszen ez mind alkalmas volt arra, hogy az Üdvözítő szent Szívét engesztelje.

A szentséges Szív tisztelete édesanyánknál nem maradt csupán külsőséges ájtatosság, hanem a keresztény tökéletességre tanító iskola lett. Hiszen az Úr Jézus megígérte, hogy Szívének követésében a buzgó lelkek még nagyobb tökéletességre emelkednek. Alacoque Szent Margit írja lelkiatyjának:

„Az áldás és kegyelemkincsek, melyeket ez a Szent Szív magában foglal, végtelenek. A lelki életben egyetlen ájtatosságot sem ismerek, mely annyira alkalmas volna, hogy rövid idő alatt a lelket a legmagasabb tökéletességre emelje és megízleltesse vele az igazi édességet, melyet Jézus Krisztus szolgálatában találunk."

Mi gyermekek csak azt láttuk, hogy édesanyánk

más, mint a többi asszony. Olyan szelíd, türelmes, megbocsátó, hallgató. Igen, Jézus Szívének teljességéből merített. Ezt a béketűrő és nagyírgalmasságú Szívet, ezt a mindhalálig engedelmes Szívet mintázta egész életében.

Jézus szentséges Szívének tisztelete egészen betöltötte lelkét. De nem akarta, hogy ez elzárt és kamatoztatlanul hagyott kincs maradjon, hanem szívvel-lélekkel arra törekedett, hogy az isteni Szív jóságának, szeretetének és kegyelmének fényével beragyogja családjá életét is. Lassankint megismertette és megkedveltette a Jézus Szíve-tiszteletet férjével és gyermekeivel. Majd felajánlotta magát és egész családját Jézus szentséges Szívének. Így lett Jézus Szíve a mi kis családunk királya és legjobb barátja. A trónraemelés külső kifejezéseiképpen a Szent Szív képe került a lakás legszebb helyére. Ettől kezdve ez a hely volt a házi szentély, kis családunk oltára, az élő Jézus jelenlétének szent helye. Itt zajlott le a család minden fontos ügye. Innen indult a kis közösség apraja-nagyja munkára. Itt végeztük közös imáinkat, ide vittük örömeinket, bánatunkat. Jézus Szívétől kértük, hogy áldja meg minden vállalkozásunkat, minden munkánkat, segítsen gondjainkban, szenvedéseinkben. A mindenkit megértő isteni Jóbarát hányszor adott itt vigaszt szegény szenvedő édesanyánknak! Itt merített erőt a szenvedések elviselésére.

Édesanyánk tudta, hogy az Úr Jézus nem azt ígérte Szent Szíve tisztelőinek, hogy leveszi vállalkoról a keresztet, hanem megvigasztalja őket szenvedéseikben.

Kedves szokása volt édesanyánknak, hogy mielőtt hosszabb útra indultunk vagy hosszabb időre távoztunk a szülői házból, odavezetett bennünket a házioltár elé és Jézus szentséges Szívének különös oltalmába ajánlott bennünket.

Minden pénteken este közös ájtatosságot tartottunk Jézus Szíve tiszteletére. Ezen az ájtatosságon az aratási időt kivéve együtt volt a család minden tagja.

A gyermekek pénteken este nem is próbáltak lefeküdni addig, míg ezt az ájtatosságot el nem végezték. Édesapánk néha csak későbbben tudott bejönni a lakásba, mert a gazdaságban bizony sokáig tartott az estéli munka. A kicsinyek ilyenkor már álmosak voltak, szerettek volna lefeküdni. Ki-kimentek édesapjukért a gazdasági udvarba és kérték, jöjjön már be, hogy imádkozhassanak. Édesapánk is annyira megszerette ezt az ájtatosságot, hogy sokszor ő maga figyelmeztette a családot:

„Az imát még nem végeztük el!”

Ennek az ájtatosságnak a tartalmát mindig ahhoz szabta édesanyánk, hogy mennyire voltak elfoglalva a családtagok. Állandóan szerepelt a Jézus Szíve-litánia és a nagyígéret alapján összeállított ima.

De ne mulasszuk el az alkalmat, hogy mi is részt ne vegyünk ezen a péntek esti családi ájtatosságon. Ritkán van ilyen kedves élményben részünk manapság, amikor mindig csak a családok széthullásáról, hitvesi hűtlenségről hallunk. Lássuk, hogy Jézus szentséges Szíve, minden szív királya és központja, milyen szeretetet, békét, derűt, megértést és megelégedettséget teremt azokban a családokban, ahol szent Szíve képét kifüggesztik és törvényei szerint élnek.

Látogassunk hát el ebbe a kis családi szentélybe! Jézus szentséges Szívének képe jóságosan és biztatóan ragyog a kis olajmécses fényében. Előtte munkában megtörődött férfi, családapá, 6 gyermek eltartásának és felneveltetésének gondja a vállán. Idehozza gondjait, nehézségeit. Itt megpihen és zaklatott szíve megbékül. Az édesanya egyszerű falusi asszony. Az élet nem tartogat számára rózsákat, de nem is kívánczik élvezetek, szórakozások után. Önmagát már régen elfeledte. Mindene hitvestársa és 7 lelkéből sarjadzott élet, kik közül egy már az Örökkévalóságból tekint vissza. Itt térdel most a 6 gyermek is, akikre még vár az élet ezer örömével, szenvedéseivel, kísértéseivel. Mind itt vannak, hogy hódoljanak családjuk Ki-

rálya és Barátja előtt, hogy áldását és kegyelmeit kérjék. Felhangzik az ima:

„Emlékezzél meg, ó Jézus legédesebb Szíve mindarról, amit megváltásunkra tettél és szenvedtél és ne hagyj elveszni minket. Emlékezzél meg irántunk való örök szeretetéről és ne fordulj el tőlünk, midőn nyomorúságainkkal terhelve Hozzád jövünk. Könnyőről gyöngeségeinken a bajok miatt, amelyek környeznek, a veszélyek miatt, amelyek sóhajtásra készítetnek bennünket. Teljes bizalommal és szeretettel jövünk Hozzád, ó legjobb Atyánk, legédesebb, legértvebb Barátunk Szíve. Fogadj be minket szeretetbe, engedd tapasztalnunk atyai jóságodat és irgalmadat. Légy közbenjárónk Atyádnál és drága szent Véred érdemeiért adj erőt gyengeségeinkben, vigasztalást szenvedéseinkben és a kegyelmet, hogy Téged minél jobban szerethessünk és bírassunk az időben és az Örökkévalóságban. Amen.”

Utána a litánia megszólításaival és könyörgéseivel esedeznek az isteni Szívhez, mely gazdag mindazokhoz, akik Hozzá folyamodnak.

Végül a Jézus Szíve ígéretei alapján összeállított ima következik, mely édesanyánknak és egész családnak egyik legkedvesebb imádsága lett:

„Leborulva Előtted, ó Jézus szent Szíve, imádkunk, áldunk és dicsérünk Téged. Hálát adunk neked számtalan jótéteményedért, eleget akarunk tenni vétkeinkért és szent Szíved szeretetének szenteljük magunkat.

Nagylelkű ígéreteidre hivatkozva, ó kegyes Szív, feltétlen bizalommal könyörgünk Hozzád.

Jézus szent Szíve, add meg mindnyájunknak az állapotunkhoz szükséges kegyelmet,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, adj békét családnak,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, légy fájdalmunkban enyhülé-
sünk, szenvedésünkben vigasztalásunk,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, légy biztos menedékünk éle-
tünkben, de főképp halálunk óráján,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, áldd meg minden dolgunkat,
vállalatunkat,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, találják Benned a bűnösök az
irgalmasság kimeríthetetlen tengerét,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, gyullaszd buzgóságra a lany-
hákat,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, vezesd a buzgó lelkeket még
nagyobb tökéletességre,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, áldd meg és oltalmazd a há-
zakat, melyekben Szent Szíved képét különös tisztelet-
ben tartják,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, segítsd a lelkek üdvén fárado-
zókat oly hathatós kegyelemmel, hogy a legmegátal-
kodottabb szíveket is megindíthassák és megtéríthes-
sék,

amint megígérted!

Ó, édes Jézus, védd imádandó Szívedbe mindazok
nevét, akik ezen ájtatosságot terjesztik,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, add meg mindazoknak a végső
állhatatosság kegyelmét, akik 9 egymásután következő
hónap elsőpéntekén megáldoznak és ne engedd, hogy
szentségek nélkül múljanak ki. Légy haláluk óráján
biztos menedékük,
amint megígérted!

Jézus szent Szíve, légy szeretetünk egyedüli tárgya, életünk oltalma, gyarlóságunk támasza, vétkeink kiengesztelője, üdvösségünk biztosítója és halálunk óráján biztos menedékünk.

Ó, szerető Szív, beléd helyezem minden bizalmamat. Gyöngeségem miatt ugyan mindentől félhetek, de jószágodtól remélek is mindent. Amen."

Üdvözítőnknek bizonyára kedve tellett ebben a közös hódolatban, a bizalom és szeretet megnyilatkozásában, aminthogy számtalanszor meg is mutatta, hogy ott élt ebben a kis otthonban kegyelmével és vigasztalásával.

Télen még Jézus Szíve olvasóját is elimádkoztuk ez alkalommal. Édesanyánk már kívülről tudta mindezen imákat. Nem csoda, hiszen annyiszor elimádkozta. Nemcsak péntek este, hanem fontosabb dolgai előtt is elvégezte azokat.

Legmeghatóbb volt, amikor közvetlenül operációja előtt magához vonta az ágya mellett álló apáca leányát és a halál előérzetében utoljára elmondta vele kedves imádságát.

Az ő jelenlétében még egyszer akkor mondtuk el, mikor már halott volt. Mielőtt holttestét kivitték volna a házból, mivel búcsúzhattunk volna mással, mint az-za, hogy elmondtuk legkedvesebb imáját, a Jézus Szíve ígéreteiről szóló imát. A fájdalomtól lesujtva meg-megakadtunk az imaszövegben és most is, mint annyiszor életében, ránéztünk és tőle vártuk, hogy segítsen bennünket; de drága ajka már nem nyílt szólásra.

Apostolkodása a Szent Szív érdekében

Jézus azt kéri övéitől, hogy Szent Szívének tiszteletét mások között is terjesszék. Alacoque Szent Margit leveleiben olvashatjuk:

„Annyira szeretné ez eszköz által megalapítani szeretetének uralmát a szívekben, hogy nagy jutal-

mat ígér mindazoknak, akik uralma megalapításán dolgoznak."

A harmadik nagy kinyilatkoztatásban ezt mondja:

„Én megígérem neked, hogy Szívem isteni szeretetének áldásait bőségesen árasztja ki mindazokra, akik e tiszteletet megadják Neki és azon iparkodnak, hogy azt mások is megadják."

Édesanyánk éppen azért, mert annyira megértette a Jézus Szíve-tisztelet lényegét és mert annyira közel férközött ez az ájtatosság szívéhez, minden erejével azon fáradozott, hogy mások is megismerjék, megszeressék, tiszteljék és engeszteljék a szentséges Szívet. Apostoli lelkületét mintegy előre jelezte a következő kis esemény:

Alig volt néhány évig férje házában, amikor ennek szülei új házat építettek. A ház homlokzatán levő kis fülkében — valószínűleg már édesanyánk kívánságára — Jézus Szívének a szobrát helyezték el. Akkor még nem tudta, hogy ez a ház a Szent Szívnek kedves otthona lesz. De az Úr Jézus mintha előre megjelölte volna azt a házat, ahol szeretetének uralmát megalapítja kis családjukban és ahol édesanyánkon keresztül szentséges Szívének tisztelete másokra is kiárad.

Beszélgetésben kereste az alkalmat, hogy Jézus Szíve tiszteletére terelődjék a szó. Annyi meggyőződéssel ecsetelte az isteni Szívnek irántunk tanúsított jóságát, hogy szavai nagy hatást gyakoroltak mindazokra, akik hallották.

„Jézus mérhetetlenül szeret bennünket, de panaszkodik, hogy mi csak hálátlansággal, közömbösséggel, nemtörődömséggel fizetünk Neki. Elpusztíthatna bennünket megsértett isteni fenségében, eltíporhatna mint a férget, bűneink miatt felingerelt haragjában, de Ő most is csak szeretetét kínálja. Ajtónk előtt áll, bebocsátást kér hozzánk. Nyissuk ki szívünket, adjunk Neki szállást és szeressük, míg nem késő."

Jézus Szívének ígéreteiről sokszor beszélt azoknak, akikkel érintkezésbe jutott. Meggyőzte őket

azoknak megbecsülhetetlen értékéről. Különösen felhívta figyelmüket a nagyígéretek és annak csodálatos kegyelmére, a végső állhatatosság nagy áldására. Sokakat rábeszél arra is, hogy tartsák a nagykilencedet és Jézus szentséges Szívének ünnepén végezzenek engesztelő szentáldozást. Nagy volt a boldogsága, amikor azt látta, hogy évről-évre mind többen járulnak a kis faluban ezeken a napokon az Úr asztalához. A kórházban alig volt néhány napig, máris megtanította beteg társait a Jézus Szíve-tiszteletre.

Meghonosította a községben a júniusi Jézus Szíve-ájtatosságokat is. Ezeket az ő vezetése mellett tartották a hívek. Hogy e miatt senki kötelességét el ne mulassza, a késő esti órákra tette azt. Kezdetben csak néhány Jézus Szíve-tisztelő vett részt rajtuk, de a következő években nemhogy lankadt volna a buzgóság, hanem mindig többen és többen gyűltek össze engesztelni az isteni Szívet. Még férfiak is szép számmal jöttek össze.

Buzdította ismerőseit Jézus szentséges Szíve ünnepének (Úrnap nyolcada utáni péntek) minél bensőségebb megünneplésére. Az engesztelő szentáldozáson kívül arra is kérte őket, hogy amennyire a körülmények megengedik, tartsanak munkaszünetet az Úr Jézus kívánsága szerint. A Jézus Szíve-tisztelet terjesztését szolgáló „A Szív”-újságot szívesen olvassgatta és odakölcsönözte másoknak is, hogy lelki épülésükre szolgáljon. Az olvasottakat mélyen szívébe véste és alkalomadtán beleszötte a társalgásba. Egy-egy példát fel-felhozott belőle okulásul.

Jézus szentséges Szíve, az Élő Vizek Forrása, csakugyan az élet vizét fakasztotta számára. Bátorsága és oltalma lett. Elénekelhette ő is a Szent Szív jószágos védelmében:

Az Úr az én pásztorom,
Semmi sem hiányzik énnekem.
Legelőhelyen megpihentet,
Üdítő víz mellé vezet.

Helyes ösvényekre vezérel,
Önnön nevének kedvéért.

Járjak bár a halál árnyékában,
Nem félek semmi bajtól sem,
Mert Te velem vagy.
Vessződ és pásztorbotod
Megtámasztal engem.
Asztalt terítesz számomra
Azok előtt, akik szorongatnak engem.
Olajjal kened meg fejemet
S mily pompás az én üdítő kelyhem!

Valóban, irgalmasságod velem jár
Életem minden napján. (22. zsoltár.)

Mennyire igaza van a 20. század szerzette Jézus Szíve-prefációnak, amely azt mondja:

„Ez a megnyitott Szív az isteni bőség és kegyelem patakjait árasztja reánk; e Szív, mely soha meg nem szűnt szeretettől lángolni irántunk, a buzgó lelkek nyugvóhelye.”

Igen! Édesanyánknak valóban otthona és nyugvóhelye volt.

A negyedik forrás: a Boldogságos Szűz és a szentek tisztelete

Édesanyánkat ki érthette volna meg jobban, mint az a másik Asszony, akinek szívét hét tör verte át. Mint tudjuk, édesanyját korán elveszítette és helyette minden kis árva jószágos Édesanyja fogadta anyai oltalmának védő palástja alá.

Szűz Mária! Ez a név édes volt számára, mint a csurgatott méz. Lelke senki másban nem találta meg többé az édesanyát, mint csak Őbenne. Kezébe tette hát kezét, s tudta, hogy biztos helyre tette. Igazi gyermeki szeretettel vonzódott hozzá.

Szobrát a lakás legszebb helyén üvegszekrényben

őrizte, Jézus Szívének képe alatt. A kis mécses, amelyet különösen szombaton és a Mária-ünnepek előestéin meggyújtott, az ő szívének szeretetlángját jelképezte.

Ennek a szobornak érdekes története volt. Így beszélte el nekünk édesanyánk nem egyszer:

„Isten segítségével eljutottam Máriacellbe. Ott tetszett meg az egyik árusnál ez a szobor. Megvettem. Boldogan szorítottam magamhoz mint legnagyobb kincsemet. Már azon gondolkodtam, hol helyezem majd el lakásomban. Közben a szoborral az angyalkúthoz mentem, hogy megáldassam. Ott találkoztam egy papi civilbe öltözött emberrel. Odajött hozzám, és se szó, se beszéd, mindenáron el akarta venni tőlem a szobrot. Nagyon megijedtem és még erősebben tartottam mind a két kezemmel. Erre az idegen is erőszakoskodni kezdett és azt hangoztatta, hogy ez a szobor nem az enyém. Hiába bizonyígtattam, hogy most vettem egyik árusnál ennyiért meg ennyiért. Ő azonban nem akart hinni szavaimnak. Mikor láttam, hogy ez sem használ, odaintettem azt az asszonyt, aki jelen volt a szobor vételénél, hogy ő is erősítse meg szavaim igazságát. Az idegen ember azonban még mindig kételkedett, látszólag rajta, hogy nem hiszi el, amit mondok. Ekkor már keservesen sírni kezdtem és megajánlottam neki, hogy inkább még egyszer kifizetem a szobor árát, csak ne fosszon meg boldogságomtól, hadd vihessem haza kis családomnak. Ezt már annyira könyörögve és könnyezve mondtam, hogy végre meghatódot és így szólt:

„Vigye csak haza, jó asszony és áldja meg egész családját a máriacelli Szűzanya. Ragaszkodjék életében a sorscsapások között is akkora szeretettel a Boldogságos Szűzhöz, mint amilyen erővel tartotta most karjai között. Ne feledje el soha az öreg papot, aki ki akarta próbálni, hogyan szereti a Szűzanyát.”

Ez az élmény felejthetetlen maradt édesanyánk számára és az öreg pap szavai sokszor visszhangzottak lelkében.

Kifogyhatatlan volt az apró figyelmességekben, melyekkel égi Anyjának kedveskedett. A szobrot drága csipkéekkel és hímzésekkel díszített ruhákba öltöztette, gyöngyökkel és koszorúkkal vette körül a kis üvegházat. Az élő virág sem hiányzott tavasszal és nyáron mellőle.

Szombaton szigorúan böjtölt a Szűzanya tisztelőre, sőt még főtt ételt sem evett ezen a napon. Később, mikor gyenge egészségi állapota ezt már nem engedte meg, csak a főtt ételtől és inyenc falatoktól tartózkodott továbbra is. Mi gyermekei, sokszor szájába tettük szombati napon a cukrot, amit neki hoztunk, mert nem tudtuk, miért nem akarja elfogadni. De rájöttünk, hogy titokban kivette és nem ette meg.

Nagyon szerette a Mária-énekeket. Munka közben hol egyiket, hol a másikat dúdolgatta. Legkedvesebb énekei: „Mondj naponként és óránként lelkem dicsőreteket...” A másik pedig a Skapuláré Társulat éneke volt: „Máriához, drága Szűzanyánkhoz tisztelttel járulunk...” Ezt azért szerette annyira, mert a szent skapulárénak buzgó viselője volt. Sohasem tette le nyakáról a posztóból készült vállruhát és nagy áhítattal végezte a társulat előírt imáit.

Minden ügyében nagy bizalommal fordult égi Édesanyjához. Legkedveltebb imája az Urangyala volt. Napjában háromszor is elimádkozta, reggel, délben, este. Az egész családot belevonta ebbe a szép szokásba. Reggel ezzel az imával kezdte a napot, hogy a Szűzanya eszközöljön ki számára erőt a napi szenvedések, keresztek elviselésére, hogy ő is megadással mondhassa: „Legyen nekem a Te ígéd szerinti!”

Amint már említettük, gyakran mondogatta nekünk, hogy életének legfontosabb mozzanatai az Urangyalához kapcsolódtak. Eljegyzésekor éppen akkor húzták ujjára a gyűrűt, amikor megkondult az esti harangszó. Mikor mint új asszony, először lépte át férje házának küszöbét, mintha csak a Szűzanya biztosította volna új otthonában is pártfogásáról, újra

megcsendült az Urangyalára figyelmeztető harang szava. Haldokló férje ágya mellett is ezt imádkozta, amikor az kilehelte lelkét. Mikor a temetés után először ment ki férje sírjához, ismét felhangzott a toronyban a déli harangszó. Őt magát is a mütőasztalra a déli harangszó kísérte — bátorításul.

Másik kedves imádsága a rózsafüzér volt. Nemcsak maga iratkozott be a Rózsafüzér Társulatba, de gyermekeit is korán beíratta, hogy a szentolvasót annál buzgóbban és kötelességszerűen végezzék egész életükben. A családban a téli estéken gyakran imádkozták közösen a Szűzanyának ezt a kedves imáját. Ilyenkor a látogatókat is megkérte, hogy maradjanak ott és tartsanak vele a Szent Szűz dicséretében.

Szokása volt édesanyánknak az is, hogy minden évben felkereste azokat a helyeket, melyeket a hívők áhítata vagy Isten csodálatos útmutatása a Szűzanya kegyhelyévé avatott.

Hasnyányos volt családunkban a györmegyei Tét község határában fekvő Szentkút felkeresése Szűz Mária nevenapján. Mi gyermekek, már előre számlálgattuk a napokat, hogy mikor mehetünk szüleinkkel a Szűzanyához. Jónak és engedelmesnek kellett lennünk, mert különben otthon maradtunk. Nagy izgalommal vártuk a nagy napot, míg végre mégis csak megérkezett. Kora hajnalban már megélénkült a ház. Most egyiket sem kellett keltegetni, mindegyik első akart lenni a felkelésben. Türelmetlenül vártuk, hogy édesapánk kocsiba fogja a lovakat. Az apró népség ott sürgött-forgott a kocsi körül. Mindegyik attól félt, hogy az utolsó pillanatban mégis csak lemarad, azért mindenképen biztos helyet akart magának a kocsin kiharcolni. Így alig fértünk fel, mert legtöbbször egy-egy rokonunk is velünk tartott. Így ment az egész család a Szűzanya köszöntésére.

Ezenkívül tavasszal is elzarándokolt édesanyánk Gyümölcsoltó Boldogasszony napján Győrbe, a Szűzanya vérrel verítékezett képének ünnepére. Ősszel

pedig a Kiscelli Szűzanyát kereste fel gyermeki hódolata jeléül.

Nagyon kedves búcsújáróhelye volt a Bakony közelében fekvő gyönyörű csatкаи Szűz Mária-kegykápolna. Mindig valamilyen nagy kegyelem elnyeréseért zarándokolt ide édesanyánk.

Mint már megjegyeztük, minden gyermekének a születése előtt felkereste valamelyik búcsújáróhelyet és a Szűzanya különös oltalmába ajánlotta születendő gyermekét.

Míg egészséges volt, legtöbbször gyalog tette meg ezeket a hosszú utakat. A szent helyeken idejének legtöbb részét a templomban töltötte, más nem érdekelte. Ha mi is vele mentünk, alig tudtuk kivárni hosszú ájtatoskodását. Szoknyáját húzogattuk, hogy jöjjön már ki és vegyen búcsúfiát.

Legmélyebb hatást azonban a nagy máriacelli zarándoklat gyakorolta rá. Alig tudott betelni az ott látottakkal. Hányszor elmesélte azokat nekünk! Mindig megilletődve és csodálattal hallgattuk az asszony történetét, aki vérző szívét vitte Szűz Máriának. Sok legendát mondott el, melyek ehhez a szent helyhez fűződtek. Százszor is elmeséltettük vele őket, pedig mindig le kellett vonnunk a tanulságot belőlük. Gyermeki képzeletünket nem hagyta nyugton a sok szép történet és önkénytelenül is a lelkünkbe vésődött Szent Bernát imája: Sohasem lehetett hallani, hogy valaki gyámoltalanul magára maradt volna, aki oltalmadat kérte és pártfogásodért Hozzád folyamodott . . .

Édesanyánknak az volt a szíve vágya, hogy minden gyermekét elviszi egyszer a máriacelli Szűzanyához. Ezt a tervét azonban a háború és az utána következő utazási nehézségek megghiúsították.

Nagy tisztelője volt édesanyánk Szent Annának, a Boldogságos Szűz Mária édesanyjának is. Sokszor felmutatott a falon függő Szent Anna-képre, melyen a kis Szűz Mária figyelemmel hallgatja édesanyja tanítását. A Szentnek a szomszéd községben fekvő kápolnájához nemcsak egyszer, a névünnepén zarán-

dokolt el, hanem nyári vasárnap délutánokon is többször fel-felkerekedett, hogy ott imádkozzék. Legtöbbször egyedül ment vagy amikor gyermekei már nagyobbak lettek, azok közül is elvitt egyet-kettőt magával. Útközben a rózsafüzért imádkozták vagy Szent Anna életéről beszélgettek. Szokásban volt ezen a helyen, hogy Szent Anna örömmünnpén, a szeplőtelen Szűz szü'elése előnapján éjjel tartották az ájtatosságokat. Édesanyánkat is gyakran ott találjuk az éjjeli búcsúsok között. Az egész éjtszakát imádságban töltötte s reggelre már ismét a kötelességteljesítés porondján találjuk őt.

A szentek közül leginkább Szent Józsefet, Szent Teréziát és Assisi Szent Ferencet tisztelte. Szent Józsefet mint a tisztaság és rejtett élet példaképét állította maga elé.

Szent Teréziától azt kérte, hogy eszközölje ki gyermekei számára a szerzetesi hivatás kegyelmét. Gyakran beszélt övéinek Szent Terézia lángoló istenszeretetről. Szívsebzését csodálattal hallgattuk.

Assisi Szent Ferentől megtanulta a szent szégyenséget, a földi dolgok megvetését és Krisztus keresztjének szeretését. Vágyott belépni Szent Ferenc harmadrendjébe; már lépéseket is tett ennek érdekében, de a halál megakadályozta őt végrehajtásában.

ÖNMAGA HELETT HÁRMAT — A LEGNAGYOB CSAPÁS — A GYÖNYÖRÜ NAP

Nem hiába imádkozott azért, hogy a jó Isten adja meg gyermekeinek a papi és szerzetesi hivatás kegyelmét, nem hiába volt ebben legfőbb szószólója a Szűzanya és Szent Terézia, a kért kegyelem nem-sokára jelentkezett. A jó mag, melyet gyermekei lel-kébe elültetett és amelyet imádságaival öntözgetett, kicsirázott és Isten kegyelmének napsugarától bonto-gatni kezdte a hajtás zsenge leveleit. Képzeltük, milyen örömmel köszöntötte ezt, hiszen életének leg-szebb álmát látta teljesedésbe indulni. Féltő gondal ápolta a jelentkező hajlamot, mely a szerzetesi hiva-tás felé irányította gyermekeinek fogékony lelkét.

Harmadik gyermeke, a kis Ilonka, alig 5—6 éves, máris élénk figyelemmel kíséri a községben élő apáca-jelöltek minden mozdulatát. Édesanyja megmagya-rázza neki, hogy ezekből a jelöltekből kedves nővérek lesznek, akik egész életüket a jó Istennek szentelik.

„Akkor én is kedves nővér leszek!” — jelentette ki a kisleány határozott hangon.

Ettől az időtől kezdve folyton arra kérte édes-anyját, meséljen neki a zárdai életről. S vajjon ki tudott volna szebben és vonzóbban beszélni erről, s ki tudta volna a kisleányt jobban megerősíteni csirázó hivatásában, mint az az édesanya, aki előtt olyan esz-ményi magaslaton állott a szerzetesi élet, kinek min-den vágya az volt valamikor, hogy Istennek szentelje magát egészen.

A kis Ilonka édesanyjának szavait igazolva látta a jelöltek példáján is. Földre szállott angyalokat látott bennük. Nagyon tetszett neki ezeknek szerény visel-kedése, imádságos lelkülete és mindenben igyekezett

utánozni őket. Ő is úgy tette össze a kezét, ahogyan tőlük látta. Úgy ment az utcán, olyan fegyelmezetten, ahogyan azok. Olyan összeszedetten iparkodott a templomban térdelni, ahogyan eszményképei tették.

Édesanyánk boldog volt, mert régi vágyát látta megvalósulni gyermekében. Ha a községben apácák jártak alamizsnagyűjtés végett, örömmel mutatta be nekik kisleányát mint jövőendő társnőjüket. A kis Ilonkával együtt alig várta az időt, amikor felvételét kérheti a zárdába. Még csak III. elemibe járt a kicsike, máris érdeklődött paprokona révén a zárdában felvétele ügyében. A válasz mi más lehetett, mint az, hogy a kisleány maradjon csak még otthon, nőjön még nagyobbra s azután jelentkezék ismét felvételre.

Ez az idő is elérkezett s nem volt akkor boldogabb anya nálánál. Sietve vitte el leánykáját Sopronba, az Isteni Megváltó Leányainak Anyaházába, hogy kérje a felvételt részére. A jó nővérek szívesen fogadták őket, de kérésüket most sem teljesíthették a kisleány gyenge szervezete miatt. Azt ajánlották, hogy még egy évig maradjon szüleinél. Édesanyánk is helyeselte az előljárók tanácsát, de nem így a kisleány. Ő mindjárt ott szeretett volna maradni. Sírva borult a zárda falához és alig lehetett onnan elmozdítani. Neki nagyon hosszúnak tűnt fel az egy esztendő.

Édesanyja vele együtt szenvedett, mert hiszen neki is fájt, hogy a kisleány hivatása elé akadály gördült, de minden igyekezetével azon volt, hogy megnyugtassa a síró gyermeket.

„Ne búsulj, kisleányom, jövőre már egész biztosan sikerül a felvételed!”

Most még forróbban ostromolta naponta az ég Urát, hogy kis Ilonkájának hő vágya minél előbb teljesülhessen. Ez egy év múlva csakugyan meg is történt.

A szerzetesi hivatás követése azonban magasabb iskoláztatást követelt, ami a szegényebb anyagi körülmények között élő szülőktől nagy áldozatot kívánt. De mennyi örömmel vállalt édesanyánk minden ter-

het, csakhogy eleget tudjon tenni leánya hivatásának követéséhez szükséges követelményeknek. Félretette saját igényeit, sokszor a legszükségesebb dolgokról mondott le, megkettőzte munkateljesítményét. Az előírt kelengyét boldog gonddal készítgette. A nővéreknek is feltűnt az a nagy gondosság, amelyet a kis jelölt ruhái elárultak. Meg is jegyezte az egyik kedves nővér:

„Nagy néni, maga úgy felruházta a kisleányát, mint egy kis menyasszonyt.”

Mikor elbúcsúzott szeretett gyermekétől, áldozatának zsengejétől, ő is átérezte a lemondás nagyságát, de nem engedett saját szíve érzelmeinek, hanem gyengeségén erőt véve próbálta megerősíteni kisleányát hivatása követésével járó apró keresztek és kísértések elviselésére. Gyermeke még most is meghatódottan gondol azokra a percekre, amikor első ízben vitték be szülei a csornai zárdába. Így beszéli el a nagy utat:

„Kocsin mentünk. Édesanyám maga mellé ültetett. Karjával átfonta vállamat és beszélt nekem azokról a nehézségekről, amelyek a zárdai élet örömei mellett különösen most kezdetben reám várnak. Beszélt a fellépő honvágyról, amely sokszor szárnyát szegi a szent hivatásnak. Az apró kis megaláztatásokról, amelyekkel kipróbálják a jelöltet. A különféle természetű társakhoz való alkalmazkodás áldozatairól. A táplálkozásban és sok mindenben előadódó kis lemondásokról stb.”

„Kisleányom, ne feledd el, otthon is találkoznál ezekkel a nehézségekkel és később az életben még több is várna rád.”

Bátorításul és biztatásul elém tárta a zárdai élet örömeit is.

„Istent jobban dicsőítheted a zárdában, mint kint a világban, mert ott az ima elvégzésére megvan a határozott idő. Egy fedél alatt lakhatol az Úr Jézussal. A világi zűrzavar helyett csend és béke honol a kolostorban, amely a lelket a jó Istenhez emeli. Szerető

társak vesznek körül, akik megosztják veled örömeidet, bánataidat. Lelked üdvösségét jobban biztosíthatod, mint a világban, mert a zárdában minden a lélek javát és lelki előmenetelét szolgálja."

Sokat imádkozott gyermeke számára az állhatatosság kegyelméért, hogy szent hivatásában mindvégig kitartson.

Alighogy egyik gyermeke kirepült a családi fészekből, a jó Isten már a másik gyermekét is kiválasztotta. A kis Lajosban is mutatkoztak a szent hivatás jelei. Legkedvesebb játéka az oltárkészítés és a misézés. Esténként, amikor már befejezték a munkát, odaült édesanyja lábához és újra meg újra elmondatta vele az ő papi hivatásával kapcsolatos álmát. Tágranyílt szemmel nézte édesanyját és izgatottan várta az elbeszélés megkezdését:

„Kisfiam, alighogy megszületél, elszunnyadtam. Úgy tűnt fel, mintha Máriacellben lettem volna, az én kedves búcsújáróhelyemen. A Szűzanya oltáránál három fiatal papot láttam. Az egyik első szentmiséjét mutatta be az Úrnak, a másik kettő segédkezett. Nagyon ismerősöknek találtam őket és szerettem volna közelebről megnézni, hogy kik azok. Valami azonban visszatartott, nem mertem feléjük közeledni. Erre úgy láttam, hogy az oltár felett levő Szűzanya-szobor megelevenedik és ujjával maga felé intett. Megbátorodtam és odamentem. De most sem ismertem meg a papokat, azért megkérdeztem a Szűzanyát, hogy kik azok. A Szűzanya a miséző papra mutatott és így szólt:

„Ez a te fiad!”

Erre felébredtem. (Az álom később szinte szóról-szóra valót vált, mert abban az évben, mikor fiát pappá szentelték, az illető egyházmegyében csak három újmisézés volt.)

A Szűzanyának ez a jövőt felderítő útmutatása is erősítette a gyermekben hivatását, de azért a jó édesanya nem mulasztotta el a többi eszköz felhasználását sem, hogy fia hivatása megszilárduljon. Egy-

szerű szavakkal, a kisleány értelmi fokához mértén többször ecsetelte előtte a papi hivatás nagyságát és szépségét. Mindez közrejátszott abban, hogy a kis Lajos elemi tanulmányai végeztével már döntött jövője felől és ezekkel a szavakkal lépett édesanyja elé:

„Én pap leszek!”

A gyengélkedő édesapának ugyan nagy szüksége lett volna fia munkaerejére, mégis ő is szívesen lemondott a segítségről, csak hogy gyermeke követhesse hivatását.

Ezzel újabb anyagi gondok neheztedtek a családra. A jó Isten azonban nem engedte magát nagylelkűségben felülmúlni és mindig megadta a szükségeseket.

A kisleány maga részéről is igyekezett megkönnyíteni szülei gondját. Tanítgatott. Első szerzeményéből rózsafüzérrel kedveskedett édesanyjának.

De amint a fényt követi az árnyék, a boldogságot csakhamar súlyos megpróbáltatás váltotta fel, amely majdnem összetörte az édesanya minden reményét és annyi szeretettel ápolgatott tervét.

Édesapánk már régebben gyengélkedett, de most ereje napról-napra hanyatlott. Könnyen elfáradt és nehezen lélezett. Nem bírta a munkát. Édesanyánk dolgozott helyette is, szeretettel és féltő gonddal ápolta, de mindhiába. Az orvos kijelentette a lesoványosítást: menthetetlen. Nem is egy, de több szerve mondta fel a szolgálatot. Nem csoda, hiszen agyon dolgozta magát. A világháborúban hősi halált halt testvére helyett is vállalta a munkát, hogy annak családjára ne menjen a családapa elvesztése miatt.

Édesanyánk megremegett a gondolattól, hogy nemsokára el kell válnia kedves férjétől és rászakad a kis család megélhetésének nehéz gondja. Sokat tépelődött magában. A gyermekek még kicsinyek, menyenyire szükségük lenne a kenyérkeresőre. Kis gazdagságuk erőskezdő és ügyes vezető nélkül tönkre megy. Ezer meg ezer kétségbeejtő gondolat rémitette. Felfelsóhajtott:

„Istenem, könyörülj meg rajtunk és ha szent aka-

ratoddal nem ellenkezik, tartsd meg körünkben jó férjemet!"

Mikor erősebbnek érezte magát, utasításokat kért urától a jövőre vonatkozólag. Az szeretettel tanítgatta az okszerű gazdálkodás módjaira. Biztatta, bátorította, hogy a jó Isten majd megsegíti.

Sajnos, a betegség mindjobban elhatalmasodott. Édesapánk már néhány percnyi időre sem tudott felkelni, mert azonnal összeesett. Érezte, hogy nem sok ideje van már hátra, azért kérte a betegek szentségét. Édesanyánk erős lélekkel imádkozott, mikor a pap a szent Útravalóban részesítette a nagybetegét. A szent kenet felvétele után csodálatos megnyugvás szállott mindkettőjük szívébe. Édesanyánk szeretettel kérdezte:

„Kire hagy bennünket, apjuk? Mit csináljak a gyermekekkel?”

Édesapánk gondolatban végigjárt a rokonok és ismerősök között. Vajjon kire is bízhatná családját? Mindegyiknek megvan a maga gondja, családjá, többre bizony egyik sem vállalkozik. Emberekre tehát nem számíthat.

Ekkor aggódó tekintete Jézus szentséges Szívének képén pihent meg és egyszerre felragyogott arca. Igen, egyetlen reménye a Szent Szív. Ismerte már ő is Jézus jósággal és szeretettel teljes Szívét, mely dúsgazdag mindazokhoz, akik Hozzá folyamodnak. Feleségének hatása alatt már ő is buzgó tisztelőjévé vált. Most már tudta, mit fog cselekedni. Vigasztaló szavakkal erősítette csüggedő hitvestársát és határozott hangon mondotta:

„Jézus szentséges Szívére hagylak benneteket. Ő mondotta: megáldom a házakat, ahol Szívem képét kifüggesztik és tisztelik. Ő majd gondotokat viseli!”

A kis család csakugyan mindig érezte a Szent Szív különös áldását. A haldokló apa utolsó óráiban is Őbenne talált menedéket és vigasztalást. Halála előtt való éjtszaka megható módon kérte feleségét, hogy mondja el vele még egyszer a Jézus Szíve ígére-

teiről szóló imádságot. Mély bizalommal és teljes átérzéssel ismételte a feleleteket:

„Amint megígérted.”

A hűséges feleség egész éjtszaka imádkozva virasztott betegágya mellett. A haldokló kérésére számtalanszor elimádkozták:

„Jézus Szíve, mely halálgyötrelmet szenvedtél, könyörülj a haldoklókon!”

Az utolsó órában édesanyánk odasorakoztatott bennünket a betegágy mellé és kérte édesapánkat, hogy áldjon meg. Mivel édesapánk már nagyon gyenge volt, édesanyánk segítette a kezét, hogy vele a szent kereszt jelét írhasa homlokunkra. Majd meggyújtotta a szentelt gyertyát és belehelyezte haldokló férje kezébe s imádkozva mellette maradt mindaddig, míg édesapánk lelke el nem szállt Isten ítélőszéke elé.

Megtörtént hát a nagy csapás, amitől rettegett az egész család. Mi lesz most? Újra meg újra ez a kérdés rémlett fel előttünk. Édesanyánk 6 apró gyermekkel maradt itt, kenyérkereső, védelmező hitvestárs nélkül. De nem esett kétségbe. A haldokló erős Gondviselőre bízta őket. Letérdelt Jézus Szívének képe elé és irgalmába ajánlotta az árván maradt családot.

Gyenge vállára nehezült most a család eltartásának egész gondja. Mihez fogjon? Két gyermeke alig-hogy megkezdte középiskolai tanulmányait. Miből fogja őket tovább taníttatni? Megtakarított pénzük értéktelenné vált a hadikölcsönben. A rokonok a következő tanácsot adták neki:

„Hozd haza a fiadat, nem kell annak papnak lennie! Vezesse a gazdaságot!”

Hogyan lett volna képes a jó édesanya arra, hogy tönkre tegye azt a hivatást, amelyért annyit imádkozott, annyit szenvedett és amelyet ő maga élesztetett fiában kicsi korától fogva. Kész volt inkább bőjtölni kenyéren és vízen és minden erejét felőrölni a munkában, mint hogy gyermekei hivatását feláldozza. Roskadozott a kereszt súlya alatt, néha-néha fel is jajdult:

„Mi lesz velünk? Istenem, mi lesz velünk?”

De Istenbe vetett bizalmát mégsem vesztette el. Ez adott most erőt neki, hogy szemébe nézzen a feltornynosuló nehézségeknek és megküzdjön velük. Gyermekeit nem hozatta haza, hanem tovább taníttatta őket. Bízott abban, hogy a jó Isten majd megsegíti. Bár sok elemi csapás nehezült a kis vagyonra, szívtelen emberek kihasználták az alkalmat arra, hogy a védtelen özvegyet megkárosítsák, de emberfeletti munkával, éjjelt is nappallá téve, hősies szívóssággal végül mégis csak megbirkózott a bajokkal. A kenyérkereset nehéz harcát megosztotta vele legidősebb gyermeke, aki fiatal kora ellenére férfias erővel dolgozott, hogy testvérei tanulhassanak s így részben ő helyettesítette az édesapa munkáját.

A kis család megélhetése tehát újra biztosítva volt. Sőt újabb megterhelést is elbírt, mert amikor a harmadik gyermek, a kis Teréz is bejelentette, hogy ő is szerzetes tanítónő szeretne lenni, édesanyánk szívesen teljesítette az ő kérését is és nem tekintett az újra felmerülő kiadásokra. Még többet kellett dolgoznia, még többről kellett lemondania, de mindezt örömmel hozta meg, hiszen Istenért tette, hogy az Ő szolgálatára szentelhesse gyermekeit.

Sokszor mondogatták neki mások:

„Nem sajnálod gyermekeidet a szerzetbe adni? Hogyan tudsz tőlük elszakadni?”

De ő azt felelte:

„Hogyan is sajnálnám a jó Istennek szentelni őket, hiszen nem az enyémeik, mert Ő adta nekem őket. Ellenkezőleg: mindennap hálát adok a jó Istennek, hogy méltónak találta őket jegyeséül kiválasztani. Akkor is szívesen odaadnám valamennyit, ha öregségemre nem maradna mellettem senki és nem maradna gondviselőm.”

Hogy mennyire őszinték voltak ezek a szavak, mutatja az a hősi lemondása, hogy legkisebb leányát is kész volt feláldozni a jó Istennek. Előre örült annak a napnak, amely hármas ünnepet jelentett volna szá-

mára. Ezen a napon tette volna le ugyanis a legnagyobbik az örök fogadalmat, a középső az ideiglenes fogadalmat, a legkisebbik pedig ekkor vette volna fel a szerzetesi ruhát. Sajnos, ezt a napot már nem érthette meg és legkisebbik leányának a kívánsága sem teljesülhetett gyenge egészsége miatt.

Ne gondoljuk azonban, hogy neki nem került áldozatába lemondani gyermekeiről. Melegen érző anyai szív dobogott az ő keblében is, amely tele volt szeretettel övéi iránt. Összeforrott velük, titokzatos, Istentől eredő és saját életében gyökerező, őserős egybefonódással, ahogyan a fa ágai összenőttek a törzsszel. Vértett ez az anyai szív is, amikor hol az egyik, hol a másik gyermekétől kellett búcsút vennie. Úgy érezte, mintha testéből vagy lelkéből tépnének le egy darabot.

Búcsúzás után is hányszor volt velük lélekben! Egyik apáca-leányának mondotta:

„Drága gyermekem, naponként hányszor a szívemre ölellek! Nem érzed?”

De Isten akaratát és dicsőségét eléje helyezte még legszentebb egyéni érzelmeinek is és így nagylelkűen és boldogan hozta meg anyaságának áldozatát, hogy Isten dicsőségére lemondjon gyermekeiről. Annál értékesebb volt ez az áldozat, minél inkább átérezte annak nagyságát.

Mielőtt a jó Isten magához szólította édesanyánkat, a sok áldozat jutalmául megengedte neki érnie azt a napot, amelynél szentebb és szebb nincs a földön, jelen lehetett fia első szentmiséjén.

Hogy készült erre a napra! Előtte egy hónappal már nem volt nyugta. Azt akarta, hogy ez az ünnep felejthetetlen legyen minden résztvevő számára. Reggelenként így ébresztgette gyermekeit:

„Keljetek fel, közeledik az örömnapi!”

Mintha szárnyai nőttek volna, mintha fiatalos erő töltötte volna el, úgy intézte a teendőket.

De nem annyira a külső fény és pompa volt előtte a fontos, hanem elsősorban bensőséges örömnépe

akarta varázsolni ezt a nagy eseményt a lélek számára. Az ilyen alkalomkor akkor még szokásban levő zenét is mellőzni akarta, csupán azért, hogy megóvja az ünnep vallásos jellegét és megakadályozza a szétzórtságot.

Végre felvirradt az újmise napja. Bár a reggel nagy viharral köszöntött be és sok kellemetlenséget okozott, de lelki örömét nem zavarhatta meg. Megható látvány volt, hogyan csillogtak szemében az örömkönnyek, amikor papfia térdelve kérte áldását az első szentmiseáldozat bemutatásához. Homlokát megjelölte a kereszt jelével, megcsókolta és imádkozva kísérte a templomba. Egész szentmise alatt nem vette le fiáról a szemét, és forró hálát adott a jó Istennek ezért a nagy kegyelemért.

Az már nem a föld örömei közé tartozik, amit akkor érzett, mikor fia szavára először szállt le Krisztus az oltárra, mikor először nyújtotta édesanyjának az Úr Jézus szent Testét, amikor áldva terjesztette ki föléje felszentelt kezét és az áldás szavait mondta:

„Fogadd, anyám, fiadtól az áldást, legyen öreg-séged támasztéka. Adja meg neked az Úr a kegyelmek elrejtett kincstárából fáradságod jutalmát. Teljesítse minden kérésedet lelked üdvösségére, és erősítse meg minden szándékodat. Hallgasson meg szenvedésed napján, oltalmazzon Jákob Istenének neve, küldjön segítséget számodra szent helyéről és Sionból védelmezzen meg téged. Áldott légy minden munkádban, találj kegyelmet Isten szeme előtt, aki adjon neked hosszú életet, hogy megláthasd fiaidnak fiait nemzedékről-nemzedékre, és mikor megfogytakoznak életed napjai, ne hagyjon el akkor sem. Bőséges legyen jutalmad az égben, kapj százannyit és nyerd el az örök életet, továbbá minden mennyei és földi áldással áldjon meg téged az Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Amen. Béke veled.”

Össze lehet-e hasonlítani ezzel a kifejezhetetlen boldogsággal a sok lemondást, szenvedést, áldozatot,

amelyet édesanyánk meghozott fia szent hivatása érdekében? Most kárpótolva érezte magát mindezért és túlcorduló örömmel énekelhette a Szűzanyával:

„Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez az én szívem megváltó Istenem felett. Mert nagy dolgokat cselekedett nekem a Hatalmas, kinek szent az Ő neve.” (Lk. 1, 46—49.)

A jó édesanya nagyon jól tudta, hogy fiának ezentúl még nagyobb szüksége lesz imádságára apostoli útján, hogy egész életén át Jézus Szíve szerinti pap maradhasson. Azt tartotta ugyanis, hogy nincs a világnak olyan küzdelme, mint annak a lelkipásztornak, aki egészen Istené és a lelkeké akar lenni. Ezért papi életének kezdetén, mikor első állomás-helyére készült a fia, jótanácsokkal látta el:

„Édes fiam, ne feledd el soha, hogy milyen nagy és magasztos a te hivatásod. Ti nyertek hatalmat arra, hogy az isteni Felséget naponként lehozzátok az oltárra, kezetekben hordozzátok és másnak is nyujtsátok. Ne feledd el, fiam, a Szentírás intelmét: — Szentek legyetek, kik az Őr edényeit hordozzátok! — Őrizd szíved liliumát, hogy szemedben is tükröződjék lelked ártatlansága. Ne ragaszkodjál a föld javaihoz, mert a pénz és az anyagi jólét romlásodat okozza. A szegények legyenek kincseid! Ne érezd jól magadat, ha ebédedet nem osztottad meg egy szegénnyel!”

Azután Jézus szent Szívének képe elé vezette, újra felajánlotta neki és közösen elimádkozta vele Jézus Szíve ígéreteiről szóló kedves imáját.

Édesanyánk most úgy érezte, hogy hivatását teljesítette. Ő is elimádkozhatta az agg Simeon énekét: „Most bocsásd el, Uram, szolgádat a Te ígéd szerint békességben...” (Lk. 2, 29.) Ezután nem volt más vágya, mint az, hogy gyermekei szent hivatásukban hűségesen kitartsanak és Krisztus igazi sáfárai legyenek, akiknek csak egy kívánságuk van:

Szeretni Jézust mindenekfelett és másokkal is megszerettetni Őt.

AZ ÉLET ALKONYÁN

Hazatérése a Szentséges Szívhez, melybe reményét és üdvösségét helyezte

Fia első szentmiséje után már nem volt semmi, ami ehhez a földhöz kötötte volna. Vágya teljesült: három gyermekét Istennek szentelhette.

Testét a sok szenvedés és munka felőrölte, gyomorbaja súlyosabbá vált, és napról-napra gyengítette erejét. Igen sokat szenvedett. Fájdalmaitól aludni nem tudott, csonttá és bőrré soványodott. A környékbeli orvosok nem tudtak rajta segíteni, ezért Budapestre utazott, hogy behatóbb orvosi vizsgálatnak vesse magát alá. A kezelő orvosa a tünetek alapján előrehaladott, súlyos gyomorfekélyt állapított meg nála, de hogy a bajról jobban meggyőződjen, röntgenvizsgálatra küldte. Sajnos, a röntgen téves diagnózist mutatott, kezdődő gyomorrákot.

Az orvosok műtétet ajánlottak. Édesanyánk kezdetben vonakodott az operációtól, mert tudta, hogy szíve nagyon gyenge. Biztatták, hogy még elejét lehet venni a bajnak, azért gyermekei kedvéért beleegyezett.

Igy került be Budapesten a Verebély-klinikára. Alig töltött néhány órát a kórteremben, máris a Jézus Szíve-tisztelet érdekében kezdett apostolkodni betegtársai között. Olyan meggyőzően tudott beszélni Jézus Szívének szeretetéről és a nagyígéret végtelen értékéről, hogy mindannyian álmélkodva hallgatták. Alig-hogy megismerték betegtársai, nagyon megszerették, hisz mindegyikhez volt erősítő és bátorító szava.

A műtetre lelkileg teljesen felkészülve ment. Meggyónt, megáldozott. Az operációt péntekre, az ő

kedves napjára tüzték ki. Mégis közvetlen előtte megremegett, mintha megérezte volna, hogy halála ideje elérkezett.

Apácaleánya így bátorította:

„Ne féljen, édesanyám, hisz Jézus Szívének a napja van. Ő megsegíti, Benne bizzunk!”

Erre megnyugodott. Minden anyagi gondját, gyermekeit apácaleányára bízta. Majd közelebb vonta magához, hogy imádkozzék vele. Nem akart feltűnést kelteni. Így mondták el utoljára legkedvesebb imáját, a Jézus Szíve ígéreteiről szóló imát.

Kínos várakozásban telt el a délelőtt. Végre érte jöttek, hogy a műtőbe vigyék.

Éppen Őrangyalára harangoztak...

Az operáció két óra hosszat tartott. Nem altatták el, így teljes öntudattal imádkozott ez alatt az idő alatt. A műtét nagyon súlyos volt. Nem találtak ugyan rákos daganatot nála, de gyomra tele volt kisebb-nagyobb fekélyekkel, így kétharmadrészét ki kellett vágni. A jelentkező fájdalmakat csendesen tűrte, úgyhogy az orvos megjegyezte a műtét után:

„Az operáció csak azért folyt le olyan simán, mert Nagy néni imáival segített minket.”

Bizonyára Jézus szentséges Szívére hagyatkozott, fájdalmában Vele egyesült és teljesen elmerült Benne.

Mikor kihozták a műtőből, két gyermeke már várta a kórteremben. Csendesen kérdezték:

„Édesanyánk, hogy érzi magát? Fájt az operáció?”

Ő azonban magába mélyedve csak ennyit válaszolt:

„Ne beszéljetek, imádkozzatok!”

Többször ismételte ugyanezt, ha kérdéseinkkel zavartuk. Egész délután nagyon csendes, nyugodt volt, pedig kétizben is vért hányt. Teljes megadással, egyetlen panaszszó nélkül viselte fájdalmait, csak azt kérte néha, hogy cserepes ajkát és kiszáradt nyelvét vizes ruhával nedvesítsük meg, mivel semmit sem vehetett magához.

Ilyen nyugodtan telt el az éjszaka és a második nap is. Mellette levő gyermekeihez is keveset beszélt, inkább csak imádkozott. Gyermekeit is erre figyelmeztette.

Már-már azt hittük, hogy meggyógyul, mert szív-működése kielégítő volt. Harmadik nap este azonban válságosra fordult állapota. Halálsejtelmek gyötörték, érezte a közeli véget. Szíve kezdte felmondani a szolgálatot. Az orvos is menthetetlennek mondotta állapotát. Ekkor különszobába vitték, majd tudatták súlyos állapotát Budapesten tartózkodó apácaleányával, aki állandóan mellette volt, csak az imént ment haza éjjelre aludni a zárdába.

Azonnal édesanyjához sietett egyik testvérével együtt. Szomorúan látta, hogy édesanyja órái megvannak számlálva. Papot hivatott, hogy a nagybeteget az utolsó kenet szentségében részesítse. A beteg még teljes öntudatnál volt. Gyónásra nem volt szükség, mert a műtét előtt elvégezte. A főtisztelendő úr mégis megkérdezte tőle: „Nem bántja-e valami, Nagy néni?”

Határozott hangon felelte:

„Nem bánt semmi sem.”

Ekkor a pap felszólítására fennhangon kezdte mondani a tökéletes bánatot, mire a főtisztelendő úr feladta neki a szentkenet szentségét és a pápai áldásban részesítette.

A szentkenet felvétele után teljes békét élvezett. Néhányszor kifejezte azt a vágyát, hogy otthon szeretne meghalni. Gyermekei fohászimákat mondogattak vele. Többször felindították vele együtt a tökéletes szeretetet: „Istenem, szeretlek Téged teljes szívemből, és irántad való szeretetből bánom minden bűnömet.” Majd letérdeltek ágya mellé és bocsánatot kértek tőle, hogy olyan sokszor megbántották. Erre ő kedvesen, szelíden csak ennyit felelt:

„Szívesen megbocsátok, gyermekeim.”

Utána kérték, hogy áldja meg őket. Ekkor összeszedte minden erejét, felemelte kezét és most utoljára

megjelölte homlokukat a szent kereszt jelével e szavak kíséretében:

„Járjatok a szent kereszt királyi útján, amelyen én haladtam.”

Érverése ezután fokozatosan gyengült, hiába adták a szíverősítő injekciókat. Teste kezdett kihűlni a rossz szívműködés következtében. Mozdulatlanul feküdt ágyában, csak néha kérte, hogy fordítsák át másik oldalára. Egyik ilyen alkalommal, amint leánya meg akarta fordítani, hirtelen felegyenesedett, szemét tágra meresztette, egy irányba nézett, mintha látna valakit, mintha hívna valakit.

Ez a jelenet jónéhány percig tartott. Leánya meg is kérdezte:

— Édesanyám, mit lát? Mit néz?

De ő nem válaszolt. Már elszakadt ettől a földtől, szemét az örökkévalóság partjaira szegezte. Halotta már a hívást, az élet és halál Urának szólítását. Szemét továbbra is egy pontra szegezve tartotta mozdulatlanul.

A körülötte állók látták, hogy itt az utolsó pillanat. Szíve ugyan még dobogott, lassan, ki-kihagyva. Arcán mennyei béke ömlött el. Kezébe tették a szentelt gyertyát és az Egyház előírt imáját kezdték imádkozni. Alighogy befejezték, kiszenvedett. Lelke elrepült ahhoz, aki mindene volt, akit annyira szeretett, Jézus szentséges Szívéhez, hogy örökké megpihenjen ott, a buzgó lelkek biztonságos nyugvóhelyén.

Csak a porhüvely maradt itt, amelyen nem látszott meg a halál fagyos lehellete. A szenvedés bárázdái elsímultak, olyan volt az arca, mint amikor imádkozni szokott.

Holttestét Budapestről hazaszállították gyermekei, hogy abban a földben nyugodjék, ahol az érdekeket gyűjtötte a mennyország számára. A község őszinte szeretettel kísérte utolsó útjára. Különösen szegényei siratták, akik érezték, hogy jótevő angyalukat veszítették el benne.

A község plébánosa a temető nagykeresztje köze-

leben jelölte ki számára a sírhelyet. A kereszttel, mely bölcsőjénél felragyogott és végigkísérte életének útjain. Sírja a falu elhunyt papjainak sírhantjaihoz fekszik közel. Mintha ez a mozzanat is jelképezné, hogy az ő élete is hasonlított Krisztus papjainak munkásságához. Hiszen Szent Péter szavai szerint mindannyian részesei vagyunk a királyi papságnak, melybe édesanyánk olyan öntudatos buzgósággal állította bele saját hivatását. Neki is egyetlen feladata volt a földön, hogy élete Istennek szentelt életek forrása legyen, hogy munkájával, szenvedéseivel és imádságával lelkeket mentsen és így szolgálja Isten dicsőségét.

Nyugvóhelyét fehérmárvány síremlék jelzi a rábacsanaki temetőben. Legszebb ékessége a rajta kivésott Jézus Szíve-kép, melyet töviskoszorú vesz körül és a szeretet lángsugarai törnek elő belőle. Ezek a sugarak gyújtották fel az ő lelkét is, hogy a szentséges Szívnek buzgó tisztelője és lánglelkű apostola legyen. A sírkereszt felirata:

Itt nyugszik a legjobb anya:

N A G Y J Ó Z S E F N É

sz. Ruzsits Ilona

1877—1930.

Emlékedet hálatelt szívvel őrzik forrón szerető
gyermekeid.

Szent Szív, irgalmazz neki!

Sajnos, az eredeti szöveget meg kellett változtatni a helyszíre miatt. Pedig ez fejezte volna ki legjobban életének tartalmát:

„A Szent Szív volt reménysége,
Míg a földön küzdve éle.
Ezért lángolt szíve-lelke,
Ehhez vágyott fel az égbe.”

A betűk már kezdenek elhalványodni a márványon, de a Szent Szív aranyozott képe még feltűnően

ragyog. Tündöklő fényessége azt hirdeti, hogy oda van beírva kitörölhetetlenül annak a neve, aki hűséges tisztelője volt itt a földön. Ahogy megígérte:

„Szívembe írom és onnan soha ki nem törölöm azok nevét, akik Szívem ájtatosságát terjesztik.”

ERÉNYEI

Mi rendkívüli van mindebben? — kérdezhetik sokan. Egy asszony a maga kis szűk családi életében becsületesen és jámboran élt, mint annyian mások, küszködött az élettel, mint annyian mások. Hol vannak a hősiességek sorozatai, hol van az istenszeretet nagyvonalúsága, az elragadtatások, csodák bizonyosságai?

Az életszentség azonban nem a rendkívüliségek hajhászásában, hanem egyedül Isten akarátának teljesítésében áll azon a helyen, ahová Isten állított. Ha valakit Isten kis család élére helyezett, gyermekeket bízott rá, és ezt a feladatot híven teljesíti, szent. De ha Isten akarata helyett a maga egyéni szeszélyeit követi, ha családjáról való gondoskodás helyett még ha imádságban, legszigorúbb böjtben is tölti életét, súlyosan vétkezik Isten ellen.

Igen, Isten akarátának maradéktalan teljesítése azon a helyen, amelyet Isten és nem magunk jelöltünk ki számunkra, ez az életszentség.

A szent életről való helytelen gondolkodást veti szemünkre Isten egy híres francia író gyönyörű költeményében:

Ismerlek benneteket, mindig egyformák vagytok.

Vállaljátok a nagy áldozatokat, csak ti magatok

[választhassatok.

Inkább nagy áldozatot hoztok, csak az ne legyen,

[amit én kívánok.

A kis áldozatokat nem hozzátok meg, ha kérem

[töletek.

Ilyenek vagytok, ismerlek benneteket.

Mindent megtennétek értem, csak éppen azt a kis

lodaadást nem, ami minden nekem.

(Charles Péguy: Isten beszéde.)

Pedig hát ezek a kis áldozatok, ezek teszik az embert szentté. A mindennapi élet apró kis lemondásai, kellemetlenségei, a szürke hétköznapiak még szürkébb és unalmasabb követelése, megszokott és kicsinyes kegyetlenségei, ezek a szentség hétfőpróbái ismertetői. Nincs bennük semmi ünnepélyesség, nincs bennük drámai hősiesség, a szónok zavarba jő, ha ezekről kell beszélnie, de Isten szemében a m i n d e n.

Csalódik az, aki e kis életrajzban rendkívüliségeket keres. Csalódik, mert e könyvnek nincs mennyei jelenésekkel és csodákkal díszített csattanója. Édesanyánk életében Isten éppen a mindennapi élet mindenki által utánoszható megszentelését, az állapotbeli kötelességeknek egyszerű körülmények között is mintaszerű teljesítését akarja elénk állítani.

Ő a mindennapi életben kínálkozó alkalmakat használta fel és állította a lelki tökéletesedés szolgálatába. A mindenki harcát harcolta a hármassal, melyek lefelé húzták és iparkodtak lelkét megbénítani. A győzelem megszerzése sem ment nála márról-holnapra, hanem egész életén át tartó, aprólékos, kitartó munka eredménye volt.

Nézzünk csak egy-két ilyen jelentéktelen kis erényt, amely Isten előtt a m i n d e n.

AZ ALÁZATOS JÉZUS NYOMDOKAIN

Az Úr Jézus csak egyszer mondta ki életében ezt a szót: „Tanuljatok tőlem!”

Pedig ugyancsak sokszor elmondhatta volna. Hiszen nála szentebb és vonzóbb példaképet nem találunk sohasem.

De éppen, mert csak egyszer mondotta, ezzel a legfontosabb, a leglényegesebb erényt akarta szemünk elé állítani. Az alapot, amelyre a tökéletesség palotáját építhetjük, de amely nélkül hiábavaló erőlködés, kártyavárépítés és képmutatás lesz minden törekvésünk.

Ez a legszebb, leglényegesebb, legkrisztusibb, de egyúttal a legmegvetettebb, legmostohább erény: az alázatosság.

„Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.)

Az alázatosság az igazság maga, ahogyan Nagy Szent Terézia meghatározza. Kíméletlen önértékelés. E nélkül nincsen sem igazi istenszeretet, sem őszinte emberszeretet, de még az önszeretet is öncsalássá lesz.

„Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok” — mondotta Szent Pál.

Édesanyánk megtalálta ezt az alaperényt. Egész életében iparkodott a szelíd és alázatosszívű Jézus nyomdokain haladni. Külső megjelenése mindjárt elárulta lelkének ezt a tulajdonságát. Magas, szikár, egyenes termetű volt, azért fiatal korában némelyek büszkének is tartották. Bár távol állott tőle minden tettetés vagy mesterkéeltség, de hogy a rosszindulatú megjegyzéseknek elejét vegye, hogy kerülje a feltűnést, később kissé meghajolva járt.

Magatartásában nem volt semmi keresettség. Természetesség, szívélyesség és szerénység jellemezték. Látása első pillanatra bizalmat keltett személye iránt. Ez a bizalom még fokozódott, mikor beszélgettek vele és jobban megismerték egyéniségét. Távol állott tőle minden önhittség. Minden szavából kitűnt, hogy Isten segítségével bízik, nem a maga erejében. Kedves szavajárása volt:

„Isten kegyelméből tettem meg ezt vagy amazt.” Ezért nem csüggedt el, ha egyéni képességeit vagy vagyoni erejét meghaladó dolgokra kellett vállalkoznia. Szent Pál szavaival biztatta magát:

„Mindent megtehetek azáltal, aki engem megerősít.” (Fil. 13, 8.)

Nem titkolta el hibáit, gyengeségeit, még gyermekeinek is elmondta okulás kedvéért. Szegény, gyarló, esendő embernek tartotta magát és ami jó volt benne, azt mind a jó Istenre vonatkoztatta.

Ha valami kárt tett, még ha el is tudta volna titkolni, megmondta férjének, pedig tudta, hogy az megfeddi őt érte. Sok megengedhető dologra is engedélyt kért urától, amit önhatalmúlag is elintézhett volna. Ha kívánsága nem teljesült, nem panaszkodott, nem tett szemrehányást férjének.

Nem mentegette magát, ha vádolták. Azt gondolta, hogy a jó Isten mindent tud, és az igazság előbb-utóbb úgyis kiderül. Ha csak egyéni becsületét sértették, akár kemény szavakkal is, úgy tett, mintha meg sem hallotta volna. A sok eset közül csak egyet említünk:

Éppen szentmiséről ment haza, amikor mellette valaki elhaladt és gúnyolódó szavakkal illette. Ő azonban csendesesen tovább ment, mintha mitsem hallott volna. Egyik gyermeke éppen arrafelé tartott és felfigyelt a szavakra. Otthon megkérdezte tőle:

— Édesanyám, nem hallotta mit mondott X. Y. magáról?

— Hadd beszéljen, ha kedve tartja. Isten majd megfizet mindenkinek érdeme szerint.

A jót titokban szerette gyakorolni a Szentírás intelme szerint:

„Ne tudja balkezed, mit cselekszik jobbkezed.”
(Mt. 6, 3.)

Mély alázatosságából fakadt lelki békéje is. Mindig szelíd mosoly, jószág sugárzott arcáról, melyet az emberek részéről ért sértő megjegyzések, könnyelmű ítélkezések sem zavartak meg. Szent Pállal, a nemzetek apostolával vallotta:

„Nekem azonban legkisebb gondom, hogy ti mondatok felőlem ítéletet; aki pedig megítél engem, az Úr az.” (I Kor. 4, 3—4.)

Igen, egyedül az Úr ítélete volt számára a mérvadó, aki a kicsinyeket és alázatosakat felmagasztalja és szétszórja a szívük terveiben kevélykedőket. (Lk. 1, 47.)

LEGNAGYOBB A SZERETET (I Kor. 13, 13.)

Amit Jézus végrendeletében legjobban lelkünkre akart kötni, amiről majd megismerik az emberek, hogy az Ő tanítványai vagyunk, a kereszténység újdonsága: *a szeretet.*

„Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket, hogy ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 34—35.)

Ez a „királyi törvény”. (Jk. 2, 8.) Jézus követőinek legbiztosabb ismertetőjegye, a „tökéletesség köteleke”. (Kol. 3, 14.) A törvény teljessége, mert aki felebarátját szereti, teljesítette a törvényt. (Róm. 13, 8.)

Együttal az Isten iránt való szeretet fokmérője is a felebaráti szeretet, mert a felebarát a látható Krisztus számunkra. Azért mondja a szeretet apostola:

„Há valaki azt mondja: Szeretem az Istent és felebarátját gyűlöli, az hazug. Mert, aki nem szereti testvérét, akit lát, Istent, akit nem lát, hogyan szeretheti? És az a parancsunk van Istentől, hogy aki szereti az Istent, szeresse testvérét is.” (I Jn. 4, 20—21.)

Tehát, hogy valaki hogyan szereti az Őr Jézust, arra nézve a legjobb bizonyíték, ha felebaráti szeretetének mérlegét nézzük.

Hogy milyen legyen a szeretet, arról Szent Pál beszél a korintusi hívekhez írt első levelének 13. fejezetében:

„A szeretet türelmes, nyájas; a szeretet nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel,

nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal; mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel."

Édesanyánk életében a szeretet Szent Páltól elgondolt szépségében bontakozott ki. Nevelőanyjára sohasem panaszkodott, sőt fájt neki, ha mások szeretetlenül nyilatkoztak róla. Szívesen segített neki mindenben, szolgálatkészségével, engedelmességével meghódította szívét.

A mostohatestvérek és édestestvérek között felépő apró súrlódásokat elnéző türelemmel akadályozta meg.

Hogy házaselete békességben telt el, azt végtelen türelmének köszönhetette. Jól értett ahhoz, hogyan lehet hirtelen természetű embereket a szeretet hatalmával lefegyverezni. Csodálatosan tudott hallgatni, amikor környezete ingerült volt. Gyakran adta gyermekeinek, de másoknak is a következő jótanácsot:

„Ha békét akartok az életben, tanuljatok meg hallgatni." Ha szükség kívánta, hogy mégis beszélnie kellett, olyan nyugodt, szinte alázatos hangon tette, hogy a pörlekedő elszégyelte magát.

Szeretetének másik jellemvonása a jóság volt. Legnagyobb örömeire szolgált, ha másokkal jót tehetett. Sok figyelemmel vette körül férjét és annak szüleit. Elleste kívánságaikat, saját kényelmének feláldozásával. Jóságáért apósa jobban szerette, mint saját gyermekeit. Őt kívánta közelében, mikor haldoklott;

„Küldjétek ide, az én angyali lelkű menyemet, — mondta — mert annak a karjai között könnyebben tudok meghalni."

Szolgálataiért külön jutalomban is akarta részesíteni vagyonából, de hogy a testvérek között ez egyenetlenséget ne okozzon, ő nagylelkűen lemondott apósa ajándékáról.

Mikor látta, hogy az emberek mennyire éheznek a szeretetért és egy kis fáradsággal és jóindulattal sok boldogságot árasztthatunk magunk körül, akkor még

jobban fokozódott benne a vágy, hogy minél több jót tegyen. Gyermekeinek is többször hangoztatta:

„Addig szeressétek egymást s viseljétek el egymás hibáit, míg együtt vagytok. Később elszéledtek és kívánva sem tudtok egymáson segíteni. Ha én előbb tudtam volna, hogy milyen nagy és szép dolog a jó-ság, még jobb lettem volna.”

Szerette a rokonokat is. Az írigységnek, féltékeny-ségnek nyoma sem volt lelkében, szívből örült sikereik-nek, szerencséjüknek. Meleg és részvevő szeretetét azonban különösen akkor érezték, ha bajba jutottak. Ilyenkor nem törődött saját érdekeivel, felkereste őket és iparkodott mindenben segítségükre lenni.

Különös lelki kapcsolat és bensőséges szeretet fűzte a keresztszülőkhöz. Gyermekeinek sokszor han-goztatta:

„Keresztanyátokra mindig számíthattok, ha én meghalnék, mert ő egyik legjobb, legigazibb roko-nunk.”

Nem csoda, hogy annyira megértették egymást, hiszen ő is hasonló gondolkodású és lelkületű asszony volt. Ha találkoztak, mindig kedvesen elbeszélgettek, nem üres, hiábavaló dolgokról, hanem a gyermekek hivatása, nevelése, az Isten gondviselő jósága képezte a beszédük tárgyát.

De nemcsak a legközelebbi környezete érezte szí-vének melegét, hanem kiáradt az mindenkire, akivel az élet összehozta. Sokszor megvigasztalta a szenvedőket az isteni Gondviselésbe vetett hit erejével. Nem zárta be kapuját a szükségét szenvedők elől. Egyikkel a testi, másikkal a lelki irgalmasságot gyakorolta. Senki sem távozott tőle üres kézzel vagy sajgó lélek-kel. Annyi bölcsesség, igazság és jóság volt szavaiban, hogy néha meg is jegyezték az emberek:

„Úgy beszélsz, mintha Isten szólna általad.”

Szívéhez legközelebb a szegények állottak. Atélte és megvalósította az Evangélium szavait:

„Amit egynek a legkisebb atyámfiái közül csele-kedtetek, azt nekem cselekedtétek.” (Mt. 25, 40.)

A szegények iránt való nagy szeretete mintha már vele született volna. Említettük, hogy kicsi korában is milyen szeretettel karolta fel a vak asszonyt és neki adta legkedvesebb falatjait. Ez az adakozó szeretet a korral csak még jobban növekedett nála. A szegények benne jóságos anyjukra találtak.

Nagyszámú családja mellett igen szívesen gondoskodott a falu szegényéről, a süket és vak Kati néniről. Családtagnak számította és mindenben úgy részesítette, mint saját gyermekeit. Nem maradékot adott a szegénynek, hanem az ételből mindig neki tált először és adományát gyermekeivel küldte el neki. A kenyérsütésből is mindig megkapta a cipóját. Ha beteg volt, ő maga kereste fel, s vitte el hozzá a forró teákat. Ápolta, hogy mielőbb meggyógyuljon.

Nemcsak a testéről gondoskodott, hanem a lelkéről is. Vasárnap jó idő esetén a falu végéről elvezetette gyermekeivel a templomba. A gyermekek nem tették ezt minden alkalommal szívesen. Többször vonakodtak és szégyelték vezetni az öreg Kati nénit, mivel társaik utánuk kiabáltak: „Vezetitek öreganyátokat!” Néha az öreg Kati néni is türelmetlen volt és ha véletlenül valamiben megbotlott, erősen rájuk szólt, ami a gyermekeknek nem tetszett. Édesanyánk hány-szor magyarázgatta nekünk:

„Nem kell azzal törődni, mit mondanak az emberek. A szegényben a jó Istent szolgáljátok.”

Ő maga járt ebben is elől előttünk jópéldával. Akárhányszor megtörtént, hogy míg egymás közt vitatkoztunk, ki legyen az öreg Kati néni vezetője, ezalatt már ő — legnagyobb örömünkre — elment Kati néniért és elvezette. Szentmise után Kati néni a család vendége volt. Nagy ünnepekre ellátatta édesanyánk a szentségekkel is. Utolsó betegségében pedig idejében gondoskodott arról, hogy a szentkenet szentségében részesüljön. Halála után szentmisét szolgáltatott lelke üdvéért. Annyira hozzánőtt a családhoz a jó öreg Kati néni, hogy halála után hiányzott nekünk és még sokáig emlegettük, sajnálva, hogy nem

gyakorolhatjuk vele a szeretet cselekedeteit. Milyen boldogan idézzük vissza most mi gyermekek, az öreg Kati néninek tett apró szolgálatainkat, bár akkor nem értékeltük eléggé a keresztény szeretetnek ezt a gyakorlását.

De nemcsak egy szegény érezte édesanyánk szívének jóságát, hanem a falu többi szegénye is. Mind-egyikhez volt kedves szava, érdeklődött hogylétük iránt.

Mikor a faluban alamizsnát gyűjtöttek, rendszeren az ő portáján pihentek meg és ebédeltek. Ha betegek voltak, meglátogatta őket. Feltűnés nélkül, köténye alatt vitte a jobb falatot szegényeinek. Ilyenkor lelki vigasztalásban is részesítette őket. Mikor pedig látta egyik-másik beteg gondozatlanságát és elhagyatottságát, bár természeténél fogva nagyon undorodott az élszdiektől, mégis megtisztította őket.

Fájt neki az anyagi nyomor, szeretett volna mindenkin segíteni. De még jobban szenvedett, ha hitetlenek feküdtek a halálos ágyon és nem akartak kibékülni a jó Istennel. Ezért sokat imádkozott a haladókért és a bűnösökért.

Őt, aki annyira át volt hatva a legfőbb parancs teljesítésétől, érzékenyen érintette annak megsértése. Megértő szeretetének szép tulajdonsága, hogy nem rágódott mások hibáin, nem foglalkozott mások cselekedeteivel. Gyermekeit gyakran intette, ha mások hibáit tették beszéd tárgyává:

„Mit foglalkoztok hozzátok nem tartozó dolgokkal? Csak magatokkal törődjete!”.

A pletykát, hírhordást nem tűrte, azért nem járt át a szomszédokhoz és ismerősökhöz beszélgetni. Ha szükség volt a beszédre, rövidre fogta. Sajnált minden percet üres, tartalmatlan, sokszor vétkes fecsegésre. Nem feledkezett meg a Szentírás szavairól:

„Minden hiábavaló szóról, melyet szólnak az emberek, számot fognak adni az ítélet napján.” (Mt. 12, 36.)

Nem ítélte meg szeretetlenül embertársait, meg-

értette hibáikat, és mások előtt nem nyilatkozott ró-
luk. Így mentegette magában őket:

„Gyarlók vagyunk és sokban vétünk mindnyájan.”

A felebaráti szeretetnek leghősbibb foka az ellen-
ség szeretete. Erre csak azok képesek, akik fenntar-
tás és válogatás nélkül tartják meg az isteni paran-
csokat. Talán semmi sem követel az emberi természet-
től akkora áldozatot, mint ez: szeretni azt, aki min-
ket gyűlöl, jót tenni azzal, aki nekünk kárt okoz.

Élete folyamán sokszor volt alkalma édesanyánk-
nak megmutatni, hogy Krisztusnak igazi tanítványa.
Nemcsak szívből megbocsátott azoknak, akik megbán-
tották, becsületében meghurcolták, hanem jóval viszo-
nozta a rosszat. Például, ha találkozott megbántóival,
elsőnek köszöntötte őket még akkor is, ha nem fogad-
ták el. Olyan szívességeket tett nekik, amelyeket ők
észre sem vettek. Mikor az egyik közülük megbetege-
dett, elment hozzá, vigasztalta és erősítette. A jó Isten
megadta neki azt a kegyelmet, hogy lelkében azonnal
meg tudott bocsátani megbántóinak. Bár az okosság
néha azt is kívánta, hogy ilyen személyekkel kerülje
a beszélgetést, a gyakori érintkezést.

Irgalmas szeretete kiterjedt a tisztítóhelyen szen-
vedő lelkekre is. Mindent megtett, hogy a szegény-
lelkeknek forró vágya, Isten boldogító színelátása mi-
nél gyorsabban beteljesedjék. Sokat imádkozott és
gyermekeivel is mindennap imádkoztatott értük. Jól
tudta, hogy a leghathatósabb segítőeszköz a szentmise-
áldozat, azért anyagi áldozatok árán is gyakran mu-
tattatott be értük szentmisét, nemcsak a közeli hozzá-
tartozókért, hanem az ősökért s a szegényekért is.

Szívesen időzött a temetőben. Az ott uralkodó
néma csendben jól tudott elmélkedni. Az elhanyagolt
sírok az elhagyatott lelkekre is figyelmeztették, akik-
ről talán senki sem emlékezik meg. Ilyenkor nem mu-
lasztotta el a jó Istennek ajánlani őket. A falu sze-
gényeinek elkorhadtt fakesztjét újakkal cseréltette
ki, hogy nevük ne menjen olyan gyorsan feledésbe.

A kereszt majd figyelmeztet másokat is arra, hogy imáikban megemlékezzenek róluk.

Igy gyakorolta édesanyánk a felebaráti szeretet testi és lelki cselekedeteit. Reméljük, az utolsó ítéleten ő is hallja az igazságos Bíró szavait:

„Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot. Mert éheztem és ennem adtatok, szomjúhoztam és innom adtatok, beteg voltam és meglátogattatok engem . . .”
(Mt. 25, 34—35.)

A SZENVEDŐ JÉZUSSAL

Az Úr kiválasztottjait a szent kereszt királyi útján vezeti, hogy a szenvedés tüzeiben a lélek levesse a salakot és elszakítsa azokat a szálakat, amelyek a földiekhez, a mulandókhoz kötik.

Édesanyánk élete nem volt más, mint a szenvedések láncolata. Alighogy tudatára ébredt az édesanyai szeretetnek, máris elveszítette azt, akin gyermeki szívének egész melegével csüngött. Hogy mennyire átérezte az árvák szomorú sorsát, semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy egész életében arra a korra mint sötét árnyra emlékezett vissza. Természeténél fogva magábamélyedt, magánosságra hajló volt, azért bánatát nem osztotta meg senkivel sem. Egy kis unokatestvéréről gyakran tett említést, hogy az különösen jó volt hozzá, mikor együtt őrizgették a libákat, megosztotta vele uzsonnáját. A kis rokon még imáiban is szívesen tartott vele.

Nevelőanyja jó volt hozzá, de hiányzott belőle az édesanya gyengéd szeretete. Hányszor mondta nekünk:

„Ha így szólított volna édesanyám: „kisleányom“, akkor még tűzbe is mentem volna érte.”

Gyermekkorában a lelki szenvedéseken kívül a jó Isten testi szenvedésekkel is meglátogatta. A már említett betegségeken kívül sokat szenvedett szembajától is. Majdnem elveszítette szemevilágát.

Ifjú éveiben igen sokat küszködött hivatása miatt. Később is mennyi keresztet hozott számára az az életpálya, mely ellen egész lelkével tiltakozott. „Jegyesség ideje alatt rá sem mertem nézni édesapátokra” — szokta mondani. „Inkább szerettem volna meghalni, mint házaseletet élni.” A házaselet valóban sok

keresztet tartogatott számára. Érzékeny, finom lelke sokat szenvedett környezetétől is. Férje lobbanékony, hirtelen természetű volt, akit csak anygyali szelídségével és hallgatásával tudott leszerelni, sőt annyira vitte, hogy őt teljesen átalakította. Jól tudta ezt édesapánk is, azért számtalanszor hálálkodott neki:

„Neked köszönhetem, hogy más emberré lettem.”

Az anyaság maga is áldozat, mert minden élet áldozatból fakad és csak szakadatlan áldozattal tartható fenn. Az anyának is, mint a búzaszemnek, meg kell halnia, hogy sok más életnek legyen forrása. De akit Isten szeret, azt keresztjének hasonlatosságába öltözteti. Édesanyánknak is megkettőződött a szenvedése, mikor anya lett. Hamar beköszöntött a halál és elragadta legkedvesebb gyermekét, akiben reményét látta megvalósulni. Vigasztalhatatlan bánatában csak egy év múlva talált gyógyírt saját sebére.

Lelki szenvedése újra fokozódott akkor, amikor a háborúban meghalt férjének testvére. Az elárvult családot szerette volna férje felkarolni. De mindig vannak olyan emberek, akik konkolyt hintenek és egyenetlenséget szítanak a legjobb testvérek között is. Itt is így történt. Édesapánknak a testvére iránt tanúsított jóindulatát és áldozatos szeretetét félremagyarázták, ami sok viszálykodásra adott okot az eddig békében és egyetértésben élő két család között. Milyen kimondhatatlan fájdalmat okozott ez a kiéleződött helyzet jó édesanyánknak, azt könnyen elgondolhatjuk. Hisz még egy szeretetlen szó is megzavarta finom lelkét. Maga részéről mindent elkövetett, hogy az áldatlan állapotnak véget vessen. Hányszor állt oda férje elé könyörögve, összetett kézzel mint a béke anyja, hogy ne törődjék azzal, hogy mit mondanak az emberek. A jó Isten látja a jószándékot és mindenkinek megfizet érdeme szerint. Soha semmit sem mondott meg férjének, ami ellenük izgatta és fokozta volna a haragját. Ha saját személye ellen irányult a sértő, goromba megjegyzés, mindig szelíden válaszolt.

A legkisebb rosszat sem kívánta megbántóinak,

sőt újra kész volt őket segíteni, ha rászorultak. A közös családi vagyon szétesztésénél férjét mindig e szavak kíséretében küldte tárgyalásra:

„Engedjen a béke kedvéért, inkább mi húzzuk a rövidebbet. A jó Isten majd kárpótól bennünket érte.”

Buzgó imával ostromolta az isteni Szívet, hogy küldje el a békét a rokonok közé. Végre megnyílt a helyzet és lecsillapodtak a kedélyek.

De alig múlt el az egyik baj, jött a másik. A küszöbön ott állott a legnagyobb kereszt, amely csak érheti a szeretetben és hűségben összeforrott házastársakat. Édesapánk halálával édesanyánk hat apró gyermekkel maradt itt. Kétszeres teher nehezedett így vállára: a gyermekek nevelése és a gazdaság vezetése. Édesanyánk sokat szenvedett az emberek keménysívétségétől és rosszindulatától is. Magára hagyták, gáncsolták, sokszor még rágalomokkal is illették. Érezték, nincs, aki megvédje velük szemben.

Sohasem feledjük el a következő esetet: pünkösdi vigiliáján történt. Egyedül dolgozgatott otthon édesanyánk, mikor valaki felkereste és lopásról vádolta. Nem közönséges dolog, mindennapi áldozót lopásról vádolni, mert úgy tűnhetik fel a világ előtt is, hogy az illető méltatlan az Úr szent Testére. Képmutatónak tartják, s ezzel másokat is elriasztanak Isten oltárától. Mikor gyermekei a mezőről hazajöttek, így szólt hozzájuk:

„Mondanék nektek valamit, de csak akkor, ha megtudtok bocsátani.”

Mi előre sejtettük, hogy nagy dolog történhetett vele, azért igen izgatottak voltunk. Látva ezt édesanyánk, már nem akarta elmondani az esetet, de nem hagytuk békén. Végre engedett a zaklatásnak és elmondta bánatát. Odaállt Jézus Szíve képe elé és így szólt:

„Uram, Te tudod, hogy ártatlan vagyok, gyermekeim, ti is tudjátok. Mégis azzal vádol X. Y., hogy lop-tam. Viseljük el ezt a megaláztatást a jó Isten iránt való szeretetből! Én megbocsátok, ti is bocsássatok

meg neki! A jó Isten is számtalanszor megbocsátja nekünk nemcsak a kicsi, hanem a nagy bűnöket is. Én nem tudok senkire sem haragudni, hisz minden a jó Isten megengedése által történik. A lélek ártatlansága a fontos. Lelkem békéjét nem zavarhatja meg az emberek mende-mondája."

Bennünket gyermekeit azonban nagyon bántott a dolog, mert tudtuk, hogy nem marad titokban és fél falu tudomást szerez ez igazságtalan vádról. Azért kértük édesanyánkat, hogy törvényes úton keresse igazságát. Végre engedett is a rábeszélésnek és a bíróságnak adta át az ügyet. Éppen missziósok voltak a faluban, azért felvilágosítást kért az egyik pátertól, hogy helyesen cselekedett-e, amikor a dolgot a bíróságra vitte. Az megnyugtatta, hogy eljárása jogos, mert neki gyermekei becsületét is őriznie kell. Lelkiileg mégis nyugtalan volt és ezért tárgyalás előtt való napon visszavette a vádat. Győzött nála a szenvedő Jézus szeretete. Következménye az lett, hogy az emberek azt mondták: „Mégis csak igaz lehetett, mert nem merte keresni a becsületét." Számtalanszor meg kellett hallania a dolgot később is.

A lelki szenvedéseken kívül külső bajok: elemi csapások sorozata is zúdult rá. Ilyenkor a legkisebb panaszszó sem hagyta el ajkát. Olyanná vált, mint Jób, minden ellene támadt, hogy próbára tegye lelki erejét. Ő is Jób szavait ismételte: „Amint az Úr-nak tetszett, úgy lett, legyen áldott az Úr nevel" (Jób 1, 21.)

Testileg is sokat szenvedett. Fiatalasszony korában erős lábfájás kínozza, később belső szervei egyenként mondták fel a szolgálatot. Gyomra egész életében gyenge volt, de utolsó éveiben szinte elviselhetetlen fájdalmakat okozott neki az egész gyomorral elfekélyesedése. Elképzelhetjük, hogy mennyit szenvedett, mivel sokáig nem ment orvoshoz és nem táplálkozott diétikusan. Így sok étel szinte kibírhatatlan fájdalmat okozott neki. Láttuk, hogy utolsó betegségében is a súlyos gyomorműtét után fellépő rosszzullétet

és nagy fájdalmakat példás, keresztény türelemmel viselte. Szenvedése közepette azonban zavartalan lelki békét élvezett. A lélek derűje állandóan ott ragyogott az arcán. Szenvedés-művészetében annyira vitte, hogy legbensőbb környezete is alig tudta, hogy megnyit szenved. Ők is csak abból sejtették, hogy ilyenkor többet imádkozott.

Szenvedéseiben nem keresett vigasztalást az embereknél, nem volt terhére senkinek sem. Egyedül az Úr Jézusnak mondta el bajait, aki mindig megvigasztalta őt. Így vitte lelkét a szenvedés közelebb az Úr Jézushoz és egyesítette vele. Ezért tudott beszélni a szenvedés királyi útjáról, s ezért ajánlotta haldokolva gyermekeinek:

„Járjatok ti is a szent kereszt királyi útján, amelyen én haladtam!”

ÖNMEGTAGADÁSAI

Akik pedig Krisztuséi, megfeszítették testüket a vétkekkel és kívánságokkal együtt. (Gal. 5, 16—24.)

A test a léleknek az eszköze az érdemszerzésben. Alacsonyabb természeténél fogva a test lefelé húzza és bilincsekben tartja a lelket. Hosszú és küzdelmes munka eredménye, amikor a lélek uralomra jut a test felett és annak engedelmes szolgája lesz. A keresztény élet tehát nem képzelhető el sok önmegtagadás nélkül. Krisztus Urunk mondja:

„Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem!” (Mt. 16, 24.)

Édesanyánk életét ebből a szempontból vizsgálva is azt találjuk, hogy Krisztus nyomdokain haladt. Nem kereste a rendkívüliségeket, hanem azokat az alkalmakat használta fel, amelyeket a mindennapi élet, a mindennapi kötelességteljesítés magával hozott. Hogy imáit pontosan el tudja végezni, az alvás idejét rövidítette meg. Korán kelt fel. A munkától elcsigázott testnek sokszor jól esett volna a pihenés, de ezt csak lelki dolgainak rovására tehette volna meg, azért nem engedett. Esténként is bármennyire csalogatta a puha ág fáradt tagjait, ezért fel nem áldozta a léleknek Istenhez való felemelkedését. Imáit legtöbbször térdén állva, fegyelmezett testtartással végezte. Látszott rajta, hogy az összeszedettség őrzi gondolatait.

Mindazt, ami imaéletét zavarta volna, gondosan elkerülte. Különösen szemét fékezte nagyon. Nem nézegetett jobbra, balra, nem érdekelték a külsőségek. Ha az utcán látványosság volt, például lakodalmi menet, cirkusz stb. soha meg nem nézte, akármennyire hívtuk. Mi gyermekek nem tudtuk megérteni, hogyan

tudja magát ennyire megtagadni. Hiszen láttuk, minden ház előtt kíváncsi emberek állottak. Nem szerette az utcai zajt. Sokszor megjegyezte:

„Milyen jó, hogy lakásunk ablakai az udvarra néznek, legalább nem zavarja a külső láрма a csendet.”

A testi szépség nem kötötte le figyelmét. Ha azt mondtuk, hogy szép valaki, így válaszolt: „Szép a jószág és a mennyország.” Saját külsejére nem volt kíváncsi. Sohasem vettük észre, hogy tükörben nézegette volna magát. Külseje azért mindig rendes volt, bár a hiúságnak legkisebb nyoma sem volt ruháin.

Mindenekfelett bámulatos volt a hallgatásszeretete. Még szerzetesnek is díszére vált volna, annyira gyakorolta ezt az erényt. Hányszor szólt ránk diákorunkban: „Miért beszéltek annyi feleslegesen?” Az önként vállalt hallgatás tanította meg arra, hogy ajka néma maradt akkor is, ha türelmetlen és indulatos szavakkal illették, sőt még akkor is, ha becsületében megtámadták. Mennyi egyenlenségnek és pörlekedésnek vette ezzel elejét, és egyben saját lelki nyugalmat és békéjét is megőrizte. Ezért hangsúlyozta sokszor gyermekeinek a hallgatás felbecsülhetetlen értékét.

Sok ember számára az élet nem jelent mást, mint a föld nyújtotta élvezeteknek, szórakozásoknak minél nagyobb mértékben való kihasználását. Bizonyos mértékben szükség van ezekre a javakra, hogy a test erőit fenntartsuk, de sokszor lemondást kell gyakorolnunk, hogy a test bűnös vágyait megfékezzük és felvértezzük a lelket a kísértések ellen. Különösen a fiatalság számára nyujtanak sok bűnalkalmat a szórakozások, táncmulatságok. A mi jó édesanyánknak ezekhez sem kedve, sem ideje nem volt. Fiatal korában szülei és férje kedvéért néha résztvett bennük, de a szórakozásokban nem merült el teljesen. Vigyázott arra, hogy lelke tisztasága kárt ne szenvedjen. Később, amikor már több gyermek édesanyja lett, nyilvános mulatságban nem vett részt, még búcsúkor sem, amikor pedig

a falu apraja-nagyja táncol vagy a táncosokban gyönyörködik.

Ne gondoljuk azonban, hogy a világ tiszta örömeit megvetette. Élvezte a kedélyes embereket. Maga is szellemes megjegyzéseivel szívesen vidított fel másokat. Néha gyermekei mulattatására táncra perdült. Tőle tanultuk meg a régi magyar táncokat.

Étkezésében is nagyon mértékletes volt. Egyszerű, de tápláló ételeket főzött, hogy gyermekei jól fejlődjenek. Inyencfalatok ritkán kerültek az asztalra. Az Egyház előírásait a bőjtre vonatkozólag szigorúan megtartotta. Amennyiben anyagi körülményei megengedték, a régi keményebb bőjti rendeletekhez szeretett alkalmazkodni. Így például ádventben és nagybőjtben, ha tehette, vajjal főzött, szigorúan bőjtölt és néhány hétig az egész család tartózkodott az ő kívánságára a húseledeltől. Az év többi napján is önként vállalt bőjtöket tartott. Hetenkint pénteken Jézus Szíve tiszteletére, szombaton a Szűzanya tiszteletére majdnem egész életében bőjtölt, az utóbbi napon még főtt ételt sem evett. A Szűzanya ünnepeire általában bőjttel készült. Önmegtagadásait minden feltűnés nélkül gyakorolta és nem beszélt róluk. Leginkább állva étkezett, hogy mindenkit minél gyorsabban kiszolgálhasson. A húskiosztásnál mindig a legkisebb és a legcsontosabb rész volt az övé, hogy minél több jusson gyermekeinek. Saját magára csak akkor gondolt, mikor már mindenkit ellátott. Gyakran megtörtént még az is, hogy a maga részére vásárolt ruhát nem saját hasznára, hanem gyermekeinek varatta meg.

Naponként ezer és ezer apró alkalom kínálkozott, hogy egyéni hajlamairól lemondjon. De mindezt örömmel, természetesen tette, mintha nem is olyan húsból és vérből álló ember volna, mint mi.

Belső önmegtagadásokra még több alkalom adódott, mert teljesen ellenkező természetű emberek közt élt. Sokszor kellett elfelejtenie vágyait, akaratát és engednie akkor is, amikor érezte, hogy neki van igaza.

Annyira vitte az önlegyőzésben, hogy később szívesebben tette mások akaratát, mint a sajátját. Készséges örömmel hajolt meg mások véleménye előtt. Természeténél fogva nagyon szeretett imádkozni, de a legédebb vigasztalásnál is félbeszakította, ha a kötelesség máshová hívta. Viszont a vigasztalanság és szárazság idején, amikor minden el akarja vonni Istentől az embert, nem engedett a kísértéseknek és imagyakorlatait nem rövidítette meg.

A megpróbáltatások tűzében nem csüggedt el. Türelemmel viselte az élet terheit, amíg Isten akarta. Egyéni hajlamaival ellenkező hivatásban kitart, hűséges a sírig. Milyen sokat tanulhatnának tőle a modern házastársak, akik a legkisebb nehézségre is meghátrálnak és megszegik az oltárnál tett esküjüket.

A külső és belső önmegtagadások megedzették a lelkét és alkalmassá tették arra, hogy kiegyensúlyozott és fegyelmezett legyen mindig és minden körülmények között. Feláldozta a „régit”, levetette annak szándékait, vágyait, terveit s így kialakulhatott belőle az „új”, Isten Szíve szerint való ember, aki méltó arra, hogy Isten gyermekének hívassék.

ISTENBE VETETT BIZALMA

„Imádom, Uram, a Te végzéseidet!”

A jó Isten a mi szerető Atyánk, aki nemcsak a létbe szólít bennünket, hanem gondunkat is viseli. Felruházza a mezők liliomait, táplálja az ég madarait, mennyivel inkább gondoskodik rólunk, értelmes teremtményeiről! Gyönyörűen fejezi ki ezt az isteni gondviselést a Szentírás, amikor azt tanítja, hogy egy hajunk szála sem esik le az Ő tudta és akarata nélkül. (V. ö. Mt. 10, 30.)

A gyermek nem hagyatkozhatik jobban szüleire, mint az Istent szerető lélek szent hitünk igazságára. S miként a bölcs és okos szülő nem teljesíti gyermekének minden kívánságát, mert javát akarja, úgy a jó Isten is, végtelen szeretete mellett sem jár el a mi kedvteléseink és vágyaink szerint. Mindenható tudásánál fogva mindig azt akarja, ami örök üdvösségünket szolgálja. Boldog az az ember, aki szenvedései között is meg tudja csókolni ezt az isteni kezet és megnyugszik az Isten akaratában. A jó Isten sokszor már ebben az életben fellebbenti előtte a titkok fátyolát és bepillantást enged neki az ő kifürkészhetetlen, de mindig bölcs és tervszerű végzéseibe.

Édesanyánknak is némileg megengedte ezt a jó Isten kegyelme. Mennyire nem értette meg gyermekésszel, hogy miért kellett neki árvának lenniel Később, mikor a házasságban annyi kereszttel találkozott, rájött arra, hogy árvaság nélkül nem tudott volna megfelelni hitvesi kötelességeinek. Láttuk, hogy milyen keservesen törődött bele abba, hogy nem lehetett szerzetes. A jó Istennek pedig az volt a terve, hogy maga helyett három gyermekét adja szolgálatára. Ezekből és más hasonló esetekből megtanulta, hogy a

jó Isten végzése előtt mindig szent megadással haljon meg, akkor is, amikor a jövő nem tárul fel előtte. A jó Isten gyakran próbára is tette hitét és lelki erejét. Néha úgy látszott, hogy az emberek rosszindulata és a vak véletlen irányítja a dolgok menetét, de ő akkor is belekapaszkodott az isteni Gondviselésbe és ezekkel a szavakkal erősítette magát:

„Imádom, Uram, a Te végzéseidet!”

A jó Isten valóban sohasem hagyta el. A segítség néha csak az utolsó pillanatban, de mindig megérkezett.

Édesanyánk ezt a rendületlen bizalmat Jézus szentséges Szívétől tanulta. Mint Jézus Szívének igaz tisztelője, feltétlenül bízott abban, hogy az ígéretek, amelyeket az Úr Jézus Alacoque Szent Margitnak tett, rajta is teljesednek. Azért, ha Jézus Szívének ajánlotta minden dolgát és vállalkozását, nyugodt maradt. Tudta, hogy akárhogy is végződik a dolog, számára az lesz a legjobb.

Az Isten gondviselő szeretete néha kézzelfogható, szinte csodálatos módon is megnyilvánult életében. Még fiatalasszony korában történt vele a következő eset:

Forró nyári napon kenderáztatásra ment a család több felnőtt tagjával a Rába folyóba. Mikor munkájukat elvégezték, elhatározták, hogy megfürdenek. Szerénysége és lelki tisztasága nem engedte, hogy férfiakkal — legyen az bár férje és annak testvére — fürödjék. Egyik nőrokonával messzebbfekvő helyre ment, hogy alkalmas helyet keressenek a fürdésre. A folyó mellett egy kristálytiszt, nagyobb gödröt találtak. Ezt tartották legjobbnak céljuk megvalósítására. Már a partján álltak és lábukat lóbálták a vízben, mikor hirtelen ott termett mellettük egy idegen ember és rájuk kiáltott:

„Az Istenért, ne menjenek bele, mert a halál fia lesznek! Innét még senki sem jött vissza!”

A nagy veszedelem közelsége s az ember váratlan megjelenése megrémítette őket, úgyhogy mire fel-

ócsudtak ijedtségükből, senkit sem láttak maguk körül. Ekkor hosszú bottal meg akarták állapítani a víz mélységét, hogy vajjon igazat mondott-e az az ember, de nem találták meg a fenekét. Később megtudták az ott lakóktól, hogy az mély kubikgödör volt, amelyet feneketlennek tartottak. Édesanyánk többször elmondta nekünk életének ezen csodálatos megmenekülését.

Az isteni Gondviselésbe vetett mélységes hitét betetőzte szent megadása, amellyel a halál közelségét fogadta. Mikor betegsége súlyosra vált, nagyobbik leánya sírva könyörgött neki:

— Édesanyám, ne hagyjon itt bennünket!

Ő minden nyugtalanság nélkül ezt felelte:

— Reám már nincs szükségetek, a jó Isten majd gondotokat viseli! Nem kell-e a jó Isten akaratát mindig, mindenben teljesíteni?

Édesanyánk szavai valóra váltak életünkben. Ő itthagyt bennünket, de helyette a jó Isten gondoskodott rólunk. Örökös atyai szeretetét mindig éreztük felettünk.

EGYÜTT AZ EGYHÁZZAL

Az Egyház Jézus Szíve ünnepének miséjében a Szent Szívre alkalmazza a 32. zsoltár szavait:

„Szíve gondolata nemzedékről-nemzedékre, hogy megmentse a haláltól lelküket és az éhségben táplálja őket.”

Aki igazán szereti Jézus Szívét, annak magáévá kell tennie ezt a lélekmentő nagy tervét. Bár édesanyánk életében a Katolikus Akció még nem fejtette ki áldásos működését hazánkban és nem toborzott lelkes tagokat a világi hívek soraiból, ő mégis megérezte, hogy minden katolikusnak apostolnak is kell lennie és tehetségével, erejével dolgoznia kell az Egyház és a lelkek szent ügyéért. Igen mély hatást tettek rá a Szentírás szavai:

„Az ördög mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen.” (I Pét. 5, 8.)

Mi pedig tétlenkedünk, gyávaságból visszahúzó-dunk, engedjük a lelkek ezreit a pokolba hullani. Krisztus igaz követője ezt nem engedheti meg. Láttuk már, mennyire együtt érzett az isteni Szívvel. Fájt neki a bűn és mindenáron enyhíteni, csillapítani akarta Urunk fájdalmát. A Szent Szív iránt való szeretet sürgette, sarkallta, hogy a lelkek megmentésén dolgozzék. Ezért ajánlotta sokaknak a nagykilencedet, hogy örök üdvösségüket biztosítsák. Hivatkozott Jézus Szívének Alacoque Szent Margitnak tett kijelentésére:

„Szívem végtelen nagy irgalmában megígérem, hogy mindazoknak, akik kilenc egymás után következő hónap első péntekén megáldoznak, megadom a végső állhatatosság kegyelmét, nem hálnak meg a szentsé-

gek felvétele nélkül és utolsó pillanatukban biztos menedékük leszek.”

Ugyanilyen fáradhatatlan buzgósággal ajánlotta Jézus szentséges Szíve ünnepének megülését (Ürnap utáni nyolcadik nap) engesztelő szentáldozással és ha lehetséges, munkaszünettel. Mennyi kegyelemnek lehetnénk részeseivé, ha eleget tennénk a Szent Szív kívánságának! Hisz Ő mondja:

„Bőségesen árasztom szeretetem hatását mindazokra, akik nekem ezt a tiszteletet megadják és iparkodnak azt másoktól is megszerezni.”

A lelkek érdekében felhasznált minden kínálkozó alkalmat, amit megfelelő helyzetben jónak és helyesnek talált. Ismerőseit, rokonait, akiről tudta, hogy a vallás dolgában közömbösek, szeretettel figyelmeztette az Egyház előírásainak (vasárnapi misehallgatás, böjti megtartóztatás, húsvéti szentgyónás és áldozás) megtartására. Vidéki szegény ismerősiünk évenként többször is eljött hozzánk kis anyagi támogatásért. Jól tudta már édesanyánk szokásos kérdéseit.

Azért, mielőtt kéréseit előadta volna, magától számolt be, hogyan tett eleget az év folyamán vallási kötelességeinek. Jól értett édesanyánk ahhoz is, hogy beszélgetés közben vallási dolgokra terelje a beszéd fonalát. A vasárnapi prédikáció gyakran szóbakөрült ilyenkor vagy „A Szív”-ujság egyik-másik példája szolgált a dolgok megvilágítására.

Örködő szeretettel hívta fel a szölők figyelmét felnöött gyermekeik tisztaságának védelésére. Hányszor kérte a rokonokat is, ne engedjék leányaikat fiatalemberrel magános helyeken sétálni. Ő maga is többször rendre utasította a fiatalságot, ha egymás közt izléstelen módon viselkedtek vagy illetlen, kétértelmű társalgást kezdtek.

„Milyen beszéd ez? Csak az ördög ajkára való!” — szokta nekik mondani.

Elvei végrehajtásához nem kis bátorságra volt szüksége. De nem törödött a falu nyelvével, megszólással. Szembehelyezkedett a közvéleménnyel, ha Isten

dicsőségéről s a lelkek üdvéről volt szó. A világ legnagyobb baja, hogy a jók gyávák, a rosszak pedig bátrak — ez reá nem vonatkozott.

Mindig síkraszállt, ha az Egyházat vagy a pap-ságot ócsárolták előtte. „Nekünk is van hibánk, nem ítéld meg el a papot, hisz ő is ember. Imádkozzunk inkább érte, hogy a jó Isten adjon neki kegyelmet nehéz hivatása betöltéséhez. Milyen szégyen, hogy mi katolikusok nem becsüljük meg eléggé papjainkat. Más felekezetek nem bántják annyit pásztorukat.”

Ilyen és hasonló szavakkal hallgattatta el a megszólót. Őt magát sohasem hallottuk, hogy a község vagy a környék plébánosairól lekicsinylőleg nyilatkozott volna. Ellenkezőleg! Eszményi magasságban állott előtte minden lelkipásztor és a legnagyobb tisztelettel viseltetett irántuk.

Apostoli lelkületének egyik szép tulajdonsága volt, hogy anyagi helyzetének megfelelően támogatta az egyházi intézményeket. Csak azt fájlalta, hogy nem tudott bőségesebb adományt juttatni kis vagyonából. Ilyenkor a szegény asszony két fillére jutott eszébe és azt, amit adott, iparkodott örömmel, jó szívvel nyújtani.

Felkarolta a katolikus sajtó ügyét is. Rendszerint két ujságot járatott otthonába. Az egyik tisztán választos szellemű volt, hogy a léleknek is meglegyen a tápláléka. Legkedvesebb ujsága „A Szív”-ujság volt, ezt elejétől végig elolvasta. Gyermekai is szívesen lapozgatták sok szép példája miatt. A másik ujság katolikus napilap volt, édesapánk részére. Rossz ujság vagy könyv még véletlenül sem fordult meg a családban. Ez volt az elve:

„Katolikus családok katolikus szellemű folyóiratokat, napilapokat járassanak! Ne erősítsék filléreikkel az ellenség hadállásait, nem is szólva arról, hogy lelküket is fokozatosan megmérgezik a rossz sajtótermékkel. Hány ember szenvedett már hitében hajótörést és züllött le teljesen a rossz olvasmányok miatt!”

Minden cselekedetnél és anyagi támogatásnál többre becsülte azonban az apostolkodásban az ima erejét. Megértette a Zsoltáros szavait:

„Ha nem az Úr építi a házat, építői hiába dolgoznak rajta.” (126. zs. 1.)

Édesanyánk sokat imádkozott. A falusi ember azonban sokszor az imát csak az anyagi dolgok függvényének tartja. Imádkozni csak esőért, jó termésért, egészségért stb.-ért szokott. A maga szűk kereteibe nem fér bele az Egyház nagy szándéka. Édesanyánk imáiban nem csupán egyéni célok szerepeltek. Lelkének nagyvonalúságát akkor ismertük meg igazán, amikor templomunkban ő vállalta az előimádkozó-szerepet. Sorra kerültek a szokásos imaszándékok mellett az Egyház nagy érdekei: a bűnösök és pogányok megtérése, Jézus Szívének megengesztelése a templomokban ért bántalmakért, az Egyház szabadsága és felmagasztalása, a Szentatya szándékai stb.

A Jézus Szíve Szövetség s a Rózsafüzér Társulat érdekében is sokat fáradozott. Buzdította ismerőseit e társulatokba való belépésre. Minden egyházi megmozdulásban résztvett. Nem feltűnésből, nem kereste az első helyet, csak egy cél lebegett szeme előtt: Isten dicsősége.

A legnagyobb szónok is hiába fárad a hitélet terén, ha nem áll mögötte saját életének példaadó ereje. Csak az tud gyujtani, aki maga is lángol, csak az tud hatni, aki szívből beszél és cselekszik. Ha ebből a szemszögből vizsgáljuk édesanyánk apostolkodását, akkor joggal mondhatjuk, hogy szavai tökéletes visszhangjai voltak egyéni életének. Láttuk már, hogyan járt elő jópéldával családjában, a napi imádások elvégzésében, szentmisére járásban, a bűjtök megtartásában, gyakori szentgyónásban és áldozásban, állapotbeli kötelességei teljesítésében, beszédében, öltözködésében, egyszóval az egész magatartásában. Példája kiterjedt nemcsak az otthonra és övéire, de mindenhová és mindenkire, ahol csak meg-

fordult. Élete világító fáklya volt, szent, tökéletes élet, útmutató sokak számára.

•

Édesanyánk testileg eltávozott körünkből, de a szeretet, mely bennünket hozzá fűzött, a halállal nem szűnt meg, hanem még erősebb, még természetfölöttibb lett. Hisszük, hogy megdicsőült lelke számára nincs többé távolság, amely a vele való érintkezésünket megakadályozhatná. Itt van ő mindig közelünkben, tekintete rajtunk pihen és édesanyai szeretetével örködik felettünk. Gyermeki bizalmunk most is feléje fordul ügyes-bajos dolgainkban, elmondjuk neki nehézségeinket, bajainkat, kételyeinkben tanácsát kérjük. Mi gyermekei, mindannyian tapasztaltuk már hathatós segítségét és pártfogását.

De életének példája is felejthetetlen marad számunkra. Tanításait, elveit szívünkbe zárjuk és úgy őrizzük, mint a legértékesebb, legdrágább örökséget. Cselekedetei állandóan szemünk előtt lebegnek és arra buzdítanak, hogy nyomdokain haladjunk, hogy egykor mi is a Szent, édes Szívben vehessünk lakást és ott örökké zenghessük vele a szeretet és hála himnuszát:

„Dicséret és dicsőség Jézus isteni Szívének, aki-ben nekünk üdvösségünk támadt. Dicsőség neki és hála mindörökkön-örökké. Amen.”

TARTALOM

Előszó	3
Örök emlékezésül	6
A kereszt jelével	7
Iskolába megy — Új édesanya — Első szentáldozása	12
Küzdelem a hivatásért — Nehéz választás . . .	16
Megérzi igazi hivatását — Szent anyaság . . .	19
A jó Isten rózsafája — Égbe visszaroppenő sugár	22
A jó Isten műhelyében	27
Élő hit	27
Szeretet	31
Kifogyhatatlan türelem	31
Következetesség, okos szigor	33
A rossz megelőzése	34
Körültékintő gondosság	35
Legszentebb örökség	37
Az erős asszony — Hűséges feleség	39
„Ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám és igyék”	44
Az első forrás: az imádság	44
A második forrás: az Oltáriszentség	49
A harmadik forrás: Jézus szentséges Szíve	55
Apostolkodása a Szent Szív érdekében . . .	62
A negyedik forrás: a Boldogságos Szűz és a szentek tisztelete	65
Önmaga helyett hármat — A legnagyobb csapás — A gyönyörű nap	71

Az élet alkonyán	82
Hazatérése a szentséges Szívhez, melybe re- ményét és üdvösségét helyezte	82
Erényei	88
Az alázatos Jézus nyomdokain	90
Legnagyobb a szeretet	93
A szenvedő Jézussal	100
Önmegtagadásai	105
Istenbe vetett bizalma	109
Együtt az Egyházzal	112

